

Onsdagen den 26 oktober

Kl. 09.00–14.18
16.00–16.14

§ 1 Val till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Val av sex ledamöter och fem personliga suppleanter till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond företogs.

Valberedningen hade enhälligt beslutat om gemensamma listor för valet av ledamöter och suppleanter till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Sedan en promemoria innehållande de gemensamma listorna delats ut och godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på respektive listor, valda för tiden den 1 november 2016–31 oktober 2020.

ledamöter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Ingemar Nilsson (S), riksdagsledamot
Betty Malmberg (M), riksdagsledamot
Gunilla Svantorp (S), riksdagsledamot
Carina Mood, professor
Merle Jacob, professor
Jan Häggström

personlig suppleant för Ingemar Nilsson (S)

Peter Persson (S), riksdagsledamot

personlig suppleant för Betty Malmberg (M)

Hans Rothenberg (M), riksdagsledamot

personlig suppleant för Gunilla Svantorp (S)

Börje Vestlund (S), riksdagsledamot

personlig suppleant för Carina Mood

Göran Djupsund, professor

personlig suppleant för Merle Jacob

Bo Reimer, professor

§ 2 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade
att *Lena Asplund (M)* av sagt sig uppdraget som ledamot i valberedningen,
att *Maria Stockhaus (M)* av sagt sig uppdraget som suppleant i Nordiska rådets svenska delegation,
att *Helena Bouveng (M)* av sagt sig uppdraget som suppleant i valberedningen och
att *Lotta Olsson (M)* av sagt sig uppdraget som suppleant i valberedningen.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Moderaternas riksdagsgrupp anmält *Maria Stockhaus* som ledamot i Nordiska rådets svenska delegation, *Helena Bouveng* och *Lotta Olsson* som ledamöter i valberedningen, *Pål Jonson* som suppleant i Nordiska rådets svenska delegation samt *Erik Andersson* och *Carl-Oskar Bohlin* som suppleanter i valberedningen.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i Nordiska rådets svenska delegation
Maria Stockhaus (M)

ledamöter i valberedningen
Helena Bouveng (M)
Lotta Olsson (M)

suppleant i Nordiska rådets svenska delegation
Pål Jonson (M)

suppleanter i valberedningen
Erik Andersson (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)

§ 4 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i utrikesutskottet skulle utökas från 30 till 31.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 5 Val av extra suppleant

Prot. 2016/17:21
26 oktober

Val av extra suppleant i utrikesutskottet företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i utrikesutskottet
Mikael Oscarsson (KD)

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2016/17:49

Till riksdagen
Interpellation 2016/17:49 Öppenhet i TTIP
av Jens Holm (V)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 november 2016.
Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 24 oktober 2016
Utrikesdepartementet
Ann Linde (S)
Enligt uppdrag
Svante Liljegren
Tf. expeditionschef

Interpellation 2016/17:54

Till riksdagen
Interpellation 2016/17:54 Situationen för polishundar och polishästar
av Lotta Finstorp (M)
Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.
Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.
Interpellationen kommer att besvaras den 22 november 2016.
Stockholm den 24 oktober 2016
Justitiedepartementet
Anders Ygeman

Interpellation 2016/17:67

Till riksdagen
Interpellation 2016/17:67 Utredning av utredningsbara brott
av Krister Hammarbergh (M)
Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Prot. 2016/17:21
26 oktober

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 22 november 2016.
Stockholm den 24 oktober 2016
Justitiedepartementet
Anders Ygeman

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2016/17:22 till finansutskottet

Motioner
2016/17:3503 och 3504 till justitieutskottet

EU-dokument
KOM(2016) 586 till utrikesutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 19 december.*
KOM(2016) 590 till trafikutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 19 december.*
JOIN(2016) 29 till kulturutskottet

§ 8 En samlad torvprövning

Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU7
En samlad torvprövning (prop. 2015/16:178)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 9 Konkurrensskadelag

Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU6
Konkurrensskadelag (prop. 2016/17:9)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 21.)

Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU5
Kollektiv förvaltning av upphovsrätt (prop. 2015/16:181)
föredrogs.

Anf. 1 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! I detta betänkande, 2016/17:NU5, behandlar utskottet regeringens proposition om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och en motion som väckts med anledning av denna proposition.

Det är ett enigt utskott som står bakom detta betänkande, vilket kan vara bra att poängtera. Propositionen och betänkandet skulle också kunna beskrivas som ett sätt att skapa förutsättningar för det som ibland brukar kallas för det svenska musikundret och de musikskapare som är en del av detta. Man lyfter fram betydelsen av att gemensamt kunna få fram regler och en ordning för att dessa människor och företag ska kunna få en rättmätig ersättning och för att branschen ska kunna fortsätta att utvecklas.

Det handlar om en betydelsefull näring som sysselsätter många och är en bidragande orsak till Sveriges starka konkurrenskraft. Så sent som 2015, enligt aktuella siffror från musikbranschen, handlade det om intäkter på över 9 miljarder kronor, vilket var en ökning från året innan med 1 miljard. I denna ökning står det som kallas för onlineverksamhet för en betydande del.

Att den här frågan har tagits fram och drivits i EU handlar till stor del om att den svenska regeringen har varit pådrivande i EU-kommissionen och i det arbete som ligger bakom propositionen. Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens proposition om kollektiv förvaltning av upphovsrätt.

Det föreslagna regelverk som den bygger på handlar om att reglera kollektiva förvaltningsorganisationers verksamhet och stärka upphovsrätten på den digitala inre marknaden. Ett gemensamt regelverk skapar en starkare grund även för de svenska kreativa och kulturella näringarnas vidare utveckling.

I den aktuella propositionen föreslås bestämmelser som innebär att medlemmar i de organisationer som innefattas här fritt ska få välja ombud. När det gäller denna fråga har utskottet lyft fram att regeringen får återkomma om hur denna ombudsfordelning ska ske.

I övrigt är propositionen välkommen. Det har varit en ingående och konstruktiv diskussion och debatt med företrädare från branschen på vägen fram, något som inte minst Svenska tonsättares internationella musikbyrå, Stim, och Svenska artisters och musikers intresseorganisation, Sami, också har framfört till utskottet.

Det är av stor vikt att denna proposition kan genomföras efter de intentioner som finns. Vi noterar dock det tillkännagivande som ett enigt utskott står bakom om att regeringen behöver komma tillbaka i just detta ärende.

Anf. 2 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! De kulturella och kreativa näringarna är utomordentligt viktiga för Sverige. De anställer många människor och innebär rätt stora skatteintäkter till Sverige liksom exportmöjligheter inom sådant som film,

musik, dataspel och en mängd andra områden, även om det ofta är musikundret som lyfts fram.

Det vi har att fatta beslut om i dag handlar om en del av immaterialrätten, som verkligen är en grundbult och en förutsättning för många av dessa viktiga branscher. Immaterialrätten är stark i Sverige och fungerar i allt väsentligt väldigt väl och har så gjort väldigt länge. Frågar man författare, musiker och andra vittnar de också om att tilltron till immaterialrätten är väldigt viktig. Man ska kunna leva av det man skapar och på olika sätt kunna kommersialisera det.

Det här är ett EU-direktiv i botten, där man har gjort en översyn. Man ska dock komma ihåg att utgångspunkten för detta inte har varit att vi har haft stora problem i Sverige, utan det handlar snarare om problem i andra länder i Europa.

Vi tycker i allt väsentligt att det är en bra proposition som regeringen har kommit med. Däremot finns det kopplat till en väldigt nischad fråga som handlar om rättighetsorganisationernas stämmor eller företrädarskap en väldigt stor oro i branschen. Reaktionen från Stim och andra var kort och gott att om någonting inte är trasigt bör man inte laga det och riskera att då ifrågasätta och kanske också förstöra möjligheterna för de här viktiga och välfungerande svenska rättighetsorganisationerna.

Därför lade Alliansen fram en gemensam motion angående detta, och vi är väldigt glada att vi till slut kunde nå en enighet i utskottet. Det är nämligen viktigt att undanröja denna oro och i stället bygga vidare på den väldigt välfungerande struktur vi har när det gäller rättighetsförvaltning i Sverige.

Vi tar utgångspunkt i detta utifrån riksdagens beslut och utgår från att regeringen skyndsamt ser till att lösa det, för det finns ingen anledning att skjuta den bollen framför sig alltför länge.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 21.)

§ 11 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2015

Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU6
AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2015 (skr. 2015/16:130)
föredrogs.

Anf. 3 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! För att Sverige ska kunna klara framtidens pensioner krävs en aktiv näringspolitik som skapar hög sysselsättning och god tillväxt. Vänsterpartiet anser att AP-fonderna i större utsträckning än i dag aktivt ska användas i näringspolitiken. AP-fonderna bör förvaltas utifrån långsiktiga samhällsekonomiska kriterier, inte utifrån kortsiktiga avkastningskrav som i dag. Det är inte enbart hög avkastning vi vill uppnå utan också en värld som inte förstörs av klimatuppvärmning och där mänskliga rättigheter respekteras.

Ett led i en sådan förändring vore att till exempel omvandla Första AP-fonden till en fond för samhällsnyttiga investeringar. Fonden skulle då

kunna placera kapital i miljöteknik, bostäder, gruvnäring eller infrastruktur.

För att AP-fonderna ska kunna användas i en aktiv och strategisk näringspolitik bör även dagens snäva placeringsregler förändras. Till exempel bör gränsvärdena för AP-fondernas ägande i svenska aktiebolag höjas. Dessutom bör förbudet mot att investera i onoterade värdepapper ses över eftersom det hindrar fonderna att investera i mindre bolag inom till exempel miljöteknik och medicin.

Det har hänt mycket kring AP-fonderna det senaste året. I skrivelsen granskar regeringen fondernas arbete med hållbarhet. Vi i Vänsterpartiet konstaterar att avkastningskravet på fonderna är ett överordnat krav på investeringarna men att investeringarna ska göras med hänsyn till miljö och respekt för mänskliga rättigheter. Vänsterpartiet anser i stället att fondernas placeringar bör vägledas av följande riktlinjer avseende miljö och etik:

- Miljömässiga och etiska hänsyn ska likställas med målet om hög avkastning.
- AP-fonderna ska inte investera i kol, olja eller fossilgas.
- AP-fonderna ska inom fem år avveckla befintliga investeringar i fossilindustrin.
- AP-fonderna ska ha kvantitativa mål för investeringar i förnybar energi.
- Samtliga AP-fonder ska redovisa beräknade utsläpp av växthusgaser för sina investeringar.
- AP-fonderna ska inte investera i bolag som använder skatteparadis för att undkomma beskattning från Sverige eller andra länder.

Kritik har riktats mot att AP-fonderna inte uppmärksammat de mänskliga rättigheterna och att AP-fonderna bidragit till så kallad landgrabbing genom sina placeringar. Ett exempel är Första AP-fondens investeringar i bolaget Sime Darby, som uppmärksammades efter att ha ägnat sig åt landgrabbing i Liberia 2013. Sime Darby tecknade ett avtal med Liberias regering om att under 63 år hyra mer än 300 000 hektar mark i Liberia för att odla palmer för framställning av palmolja. Bönderna i de berörda områdena hävdar att de berövats sin mark utan att först ha blivit informerade. Första AP-fonden äger i dag fortfarande andelar i Sime Darby.

I Brasilien har Andra AP-fonden anklagats för landgrabbing. Detta visar att det finns flera fall där våra gemensamma pensionspengar inte har investerats på ett hållbart sätt. Regeringen behöver därför återkomma med förslag som syftar till att frågor om landgrabbing införlivas i AP-fondernas etiska riktlinjer.

I våras kom beskedet att företaget Findus tänker lägga ned sin produktion av djupfrysta färdigrätter och grönsaker i Bjuv, och 450 människor varslades. Detta skedde trots att fabriken är välskött och går med vinst. Det är det brittiska bolaget Nomad Foods, som ägt Findus sedan 2015, som väljer att lägga ned produktionen. Det går inte att tolka på något annat sätt än att man vill göra sig av med en konkurrent.

Prot. 2016/17:21
26 oktober

AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2015

Första AP-fonden är genom ett stort aktieinnehav i riskkapitalbolaget Pershing Square Holdings en del av ägarstrukturen bakom Nomad Foods. Pensionsfonden, som säger sig jobba aktivt med ägarstyrning, beskriver sin värdegrund med orden professionalism, engagemang och långsiktighet. I sin årsredovisning för 2015 skriver Första AP-fonden: ”Långsiktighet sätter sin prägel på hela vår verksamhet. Som långsiktig investerare är fokus på hållbart värdeskapande en naturlig del. Hållbart värdeskapande genomsyrar hela vår förvaltning och inkluderar alla tillgångsslag i vår portfölj.”

Genom sitt ägande i Pershing Square Holdings och därmed Nomad Foods ger Första AP-fonden sitt tysta medgivande till nedläggning av lönsam och för Sverige viktig produktion, som sedan flyttas utomlands. Det står i direkt strid med målsättningen om långsiktiga investeringar och hållbart engagemang. AP-fonderna bör användas aktivt och ta ett långsiktigt ägaransvar som bryter mot den snäva vinstmaximering som präglar de enskilda ägarintressena. Ett starkt svenskt näringsliv förutsätter en aktiv och målmedveten näringspolitik. AP-fondernas medel skulle i större utsträckning än i dag kunna användas till att skapa den typen av näringspolitik. Det förutsätter dock att fonderna genom sitt ägande inte bidrar till nedläggning av lönsamma företag och till utarmning av svensk industri.

Det är uppenbart att reglerna för AP-fondernas aktieinnehav måste ses över. Fonderna ska inte bidra till att oseriösa, spekulativa företag lägger ned och flyttar lönsam och välskött produktion utomlands.

Herr talman! I mars begärde fackförbundet ST:s tidning Publikt med hänvisning till offentlighetsprincipen ut uppgifter från samtliga sex AP-fonder om vilka medarbetare som hade högst betalt. Flertalet lämnade ut avidentifierade uppgifter om de högsta lönerna. Ingen av AP-fonderna lämnade dock ut samtliga uppgifter som tidningen Publikt begärt.

Tidningen Publikt överklagade Första AP-fondens och Tredje AP-fondens beslut, och man hänvisade bland annat till att det finns åtskilliga rättsfall från de senaste åren där journalister fått rätt att ta del av sådana uppgifter. De två myndigheterna anlätade då en advokatfirma för att bemöta tidningens argument och lade fram skäl för sekretess. Juristerna skickade in tre skrivelser till kammarrätten för Första AP-fondens räkning och lika många, näst intill identiska, för Tredje AP-fondens räkning. För sitt arbete fakturerade advokatbyrån de två myndigheterna på 192 750 kronor respektive 215 000 kronor inklusive moms. Men AP-fonderna lyckades ändå inte övertyga kammarrätten, och i stället fick tidningen Publikt ut samtliga uppgifter tidningen hade begärt.

Det är viktigt att AP-fonderna värnar om offentlighetsprincipen i Sverige och lämnar ut handlingar till dem som vill granska AP-fondernas arbete.

Ansvar för att granska AP-fondernas placeringar ligger på Etikrådet, vars verksamhet finansieras och styrs av fonderna själva. Vänsterpartiet anser att det bör tillsättas ett oberoende råd som kontinuerligt granskar om AP-fondernas investeringar görs med hänsyn till miljö och respekt för mänskliga rättigheter.

Regeringens skrivelse visar också att AP-fondernas kostnader fortsätter att kraftigt öka. Detta sker trots att finansutskottet vid ett flertal tillfällen i hanteringen av tidigare års skrivelser påpekat betydelsen av att minska

kostnaderna. Under 2015 ökade förvaltningskostnaderna med hela 9 procent! Vilken annan verksamhet skulle kunna öka sina kostnader med 9 procent utan att det skulle bli ett ramaskri i den allmänna debatten?

I år har i varje fall finansutskottet skärpt sin kritik mot de ökande förvaltningskostnaderna eftersom de i snitt har legat över 10 procent årligen. Därför är det dags att AP-fonderna kommer till riksdagens finansutskott för att redovisa hur de avser att arbeta för att pressa ned sina förvaltningskostnader och få stopp på ökningarna.

I skrivelsen framgår att AP-fonderna betalat ut rörliga ersättningar till sina anställda. Enligt regeringens riktlinjer för anställningsvillkor i AP-fonderna får fonderna inte betala ut rörliga ersättningar till ledande befattningshavare. Däremot är det tillåtet att betala ut bonusar till övriga anställda. Enligt Vänsterpartiets uppfattning riskerar rörliga ersättningar att leda till spekulation och ökade risker i fondernas förvaltning. Av den anledningen bör alla typer av rörliga ersättningar i AP-fonderna förbjudas.

Det är dags att politiken agerar kraftfullt mot kostnadsutvecklingen i AP-fonderna. Det är inte rimligt att kostnaderna får stiga kraftigt år efter år utan att problemen åtgärdas. Men på grund av den odemokratiska modellen med Pensionsgruppen där sex av riksdagens partier ingår kan AP-fonderna härja fritt utan att ansvar utkrävs. Det är dags att lägga ned Pensionsgruppen och föra styrningen av AP-fonderna närmare riksdagen så att nya mål kan sättas.

Med detta sagt föreslår jag att regeringens skrivelse om AP-fondernas verksamhet för 2015 läggs till handlingarna, och jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation nr 3.

Anf. 4 HANS UNANDER (S):

Herr talman! I dag debatterar vi finansutskottets betänkande om AP-fondernas verksamhet fram till 2015. För ordningens skull vill jag börja med att yrka bifall till förslaget i finansutskottets betänkande nr 6.

Herr talman! AP-fonderna har stor betydelse för hela det svenska pensionssystemet. AP-fonderna är en viktig komponent för att människorna i landet ska känna sig trygga med att de även i framtiden kommer att få sin pensionsutbetalning den dag de går i pension. Eftersom AP-fonderna ska fungera som så kallade buffertfonder innebär det i praktiken att när pensionsavgifterna som betalats in i systemet inte räcker till får AP-fonderna tillskjuta medel. När avgifterna är större än utbetalningarna tillskjuts pengarna in i AP-fonderna.

Sett över tid får man väl säga att buffertfonderna överlag fungerar bra och att resultatet mot inkomstindex visar en positiv utveckling. Om man jämför inkomstindex och buffertfondernas utveckling från 2001 och framåt ser man att inkomstindex i genomsnitt har varit 3 procent årligen medan avkastningen på buffertfonderna har varit 5,4 procent årligen. Förra året, alltså 2015, blev resultatet i pengar dryga 65 miljarder kronor. Av dessa 65 miljarder kronor hjälpte fonderna till att säkra pensionsutbetalningarna med knappa 20 miljarder kronor. Det innebar i sin tur att buffertfondernas samlade kapital ökade med 45 miljarder kronor och att det totala innehavet i buffertfonderna efter 2015 års bokslut landade på 1 230 miljarder kronor. Det är nästan så mycket pengar att man har svårt att förstå hur mycket det är.

Herr talman! Trots att AP-fonderna fungerar bra och har en positiv utveckling finns det saker som behöver förbättras.

Jag tänker börja med internkontrollen. Frågan tas upp i betänkandet. Utskottets uppfattning i frågan är att en internrevision bör införas. Denna uppfattning delas av regeringen, som anser att det finns goda skäl för att AP-fonderna bör införa internrevision.

En annan fråga som utskottet belyser är kostnadsutvecklingen i fonderna. Kostnaderna har ökat med ca 10 procent årligen de senaste fyra åren. Det är enligt utskottet inte hållbart att denna trend fortsätter. Därför utgår utskottet från att AP-fonderna omgående prioriterar arbetet med att öka kostnadseffektiviteten i förvaltningen. Utskottet har även noterat att redovisningen av de prestationsbaserade arvoden har förändrats. Det är därför av största vikt att man i skrivelsen för innevarande år återkommer med en tydligare skrivning inom detta område.

Man kan tycka att förvaltningskostnaderna är låga sett till procent av det förvaltade kapitalet, men då måste man se på frågan utifrån kronor och ören. Det visar sig då att den totala kostnaden för att förvalta fonderna under 2015 var nästan 2,2 miljarder kronor. I en jämförelse mellan Andra AP-fonden som har den högsta förvaltningskostnaden och Fjärde AP-fonden som har den lägsta handlar det om en skillnad på omkring 200 miljoner kronor per år. Det är klart att för blivande pensionärer och för att tilltron till systemet inte ska minskas måste trenden för kostnadsutvecklingen inom förvaltningen snarast brytas.

(Applåder)

Anf. 5 CARL SCHLYTER (MP):

Herr talman! Jag sitter inte i detta utskott, men denna fråga intresserar mig likväl eftersom det handlar om väldigt mycket pengar och om medborgarnas framtid.

Jag tycker att Håkan Svenneling tog upp flera bra saker kring förvaltningen – att om vi har så här mycket pengar i vår gemensamma ägo är det viktigt att vi tar ansvar och ser till att de styrs i miljövänlig riktning och att de inte leder till negativa effekter för vare sig miljö, människor eller djur i tredje land. Det är viktigt att vi har med oss det, och betänkandet tar också upp de sakerna.

Jag tänkte tala lite mer om den bit av betänkandet som handlar om den sjunde AP-fonden, PPM-systemet. I goda tider får vi avkastning, och alla är nöjda och glada. Men med dagens system i dåliga tider förlorar vi alla pengar, och vi tjänar ingenting på det – de är borta.

Här skulle jag faktiskt vilja se att vi lärde oss lite grann av USA, särskilt Kalifornien. Världens största pensionsfond, Calpers, hade problem i samhället. Man hade inte tillräckligt med energi. Man hade pensionsavsättningar och tänkte: Varför inte investera dem i energibolag? Men det fanns inget energibolag som kunde absorbera så mycket kapital för att investera i förnybart. Då använde man pensionspengarna aktivt för att själv bygga förnybar energi. Vad hände? Jo, man inte bara löste delar av energikrisen, utan man skapade jobb för pensionspengarna och man skapade avkastning. Man löste tre problem samtidigt i stället för att sitta och hålla tummarna och hoppas att börsen ska ge lite avkastning. Ibland gör den det, ibland inte.

Därför tycker jag att vi borde lära oss av detta. Intresset för PPM-systemet hos ganska många i Sverige är inte jättestort – 34 procent har valt att inte välja någonting under alla dessa år. Eftersom intresset inte är så stort kanske syftet med PPM-systemet var att öka svenskarnas intresse för aktier och hoppas att företagen ska gå bra på börsen. Det kanske var en del av strategin. Men jag tror att ännu fler svenskar bär ett hopp om att få en trygg ålderdom och en bättre miljö för sig själva och sina barnbarn.

Varför inte lära av USA i detta fall? Varför inte använda pengarna aktivt? Vi vill allihop ha jobb, vi vill allihop ha förnybar energi och bra infrastruktur och vi vill allihop ha avkastning. Varför inte slå tre flugor i en smäll? Då finns det dessutom någonting kvar om det blir dåliga tider. Vindkraftverket är kvar, solkraftsanläggningen är kvar, järnvägen är kvar. Allt är inte förlorat i dåliga tider när börsvärdena krymper. Det önskar jag att vi kunde ta upp nästa gång vi talar om pensionssystemet, för det skulle verkligen kunna vara en vinn-vinn-vinn-lösning.

Om alla människor har sina pensionspengar på börsen vinner några medan andra förlorar. Det enda som är säkert är att fondförvaltarna tar sin provision varje år. Det är inte min drömvärld.

Anf. 6 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag hade egentligen inte tänkt gå upp i det här ärendet. Vi är ju relativt överens i frågan. Jag tänker ändå kommentera några saker.

Det är relativt vanligt att olika intressen lyfts fram för att använda dessa stora mängder med pengar. Jag tycker att vi ibland ska påminna oss om vad syftet med AP-fonderna är. Vi ska ställa oss frågan om det är till nytta för pensionssystemet och därmed för dagens och framtidens pensionärer eller om det är till nytta för politiska intressen. När man lyssnar på vissa företrädare här får man lätt intrycket att det skulle vara mer intressant att använda pengarna för politiska intressen, och det är lite det som är problemet.

Vi kan väl alla hålla med om att AP-fondernas placeringsregler är något snäva. Man skulle kanske behöva se över det, och det är också ett arbete som pågår. Jag tror att det skulle vara intressant om de fick större utrymme i fråga om hur de placerar pengarna. Men det viktiga är att de placerar utifrån pensionärernas intressen och inte utifrån politiska intressen. Det är väl lite det som är stötestenen om man ska komma framåt i den frågan. Nog sagt om detta.

Jag vill också tillstyrka det som har sagts här tidigare om att det är viktigt att man har kontroll av AP-fondernas kostnader för förvaltningen av fonderna. Trots att jag håller med i den frågan tänkte jag sätta den i perspektiv.

Det är ju så att man har två olika delar. En del är de direkta interna och externa kostnaderna för förvaltningen. Men det finns också en prestationsbaserad del. Den delen har i årets skrivelse behandlats något annorlunda än tidigare, och det innebär att man har redovisat kostnader på 28 miljoner som enligt tidigare redovisningsprinciper skulle ha varit 654 miljoner.

Tar man hänsyn till detta visar det sig att de totala kostnaderna i årets förvaltning är 2 494 miljoner, att jämföra med förra året då de var 2 602 miljoner. Det rör sig alltså om en minskning med 108 miljoner totalt sett. Det tycker jag ändå är en positiv trend. Sedan kan jag tycka att det är lite

märkligt att man ändrar på redovisningsprinciperna så att det inte går att göra jämförelser med tidigare år, men det kan vi ta i en senare debatt.

Jag vill också kort nämna Etikrådet. Jag var på OECD-möte för någon vecka sedan, och vi diskuterade där de viktiga frågorna om ansvarsfullt företagande. För att man ska komma framåt med ansvarsfullt företagande tror jag att det är viktigt att det säljer att vara både miljövänlig och etiskt korrekt. Jag tror att det är när konsumenterna efterfrågar ansvarsfullt företagande vi får ett genomslag. Jag tror inte att detta går att styra politiskt uppifrån, utan det måste komma underifrån.

Jag vill alltså lyfta fram att det inte bara handlar om ansvarsfullt företagande utan att även de offentliga förvaltningarna, till exempel pensionsfonder, måste ha en policy som går i den riktningen. Detta lyfte jag i Etiska rådet, och man kände mycket väl till det och tyckte att Sverige var ett bra exempel. Just den verksamhet som har funnits i AP-fonderna i Sverige är alltså en modell i ett globalt perspektiv.

Anf. 7 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Herr talman! Jag vill inte gå i polemik; jag tycker att mycket av det Jörgen sa var vettigt. Jag vill bara påminna om en liten detalj: Om man kan få en konsumentstyrd efterfrågan på det som är bättre är det självklart det effektivaste. När det gäller förvaltningen av AP-fonden är det dock vi här i riksdagen som representerar konsumentintresset, och därför tycker jag att det är rimligt att vi tar upp de frågorna här.

Anf. 8 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Där finns ingen motsättning, utan vi måste naturligtvis dra upp riktlinjer och utarbeta policyer. Men vi har många exempel i historien där vi genom politisk styrning har trampat fel: tekokrisen, varvskrisen, storindustrin och så vidare. Jag tror inte på att politiken kan styra människors beteende, utan det måste komma underifrån. Sedan ska riktlinjer och policyer naturligtvis vara vägledande – det finns ingen motsättning där.

Anf. 9 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker som sagt inte att det är någon stor konfliktfråga. Jag håller med om att staten inte ska gå in och styra privata verksamheter. Det finns verksamheter som det är lämpligt att staten styr när konkurrens inte gynnar samhället och andra där det inte är lämpligt. Så detta är ingen större konflikt; jag ville bara påminna om att om miljöstyrning av AP-fondernas förvaltning någon gång ska göras ska det ske härifrån. Om vi sedan dessutom tillsätter rätt styrelser kan de också fortsätta att följa upp våra beslut på ett bra sätt.

Anf. 10 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Det finns som sagt ingen motsättning, och jag tackar Carl Schlyter för hans synpunkter. Jag tror verkligen på att både förvaltande AP-fonder och konsumenter är bättre än vi politiker på att bestämma vad som är bra miljöpolitik och vad som inte är det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 12 Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU8
Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2015/16:102)
föredrogs.

Prot. 2016/17:21

26 oktober

*Utvecklingen inom den
kommunala sektorn*

Anf. 11 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Den skandinaviska, generella välfärdsmodellen som vi känner den bygger på en god inkomsttrygghet när man är arbetslös eller sjukskriven men också på välfärdstjänster som utbildning, vård och omsorg. I Sverige har vi valt att organisera den stora, nära välfärden – äldreomsorg, grundskola, gymnasieutbildning, handikappomsorg, förskola, försörjningsstöd – som ett kommunalt ansvar. Den välfärd människor kommer i kontakt med dagligen är den som bedrivs runt om i våra kommuner och landsting.

Kommunsektorns intäkter uppgick 2015 till 958 miljarder kronor och kostnaderna till 917 miljarder. Det är i paritet med hela statsbudgeten på ca 950 miljarder kronor. Det visar hur viktig kommunsektorn är, sett till både omsättning och verksamhet.

Kommunsektorn svarar för ungefär en fjärdedel av bnp, hälften av den offentliga sektorns utgifter och en fjärdedel av sysselsättningen. Den kommunala sektorns skatteintäkter överstiger med gott mått den enskilt största skatteintäkten i statens budget. Av statens samlade budget utgör ca 160 miljarder kronor generella och riktade statsbidrag till kommuner och landsting.

Den ekonomiska utvecklingen i kommunsektorn som helhet har liksom på senare år varit god även 2015. Kommuner och landsting påverkas positivt både av internationell tillväxt och av att skatteunderlaget växer. Samtidigt kan vi konstatera att kommunsektorn som helhet står inför stora framtida utmaningar.

Enligt Sveriges Kommuner och Landstings senaste ekonomirapport beräknas kostnaderna i kommunsektorn öka med 47 miljarder kronor mer än intäkterna fram till 2020. Det motsvarar en skattehöjning i Sveriges kommuner och landsting på ca 2 kronor och 10 öre. I SKL:s rapport *Välfärdens långsiktiga finansiering* från 2010 sägs: ”Fortsätter vi att finansiera välfärdstjänsterna på samma sätt som idag motsvaras det av en skattehöjning med ungefär 13 kronor år 2035.”

Herr talman! Sett i det ljuset kan man med fog instämma i utskottets bedömning att de 10 miljarder kronor som riksdagen beslutade att tillföra de generella statsbidragen hösten 2015 är ett mycket viktigt tillskott till kommunsektorn.

Det är av vikt att följa utvecklingen av de offentliga finansernas hållbarhet och utvecklingen i den kommunala sektorn. Men vi måste också se till att föra en politik som ger kommuner och landsting möjlighet att utföra sitt uppdrag, det vill säga att skapa en välfärd nära människorna, som fördelas efter behov.

Statsbidragen till kommuner och landsting är ett stort och viktigt tillskott för att Berit ska få sin äldreomsorg och kunna känna sig trygg på ålderns höst och för att Pelle och Lisa ska klara av skolan. Det är möjligt att det finns en och annan som lyfter ett varningens finger och menar att

ökade statsbidrag skapar förväntningar hos kommuner och landsting på att staten ska finnas där i svåra lägen. Jag tror att de motiven är både dunkla och smått ideologiska.

Vi som har en bakgrund i kommunsektorn, som har suttit där och ständigt brottats med ökade hemvårdstimmar i äldreomsorgen och inflyttning och fler barn i skola och förskola, som fått vända på varje krona och jobba med effektiviseringar och i sämsta fall besparingar, vi vet att man aldrig kan luta sig mot andra. Den praktiska erfarenheten och det praktiska hantverket ger i det här fallet bättre vägledning än teoretiska modeller och ideologiska principer.

Herr talman! I en värld som är stadd i ständig förändring är jag övertygad om att en stark och jämlik välfärd spelar roll för att vi som människor ska utvecklas och våga möta det enda vi med säkerhet vet: att morgondagen ser helt annorlunda ut än gårdagen.

Därför blir välfärden i kommuner och landsting så oerhört viktig – den påverkar människors vardag både direkt och konkret. Den skapar trygghet i ålderdomen, ger livschanser i ungdomen och ökar människors frihet och förutsättningar för ett rikt och meningsfullt liv. Därför blir frågan om statsbidragen till den kommunala välfärden så viktig och större än bara en post i statens budget.

Anf. 12 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Det är naturligtvis glädjande att kommunsektorn totalt sett har gått bra år 2015, även om det finns en del att vara orolig för. Till stor del beror de goda resultaten på ökade statsbidrag och intäkter av engångskaraktär, till exempel återbetalningen av premier från Afa Försäkring, även om också de kommunala skatteintäkterna har ökat.

Samtidigt ökar kostnaderna oroväckande, främst inom landstingen. Landstingen går överlag svagt. Deras samlade resultat ligger långt under det normala målet för vad som anses vara god ekonomisk hushållning. Det är en varningsklocka, liksom den stora spridningen i hur det resultatmässigt ser ut mellan enskilda kommuner respektive landsting. Med tanke på de utmaningar vi står inför, både på kort sikt med integrationsutmaningen och på längre sikt med befolkningsutvecklingen, är det angeläget att verkligen följa hur det går för kommunerna och landstingen.

Att skrivelsen utöver utvecklingen av kommuners och landstings resultat, tillgångar och skulder redovisar hur specifikt de riktade statsbidragen har förändrats och vad det innebär är bra. De riktade statsbidragen kan, i motsats till generella statsbidrag och skatteintäkter, vara problematiska. Till exempel kan de kräva så stora administrativa resurser att söka att vissa kommuner inte mäktar med att söka dem, eller så kan de försvåra den långsiktiga planeringen och verksamheternas effektivitet. Annan kritik mot riktade statsbidrag är att de flyttar fokus från helheten och att de riskerar att orsaka otydlighet i styrningen om de inte är samordnade med annan verksamhet. Samtidigt kan det dock finnas fördelar med riktade statsbidrag, till exempel när dessa stöder utvecklingsåtgärder för att möta framtida utmaningar.

Kommuner och landsting är numera mer beroende av statsbidragen än tidigare. Det är inte en oväntad utveckling, men i ett land med så utpräglad kommunal självstyrelse som Sverige vore det en fråga att diskutera om

inte en utveckling är att föredra där kommunerna i högre grad har förutsättningar att klara sig själva.

Hösten 2015 var händelserik, framför allt med den stora mängd flyktingar som kom till Sverige. Det kommer att prägla vårt samhälle under många år framöver, inte minst i kommuner och landsting. Att flera kommuner får ligga ute med stora belopp för att statliga myndigheter inte betalar när kommunerna ställde upp när det behövdes är naturligtvis inte acceptabelt och något jag förutsätter att regeringen kommer att ta tag i.

Gällande den extra ändringsbudgeten från hösten 2015 kan det vara värt att nämna i detta sammanhang att den också hanterades exceptionellt: Regeringskansliet höll, trots efterfrågningar, en längre tid inne med att i detalj redovisa det beräkningsunderlag som legat till grund för fördelningen av anslaget till kommunerna. Tyvärr är det ett av flera exempel där den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen valt att minska öppenheten och transparensen i den svenska samhällsdebatten.

Det finns en medvetenhet i kommunerna och landstingen om framtida utmaningar, och man jobbar med att utveckla sina verksamheter och att nyttja ny teknik. Det finns goda förutsättningar att med hjälp av digitalisering och automatisering både höja kvaliteten och hålla nere kostnaderna. Det är ett arbete som vi ur vårt nationella perspektiv måste bädda för med rätt förutsättningar och aktivt deltagande när så krävs.

Samtidigt är det viktigt att fokusera på att hantera de kortsiktiga utmaningarna när det gäller integration av dem som har kommit till Sverige de senaste åren. Priset blir högt om vi inte lyckas integrera dem på arbetsmarknaden. Börjar utrikes födda jobba är de med och bidrar till att klara de utmaningar som hänger ihop med befolkningsutvecklingen. Om inte blir försörjningsbördan ännu tyngre för dem som då arbetar.

År 2015 kännetecknas av att det nationellt var det nionde året i rad med en alliansbudget. Alliansens arbetslinje med tydligt fokus på att öka både utbud av och efterfrågan på arbete med bland annat tydligt sänkta skatter just på arbete gav positiva resultat.

Sammantaget kan man säga att kommunsektorn generellt har haft en positiv utveckling de senaste åren men att det finns en hel del orosmoln framöver – på längre sikt på grund av befolkningsutvecklingen och pensionsskulden, på kortare sikt på grund av farhågor att vi inte klarar integrationen av utrikes födda på arbetsmarknaden på ett bättre sätt än vi historiskt har gjort. Därutöver tillkommer, som jag ser det, risken för att Socialdemokraternas och Miljöpartiets politik får för stort genomslag, vilket kan bidra till bland annat ännu högre sjukkostnader, färre jobb och därmed mindre resurser till kommuner och landsting för deras viktiga verksamheter inom välfärden.

Anf. 13 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Kommunernas ekonomi har blivit bättre under 2015 än den var 2014. Detta har skett i ett läge när Sveriges flyktingmottagande har varit väldigt stort och många kommuner i Sverige tagit ett stort ansvar. Att kommunernas ekonomi ändå står stark beror delvis på de resurser som regeringen tillsammans med Vänsterpartiet såg behov av. Med stöd av de borgerliga partierna avsatte man 10 miljarder till välfärden i slutet av 2015. Det var också resurser som man kunde använda i början av 2016.

Att man redan i vårbudgeten signalerade att 10 miljarder ska avsättas i generella statsbidrag från och med 2017 har skapat långsiktiga planeringsförutsättningar för kommunerna. Det är 10 väldigt viktiga miljarder till välfärden. Det är 10 vänstermiljarder. För det var Vänsterpartiet som den 23 februari på DN Debatt, i en artikel av Ulla Andersson, krävde 10 miljarder till välfärden i kommuner och landsting. Då fanns inte detta förslag i regeringens tankevärld, och det var inte heller en satsning som fanns vid förhandlingsbordet när regeringen mötte Vänsterpartiet.

Det är därför som Vänsterpartiet är ett ansvarstagande oppositionsparti, som samarbetar och gör skillnad. För Vänsterpartiet är det inte möjligt att stödja en budget utan satsningar på välfärden och investeringar i framtiden. Därför är det långt ifrån självklart att vi lyckas komma överens i förhandlingsrummet när vi möter regeringen. Allt handlar om hur mycket av omfördelningspolitik och välfärdssatsningar vi lyckas pressa fram. Vi gör helt enkelt välfärden i Sverige bättre.

Med 10 nya miljarder till kommuner och landsting kan man anställa fler i framför allt vården och omsorgen. Man kan höja kvaliteten för alla som använder sig av välfärdens tjänster, förbättra arbetsmiljön för dem som jobbar i välfärden och öka välfärdens möjligheter att klara de påfrestningar som en snabbt ökande befolkning innebär.

Fler anställda är A och O för kvalitetsförbättringar. Ett stort problem i dag är att många utbildade lärare och socialsekreterare lämnar sina yrken därför att de inte anser sig kunna göra ett bra jobb med dagens arbetsvillkor. Med fler anställda blir arbetsvillkoren bättre. På så sätt kan vi hejda flykten från yrkena och vända strömmen så att de som lämnat börjar återvända till de yrken de en gång valde att utbilda sig till.

För att lösa de enorma rekryteringsbehov välfärden står inför under de närmaste decennierna behöver vi höja lönerna för vissa grupper, till exempel undersköterskor. Men lönen är inte den enda faktor som avgör om man trivs på jobbet. Minst lika viktigt är möjligheten att få känna sig stolt över sin arbetsinsats. Och den som krokmar under en orimlig arbetsbörda går sällan hem från jobbet uppfyllt av just yrkesstolthet.

Regeringen Reinfeldt dränerade välfärden på resurser. 140 miljarder i skattesänkningar måste ju finansieras på något sätt. Under den borgerliga regeringen urholkades stödet till kommuner och landsting. Mellan 2007 och 2014 minskade de generella statsbidragen, justerat för regleringar mellan skatteunderlag och generella bidrag, i fasta priser med en halv miljard. Detta skedde samtidigt som befolkningen växte mycket kraftigt. Denna utveckling kan jämföras med den föregående perioden, 2000–2007, då de generella statsbidragen i fasta priser ökade med nästan 17 miljarder kronor.

Herr talman! Man måste dock slå fast att landstingens och regionernas situation på ett generellt plan är mer problematiskt än kommunernas. Tolv av landsting, det vill säga 60 procent, redovisade positiva resultat, vilket var mindre än 2014. Man har större kostnadsökningar, och flera landsting har problem med att få budgeten att gå ihop. Det är viktigt att vi som riksdagsledamöter ser detta, för det riskerar att leda till försämrad sjukvård och framför allt försämrad tillgänglighet till sjukvården.

I flera landsting börjar detta synas. I Västernorrland går diskussionerna heta om Sollefteås sjukhus. Där har Ådalen rest sig igen för att demonstrera mot nedläggningar och neddragningar. I Kalix demonstrerade i går 1 000 personer mot planerade indragningar inom landstinget. I Dorotea ockuperade en grupp sjukstugan när landstinget i Västerbotten ville försämra servicen. I tre år och tre månader var sjukstugan i Dorotea ockuperad. Men till slut fick demonstranterna som de ville. Det blev precis som det var före landstingets neddragningar. Det visar att man på landsbygden i Sverige många gånger behöver kämpa hårdare bara för att få behålla den service och de välfärdstjänster man har från kommuner och landsting.

Med det sagt, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 14 ANETTE ÅKESSON (M) replik:

Herr talman! Håkan Svenneling verkar inte vara så medveten om hur utvecklingen av skatteintäkterna verkligen var under alliansregeringen. Faktum är att skatteintäkterna ökade varje år för kommuner och landsting. Valfärden fick alltså mer resurser varje år under Alliansens tid, trots både finanskris och lågkonjunktur. Därutöver är det med stor förvåning jag noterar att Håkan Svenneling låter Vänsterpartiet ta åt sig äran för att valfärden går bra.

Man kan se på vänsterstyrda kommuner, där ofta Vänsterpartiet är med, inte minst flaggskeppen Malmö och Göteborg. Man kan inte hävda att valfärden går särskilt bra just där. Skolornas resultat är bland de sämre i Sverige. Man kan titta på vårdcentraler och sjukvård. I Skåne har man mätt kundnöjdheten, och 17 av de 20 vårdcentraler som patienterna är mest nöjda med är till och med privata.

Det är otroligt verklighetsfrånvänt att hävda att Vänsterpartiet ligger bakom mer resurser till valfärden och att valfärden skulle utvecklas på ett bättre sätt när Vänsterpartiet är med och styr.

Anf. 15 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tror att Anette Åkesson lite blandar ihop skatteintäkter och generella statsbidrag. Det jag pekar på är att staten har tagit ett mindre ansvar för kommuners och landstings ekonomi. Det är helt uppenbart att man gjorde det under den borgerliga regeringens tid. Det första man gjorde i den första budget som man lade fram var att man minskade den generella uppräkningsen av statsbidragen. Tidigare hade man en generell uppräkning, där man varje år ökade statsbidragen. Men med den moderata politiken blev det samma pengar som förra året, nästa år och kommande år. Det gjorde att det blev en långsam urholkning av de resurser kommunerna hade. Sedan fanns det en positiv utveckling i Sverige som gjorde att man kunde öka skatteintäkterna, vilket gjorde att många kommuner stundtals ändå hade en hygglig ekonomi, men det blev också många svåra år när finanskrisen slog till.

Jag tror inte att någon vänsterpartist tycker att valfärden är bra. Jag tycker att vi runt om i hela landet, oavsett om vi sitter i kommuner, landsting, regioner eller riksdag, påpekar de brister som finns i valfärden och talar om hur de behöver åtgärdas. Det finns väldigt olika uppfattningar mellan höger och vänster om hur man skulle kunna göra. Den debatten

kommer att komma med full kraft i november när vi ska börja diskutera utredningen om de vinster som privata bolag gör i välfärden.

Det finns en del borgerliga partier som i sina skuggbudgetar säger att de lägger mer pengar i generella statsbidrag till kommuner och landsting. Jag förstår att de behöver göra det. De måste ju också lägga pengar till de privata vinsterna i välfärden. Då är det givet att man behöver lägga på några miljarder i de satsningar som vi gör. Men om vi ska använda välfärdens resurser effektivt kan vi inte skicka pengar till skatteparadis. Då måste vi se till att varje krona i välfärden går till det som den är avsedd för. Pengarna behöver gå till skolan, äldreomsorgen, omsorgen, vårdcentralen och sjukhuset. Då kommer vi att få en välfärd som man kan lita på. Och då kommer vi att få ett bättre samhälle, där alla får den vård de behöver.

Anf. 16 ANETTE ÅKESSON (M) replik:

Herr talman! När Håkan Svenneling talar om att det fanns en positiv utveckling för kommunerna låter det som att den kom av sig själv. Men i själva verket låg det tydliga reformer bakom den. Jobbskatteavdragen var i grunden en gigantisk överföring av statliga pengar till just kommunerna och landstingen. Man hjälpte alltså till att skapa förutsättningar för fler jobb. Vi justerade olika RUT- och ROT-reformer. Vi har haft en sjukförsäkringsreform. Det var ett stort paket som bidrog till att det skapades fler jobb trots lågkonjunktur. De jobben bidrog till att kommuner och landsting fick större resurser och ökade skatteintäkter. Det som Håkan Svenneling hävdar är helt enkelt fel.

Anf. 17 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att jag inte riktigt delar Anette Åkessons beskrivning av världsläget och hur kommunernas ekonomi har utvecklats. Det är väl inte så oväntat. Det är det som är meningen med den kammare vi har i riksdagen: Vi ska inte ska vara överens, utan vi ska diskutera de politiska skillnader som finns.

Jag tror att det är väldigt viktigt att vi riksdagsledamöter ser de behov som finns. Både Anette Åkesson och jag lyfter fram landstingen och den utsatta ekonomi som de har. Jag tror att det blir bättre om vi inte privatiserar sjukhusen, om vi ser till att minska vinstintresset i välfärden, om vi ser till att göra saker bra och effektivt och om vi inte slänger bort pengarna till skatteparadis.

Jag tror att vi behöver se de brister som finns och att vi behöver se till att det finns bra generella statsbidrag. Jag tycker att det var intressant att höra Anette Åkessons resonemang kring generella statsbidrag och riktade statsbidrag. Jag tror att man kan behöva båda. Men jag tror att det är bra att det generella statsbidraget alltid utgör en bra grund för att kunna leverera en bra välfärd. Sedan kan riktade statsbidrag utgöra spetsen när vi vill göra välfärden lite bättre, möta de nya utmaningarna och vara lite framåt-syftande. Därför tror jag att den politik som Vänsterpartiet har förhandlat om med regeringen är väldigt bra. Jag tror att detta många gånger är avgörande i de budgetdebatter som kommer att hållas under hösten i många kommuner och landsting. Där diskuterar man vad man ska göra nästa år. Hur ska man använda de pengar man har fått till sitt landsting och sin kommun? Jag tror att borgerliga politiker många gånger kommer att ha svårt

att förklara att man inte fick några pengar när den borgerliga regeringen styrde. Men nu ser man skillnad. Nu får man 10 välfärdsmiljarder som man kan använda för att förbättra den verksamhet man är ansvarig för.

Prot. 2016/17:21
26 oktober

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 13 Genomförande av EU:s försvarardirektiv

*Genomförande av
EU:s försvarardirektiv*

Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU2
Genomförande av EU:s försvarardirektiv (prop. 2015/16:187)
föredrogs.

Anf. 18 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Vi står här och debatterar ytterligare ett förslag som har sitt ursprung i Europeiska unionen. I sådana här ärenden kan man diskutera principiellt om EU ska pådyvla Sverige sina lagar. Och man kan argumentera i sak: Vad är det förslaget innehåller?

Det här gick igenom i EU 2013. Det var innan vi satt i EU-parlamentet. Men sedan dess har vi i EU-parlamentet konsekvent röstat nej till liknande förslag. Vi är motståndare till att EU ska lägga sig i Sveriges processuella rättigheter och hur vi hanterar våra processer här i Sverige. Vi tycker inte att EU ska lägga sig i det här över huvud taget. Vi föredrar det svenska systemet framför de system som finns i övriga Europa eller det system som EU vill pådyvla oss. Av den anledningen vill jag i första hand yrka avslag på propositionen. Om mitt yrkande om avslag på propositionen inte skulle gå igenom vill jag yrka bifall till vår motion.

I sak kan man anföra följande:

Regeringen skriver att det är svårt att tänka sig en situation där en privat försvarare som uppfyller de krav som ställs på en offentlig försvarare skulle ha brottsligt samröre med en misstänkt. Vi anser inte att det är speciellt svårt att tänka sig det. Speciellt organiserad brottslighet borde ha eller kommer åtminstone att ha stora möjligheter att använda jurister som uppfyller kraven men som ändå är i verksamheten. Jag har inget konkret förslag på hur man ska åtgärda det här, med tanke på risken i fråga om rättssäkerheten för en misstänkt. Men jag tycker att farhågan avfärdas alltför lättvindigt. Detta bör följas noggrant.

I propositionen föreslås också genomgående att möjligheten att begränsa kontakt med försvarare på olika sätt ska snävas in. Förslaget är att det krävs att utredningen väsentligen försvåras, till skillnad från dagens reglering som anger att en begränsning kan göras om det annars medför men för utredningen.

Vi anser att nuvarande reglering är en bättre ordning. Den ordningen verkar i princip alla i kammaren dessutom tycka är bra. Annars skulle väl någon i kammaren någon gång själv ha föreslagit att vi skulle göra en förändring. Den enda anledningen till att vi gör denna förändring nu är: Europeiska unionen. Det tycker inte jag är en anledning som väger tungt nog.

Vi vill ju – som alla vet – gå ur Europeiska unionen, inte minst för att EU på ett allt djupare sätt lägger sig i på allt fler områden. Detta kan vi se

i justitieutskottet nästan varje vecka. Vi ser det därför inte som nödvändigt att ändra denna skrivelse bara för att EU vill det.

I propositionen står också att lagen skrivs så att den intagna inte får använda vilken kommunikationsutrustning som helst. Men vi instämmer där i vad Kriminalvården anför om att detta bör vara tydligare. Det bör inte råda någon tvekan om att kommunikation endast får äga rum med utrustning som tillhandahålls eller godkänns av Kriminalvården. I det här fallet ser vi ingen anledning att inte vara tydliga.

Sist men inte minst bör det utredas hur försändelser till och från en försvarare ska kunna kontrolleras. Avsikten är att förhindra att otillåtna föremål tas in eller ut av den frihetsberövades försvarare. Det är en rätt naiv ordning att låta detta vara helt oinskränkt. Givetvis måste konfidentialiteten mellan parterna upprätthållas, men man bör överväga hur en bättre ordning skulle kunna skapas.

Anf. 19 SUSANNE EBERSTEIN (S):

Herr talman! Förslaget i detta betänkande innebär att en misstänkt som är frihetsberövad och företräds av en offentlig försvarare – eller av en privat försvarare som uppfyller motsvarande krav – får en oinskränkt rätt att träffa och samtala i enrum med sin försvarare. Detsamma ska gälla för annan kontakt i form av till exempel telefonsamtal eller brev mellan den frihetsberövade och hans eller hennes försvarare.

För frihetsberövade som företräds av en privat försvarare som inte uppfyller de krav som ställs på en offentlig försvarare kan dessa rättigheter i undantagsfall begränsas. Det införs också en regel om att ett barn som har frihetsberövats ska ha rätt att omedelbart få en närstående underrättad om skälen för frihetsberövandet.

I betänkandet finns, som vi har hört, en reservation och ett avslagsyrkande från Sverigedemokraternas Kent Ekeröth.

Vad säger då vi i majoriteten om de synpunkter som finns i motionen?

Herr talman! Regeringens förslag innebär att en misstänkt som är frihetsberövad och företräds av en offentlig försvarare får en oinskränkt rätt att träffa och samtala med försvararen i enrum och att kontakta försvararen. Det innebär även att försvararen får vara närvarande vid förhör och andra utredningsåtgärder.

Regeringens förslag innebär att samma regler som ska gälla för offentliga försvarare som är advokater också ska gälla för privata försvarare som uppfyller de krav som ställs på offentliga försvarare.

Enligt regeringens förslag ska det fortfarande vara möjligt att i undantagsfall inskränka dessa rättigheter för en misstänkt som företräds av en privat försvarare som inte uppfyller de krav som ställs på en offentlig försvarare.

Motionärerna anför att regeringens förslag innebär att möjligheten att begränsa en frihetsberövads kontakt med en privat försvarare minskas och att detta riskerar att gynna den organiserade brottsligheten. Jag konstaterar att direktivet enligt skälen inte avser att påverka förfaranden som är avsedda för situationer där det finns objektiva och faktiska omständigheter som ger anledning till misstanke om att försvararen har samarbete med den misstänkta eller den tilltalade i brott.

Brottslig verksamhet från en försvarares sida bör inte anses som ett legitimt bistånd till misstänkta eller tilltalade inom ramen för försvarardirektivet.

Motionärerna anför vidare att regeringens förslag bör ändras så att det inte råder någon tvekan om att kommunikation mellan den frihetsberövade och hans eller hennes försvarare endast ska tillåtas om den sker med den utrustning som tillhandahålls eller godkänns av Kriminalvården.

Jag konstaterar att elektronisk kommunikation mellan en intagen och en annan person får ske i den utsträckning den lämpligen kan ske. Med begreppet ”lämpligen kan ske” avses praktiska förutsättningar för kommunikation, till exempel med hänsyn till anstaltens rutiner och tillgång till utrustning.

Som regeringen framhåller är en sådan ordning även förenlig med direktivet, där det i ingressen står att medlemsstaterna får besluta om de praktiska åtgärder som avser längden, frekvensen samt medlet för kontakt. Mot denna bakgrund saknas anledning att göra ett sådant förtydligande som motionärerna efterfrågar.

Slutligen: En försändelse mellan en intagen och hans eller hennes offentliga försvarare får inte vägras eller granskas. Begränsningar får enligt regeringens förslag endast ske i förhållande till en misstänkt eller tilltalad som företräds av en privat försvarare som inte uppfyller de krav som ställs på en offentlig försvarare.

Jag gör i denna del ingen annan bedömning än regeringen och ser inte skäl att utreda huruvida försändelser mellan en intagen i häkte och hans eller hennes försvarare bör kontrolleras.

Jag anser sammanfattningsvis att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformat. Det stärker den misstänktes och tilltalades processuella rättigheter vid straffrättsligt förfarande. Däremot påverkar det inte förfaranden som är avsedda för situationer där det finns objektiva och faktiska omständigheter som ger anledning att misstänka att försvararen har samröre med den misstänkte eller den tilltalade.

Jag vill därför yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 20 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Herr talman! Den som tycker att det är angeläget att bekämpa kriminalitet, i dag och i framtiden, måste inse att kriminaliteten blir alltmer internationell. Det sker inte minst inom Europeiska unionen.

För att kunna arbeta mot kriminaliteten krävs därför ett samarbete över gränserna. För att detta ska fungera krävs förtroende mellan de olika rättssystem som ska samarbeta. Det handlar om tillnärmning av lagstiftning och om att ta bort kantigheter, men framför allt handlar det om att ha förtroende för varandras rättssystem. Detta gäller inte minst för att man ska kunna överlämna en misstänkt till ett annat land. Jag är övertygad om att detta kommer att bli alltmer aktuellt, inte minst därför att brottsligheten i allt högre grad flyttar ut på nätet.

För att kunna klara av detta krävs också att det finns förtroende för de processuella rättigheterna mellan de olika länderna. Därför tar vi nu ytterligare ett steg för att snarare flytta Europa närmare svensk rätt än tvärtom. Bakgrunden till den proposition som nu ligger på bordet är det så kallade Stockholmsprogrammet. Under det svenska ordförandeskapet i EU 2009

antogs det programmet, vilket innebär att man steg för steg ska gå vidare för att kunna stärka minimiregler.

Det första steget var översättning och tolkning. Man kan väl anse att det är högst berättigat att den som tilltalas eller misstänks för ett brott faktiskt kan förstå vad som sägs. Det andra steget var rätten till information – att faktiskt få veta vad man är misstänkt för.

Nu är vi framme vid det tredje steget, vilket man kan anse också är en minimiregel: att det måste finnas en möjlighet till juridisk rådgivning och rättshjälp för den som är misstänkt för ett brott.

Där är vi i dag, och jag ser nytan av detta. Jag ser två skäl till att det också hjälper den som är bosatt i Sverige och svensk medborgare. För det första är detta en förutsättning för att vi bättre ska kunna bekämpa brottslighet. Detta är en förutsättning för att vi ska kunna lita på varandras rättssystem. För det andra är det till svenskars nytta att det finns ett visst antal minimiregler för den som är tilltalad – även för svenskar som är tilltalade i ett annat land inom Europeiska unionen.

För svensk del innebär detta inga större förändringar i vår lagstiftning. Det mesta fanns redan på plats. Men för många andra europeiska länder innebär det betydande förändringar. Detta är alltså ett steg för att flytta Europa närmare Sverige, snarare än motsatsen.

Föregående talare har väl och i detalj redogjort för vad förslaget innebär: rätten att få samtala med sin försvarare i enrum, möjligheten till kontakt för att kunna få igång dessa samtal samt naturligtvis att föräldrarna till frihetsberövade barn måste få veta vad deras barn är misstänkta för.

Vi hade reagerat om vi hade sett tecken på att vårt rättssystem skulle vara i fara eller att den organiserade brottsligheten – vilket har antytts – skulle vara på väg att ta över. Men vi ser ingen anledning till detta.

Det finns två förslag: att gå vidare med Stockholmsprogrammet, som vi ser är en förutsättning för att fortsätta att bekämpa internationell brottslighet samtidigt som vi stärker de processuella rättigheterna, eller att säga nej till detta.

De farotecken som har rests i dag ser vi inte. Det är naturligtvis alltid viktigt att följa utvecklingen, och det ska vi alla göra. Men att från Sverigedemokraternas sida lägga fram ett förslag som i grunden innebär att man vill ha men ändå inte ha löser inga problem. Förslaget i reservationen är att man vill ha det på ett annat sätt. Men man har inga konkreta förslag, och då finns det inte så många fler alternativ.

Vi ser i dag att vi har gått ytterligare ett steg närmare Stockholmsprogrammets förverkligande och att svensk rätt närmar sig Europa alltmer.

Anf. 21 KENT EKEROTH (SD) replik:

Herr talman! Jag ska inte förlänga debatten onödigt mycket. Men jag reagerade på att Krister Hammarbergh sa att det krävs samarbete i Europa för att det ska fungera att bekämpa brottsligheten. Det är en vanlig taktik från de andra sju partierna, eftersom de alla är mer eller mindre EU-vurmare, att påstå att den överstatliga Europeiska unionen är det enda sättet att samarbeta.

Om jag inte minns fel var Krister Hammarbergh med på samma utskottsmöte som jag för några år sedan, då vi besökte bland annat Europol och Eurojust som är EU-organ för samarbete mellan länderna. I samarbetena i Europol och Eurojust sitter icke-EU-länder med, bland annat

Norge och USA. Jag kommer ihåg att jag ställde frågan till dem som jobbar där nere hur det här samarbetet fungerar när de inte är med i EU – de sitter i samma korridorer. De sa att samarbetet fungerar exemplariskt.

Detta om något visar ju att vi kan samarbeta utan att vi behöver en överstatlig union som berättar för oss vad vi ska göra, när vi ska göra det och hur vi ska göra det. Det är helt uppenbart.

Om man påstår att vi inte kan ha ett samarbete utan EU, vad gjorde då Sverige före 1995? Hade vi inga samarbeten? Vad gör alla andra länder i hela vida världen som inte är med i EU? Hur klarar de sig?

Utgångspunkten att vi skulle vara isolerade stackare någonstans utan den fantastiska överstatliga Europeiska unionen är falsk. Många icke-EU-länder bevisar redan i dag att det finns många sätt att samarbeta på. Det är helt självklart att också Sverige skulle kunna göra det.

Anf. 22 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Jag noterar att Kent Ekeroth har bytt ämne och lämnat föremålet för dagens debatt, nämligen den proposition som innebär att vi tar ett steg ytterligare för Stockholmsprogrammet, och börjar diskutera Europol.

Europol är en samarbetsorganisation inom EU som är väldigt viktig, och uppenbarligen delar vi den uppfattningen. Samtidigt hävdar Kent Ekeroth att det inte finns några problem, att vi inte behöver ha dessa samarbetsorganisationer. Får jag då påminna Kent Ekeroth om Julian Assange och turerna kring den europeiska arresteringsordern och den möjlighet som det innebär att få en person misstänkt för brott som har lämnat landet att faktiskt möta det svenska rättsväsendet. Detta är en del av samarbetet. Det är bara ett av många fall. Det finns många allvarigare fall.

Jag rekommenderar Kent Ekeroth att besöka polisen, för de brukar ofta berätta om de svårigheter som finns, inte minst gällande den nya typen av brottslighet ute på nätet. Det är lättare att möta den inom Europeiska unionen, därför att vi har börjat tillnärma oss varandra och har ett utpräglat samarbete. Men många gånger vittnar man om enorma svårigheter, inte minst när det gäller kontakterna med det amerikanska rättsväsendet. Det tar lång tid att utreda ärendena.

Brottsligheten flyttar nu ut på nätet, så vi behöver mer samarbete, inte mindre.

Anf. 23 KENT EKEROOTH (SD) replik:

Herr talman! Krister Hammarbergh ondgör sig över att jag börjar prata EU-politik. Men det var faktiskt Krister Hammarbergh som inledde sitt anförande med att berätta att det krävs ett samarbete för att fungera, att vi närmar oss EU och att det sker på flera områden. Jag tog bara upp den bollen, för jag vänder mig lite mot beskrivningen som ofta brukar utmålas av dem som älskar EU, att vi inte skulle klara oss utan EU.

Det finns vissa fördelar med EU, men det finns också extremt många nackdelar, bland annat överstatligheten och att vi hela tiden måste böja oss för deras krav. Det är inte bara inom kriminalpolitiken, utan det gäller alla områden. Nu har ett stort land i EU också sett bristerna med Europeiska unionen i form av brexit.

Prot. 2016/17:21

26 oktober

Genomförande av

EU:s försvarardirektiv

Prot. 2016/17:21
26 oktober

Genomförande av
EU:s försvarardirektiv

Vi är inte ensamma i vare sig Sverige eller Europa om att kritisera detta överstatliga projekt. Min poäng är bara att när man målar upp EU som det enda sättet att möta organiserad brottslighet eller annan kriminalitet hamnar man obönhörligen fel.

Delta i processer i olika EU-samarbeten kan vi göra även utanför EU, vilket länder i Europa bevisar dagligen. Då kan vi plocka russin ur kakan, och det är det vi vill göra.

Anf. 24 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Det är viktigt att bekämpa den internationella brottsligheten, och det här är ett sätt på vägen. Nu plockar vi russin ur kakan, för EU närmar sig snarare svenska rättsprinciper än motsatsen.

Nej, EU är inte det enda sättet; det finns många andra sätt. Vi måste också samarbeta mer internationellt. Vi måste i den här debatten kunna skilja det som är dåligt från det som är bra. Men varför ska vi säga nej till det som är bra därför att man är så pass emot Europeiska unionen i alla dess delar?

Det här är russin i kakan, Kent Ekeröth. Det är ett sätt att komma närmare varandra så att vi har en reell möjlighet att bekämpa den organiserade brottsligheten. Därför är det för mig väldigt svårt att förstå varför ni ständigt är emot alla möjligheter att gå vidare i brottsbekämpningen bara orden Europeiska unionen nämns.

Anf. 25 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! Dagens ärende handlar om att stärka rättssäkerheten i Europeiska unionen för den som åtalas och frihetsberövas på grund av misstänkt brott. Detta är viktigt för att vi i Sverige ska förbättra våra redan goda regler för rättssäkerhet. Men framför allt är det viktigt för att höja resten av EU till en bra, hög standard.

För svensk del handlar det om att tydliggöra rätten för en frihetsberövad att ha sammanträffande och kommunikation med sin offentliga eller privata försvarare, liksom rätten att få en närstående, oftast en förälder eller annan vårdnadshavare, underrättad när ett barn blir frihetsberövat. Detta är otroligt viktigt, inte minst ur ett barnperspektiv. Föreställ er själva att som förälder inte veta varför ditt barn inte kommer hem just den här kvällen och sedan långt efteråt få reda på att det berodde på att barnet i fråga satt häktat! Här förbättrar vi de svenska reglerna. Men framför allt höjer vi standarden i Europa, och det är också viktigt för svenska medborgare som kanske råkar ut för detta utomlands.

Precis som Krister Hammarbergh var inne på är förtroendet för varandras rättsväsen centralt för att vi ska ha ett internationellt samarbete. Vi behöver en hög gemensam miniminivå inom Europeiska unionen.

Sedan till farhågorna, som Sverigedemokraterna lyfter fram, att detta skulle gynna den organiserade brottsligheten. Jag menar att det är precis tvärtom, för när vi höjer standarden för rättssäkerheten inom Europeiska unionen ökar samarbetsmöjligheterna och förtroendet för att vi ska komma åt den gränsöverskridande organiserade brottsligheten. Vi har dessutom redan regler på plats som inte förändras vad gäller konkreta brottsliga gärningar och samröre mellan misstänkt och försvarare.

Jag misstänker att det för Sverigedemokraternas del handlar om att de är emot Europeiska unionen och därför emot detta. De har inget konkret alternativ. De är emot men vill ha något som är nästan likadant, som de inte kan beskriva.

Det får mig inte att vilja ta en debatt om hela Europeiska unionen, som man nästan var inne på här, men att vilja påminna om att EU inte är de utan vi. I detta konkreta ärende är det faktiskt Sverige som har initierat arbetet med att ta fram minimiregler för rätt till offentlig försvarare och kontakt med denna. Detta är en framgång för Sverige i det europeiska samarbetet. Det visar hur vi kan använda EU på ett bra och konstruktivt sätt för att inte minst bekämpa brottslighet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till justitieutskottets förslag.

Anf. 26 KENT EKEROTH (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte om folk inte lyssnar eller inte vill lyssna. När de säger att vi inte riktigt vet vad vi vill syftar de på det första jag sa: att regeringen skriver att det är svårt att tänka sig en situation där en privat försvarare skulle ha brottsligt samröre med en misstänkt. Om denna passage sa jag att man inte ska vara så naiv och att det inte är svårt att tänka sig men att vi inte vet vad man ska göra åt det utan att tumma på rättssäkerheten för en misstänkt. Det var den delen vi inte riktigt visste hur man skulle åtgärda.

Men vi varnar och säger att man inte ska vara naiv, för det kommer att bli allt värre i detta land under kommande år. Då ska man inte tro att allt är bra och lugnt och att det aldrig kan hända, så som regeringen skriver. Det är i den delen vi säger att vi inte riktigt vet hur man ska åtgärda det.

Att risken avfärdas alltför lättvindigt och bör följas noga var det jag skrev och sa, så hitta inte på något annat.

När det gäller det andra i vår motion vet vi precis vad vi vill. Vi vill att det ska vara som det är nu. I stället för ”väsentligen försvåras” ska det stå ”till men för utredningen”. Beskriver man det som att vi inte vet vad vi vill har man inte läst vår motion eller lyssnat på vad jag sa. Så enkelt är det.

Anf. 27 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Herr talman! Kent Ekeroth säger att det kommer att bli allt värre i framtiden. Det är en profetia som man kan ifrågasätta vad den baserar sig på.

Det är klart att samhällsutvecklingen kan gå åt olika håll, men det beror lite på vad man har för uppfattning om vad som är bättre och värre.

Tycker man att det är värre att vi får mer samarbete för att kunna bekämpa organiserad brottslighet över gränserna inom Europa, då kan man säga att genomförandet av EU:s försvarardirektiv gör att framtiden ser värre ut.

Men antar vi att de flesta är överens om att vi behöver bli bättre på att samarbeta mot grov organiserad brottslighet och att bekämpa inte minst den gränsöverskridande brottsligheten, då påstår jag att detta genomförande leder till en bättre framtid.

Det är tydligt i utgångspunkterna att kriminellt samröre mellan misstänkt och försvarare inte sanktioneras. Det gäller i dagens lagstiftning, och det förändras inte heller med den lagstiftning vi har framför oss.

Jag ställer frågan tillbaka till Kent Ekeroth. Vad gäller era farhågor finns det inte bättre garantier i dagens lagstiftning än i detta förslag, så jag förstår inte varför ni är emot dessa förstärkningar av de processuella rättigheterna. Varför är ni emot att vårdnadshavare ska underrättas om skälen till att deras barn blir frihetsberövade? Det är ju det ni menar om ni vill avslå propositionen.

Anf. 28 KENT EKEROTH (SD) replik:

Herr talman! Sådana här tolkningar gör alltid våra motståndare, att vi är emot det bara för att vi vill avslå propositionen. Jag sa att det är det principiella vi är emot.

Om det var så viktigt att förstärka dessa rättigheter, varför har inte någon i Sveriges riksdag någonsin lagt fram ett sådant förslag? Det har inte Alliansen och uppenbarligen inte ni heller. Det var när EU sa det som det kom. Ibland tvingar EU på Sverige saker som är bättre, även om man med lite sunt förnuft hade kunnat komma på det själv. Det håller alltså inte.

Jag fick frågan vad min farhåga om att saker och ting kommer att bli värre baseras på. Återigen, på sunt förnuft. Vi har haft rätt när det gäller i princip alla frågor vi har drivit under extremt lång tid. Det gäller invandringpolitiken, EU-politiken, energipolitiken och kriminalpolitiken. Nu har alla börjat följa John, det vill säga SD.

Sverige befinner sig i fritt fall. Vi har problem med gänguppställningar, med tilltagande våld, med polisen som går på knäna och med det ena och det tredje. Situationen kommer att bli värre innan den blir bättre. Det baserar vi på sunt förnuft. Testa det någon gång!

Anf. 29 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Herr talman! Jag föredrar att basera min politik på kunskap, statistik och vetenskap snarare än på det där ”sunda förnuftet” som kan betyda lite vad som helst i Sverigedemokraternas värld.

Till exempel kan det betyda att man är emot sådant som är bra och som Sverige har drivit igenom inom Europeiska unionen bara för att Sverige inte har drivit igenom det tidigare.

Man kan alltid önska sig att saker hade hänt tidigare och att vi hade tänkt på dessa saker tidigare, men nu har vi tänkt på dem. Vi har till och med tänkt så långt att vi tycker att det är bra om hela Europeiska unionen höjer sin nivå för att närma sig det som har gällt i Sverige.

Yrkar man avslag på något tenderar det att betyda att man inte vill genomföra det. Oftast är det för att man är emot. Men som jag förstår Kent Ekeroth vill Sverigedemokraterna avslå för att de är emot EU och för att de är rädda för att Sverige kommer att gå under om vi fortsätter att fördjupa samarbetet mot organiserad brottslighet inom Europeiska unionen.

Detta är tydligen sunt förnuft. Min uppfattning är att det är oförnuftigt, och jag vidhåller därför att kammaren bör bifalla propositionen om genomförandet av EU:s försvarardirektiv, alltså den proposition som Sveriges regering lägger fram efter ett framgångsrikt arbete för att höja nivån i Europeiska unionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 21.)

Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU3
Riksrevisionens rapport om Säkerhets- och integritetsskydds-
nämndens tillsyn över brottsbekämpande myndigheter (skr. 2015/16:188)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 15 Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy

*Företagens
rapportering om
hållbarhet och
mångfaldspolicy*

Civilutskottets betänkande 2016/17:CU2
Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy (prop.
2015/16:193)
föredrogs.

Anf. 30 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Vi ska nu debattera civilutskottets betänkande CU2, som
handlar om företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy.

Förslagen bygger på ett EU-direktiv och innebär att alla företag av en
viss storlek och vissa koncerner ska upprätta en hållbarhetsrapport med
upplysningar om miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänsk-
liga rättigheter och motverkande av korruption. Vissa noterade bolag ska
också i sin bolagsstyrningsrapport upplysa om den mångfaldspolicy som
tillämpas för styrelsen, till exempel vad gäller ålder, kön, utbildning och
yrkesbakgrund.

Ändringsdirektivet gör det tvingande att kräva upplysningar i hållbar-
hetsfrågor från stora företag av allmänt intresse – detta enligt definitionen
i redovisningsdirektivet – om de på balansdagen har haft i genomsnitt 500
anställda under räkenskapsåret.

Rapporteringskravet ska knytas till de gränsvärden som definierar stora
företag enligt redovisningsdirektivet. Med omräkning till svenska kronor
föreslår regeringen att kravet ska omfatta de företag som uppfyller två av
följande tre villkor: medelantalet anställda är för vart och ett av de två sen-
aste räkenskapsåren mer än 250, balansomslutningen är för vart och ett av
de två senaste räkenskapsåren mer än 175 miljoner kronor och nettoom-
sättningen är för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren mer än 350
miljoner kronor.

Förslagen i den proposition i civilutskottets betänkande CU2 som vi i
dag ska ta ställning till innebär därmed att rapporteringskravet i Sverige
kommer att omfatta fler företag än vad ändringsdirektivet föreskriver.
Skillnaden är att även stora företag som inte är noterade eller finansiella
omfattas och att det extra gränsvärdet 500 anställda inte tillämpas. Ef-
tersom kravet riktas mot alla företag av en viss storlek omfattas även andra
typer av juridiska personer än aktiebolag och handelsbolag.

Skillnaden mellan minimikravet i direktivet och regeringens förslag in-
nebär att det är i storleksordningen 100 svenska företag respektive, med
regeringens förslag, uppemot 1 600 svenska företag som berörs.

Med Sveriges medlemskap i EU följer en skyldighet att införliva bestämmelserna i ändringsdirektivet med den svenska rättsordningen. Direktivet ska senast den 6 december 2016 – alltså i år, om mycket kort tid – vara genomfört i svensk rätt. Annars kommer Sverige att få betala ett mycket kännbart skadestånd.

Lagändringarna i det nu föreliggande betänkandet och lagförslaget föreslås träda i kraft den 1 december 2016, och det kommer att tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2016. Om betänkandet faller i dag finns det inte tillräckligt med tid för att kunna efterleva att direktivet ska vara genomfört senast den 6 december 2016.

Allianspartierna har gemensamt reserverat sig när det handlar om lagstiftningens framtida utformning. Vi anser att kravet på hållbarhetsrapportering ska avgränsas till att gälla de företag och koncerner som ändringsdirektivet kräver och att regeringen bör återkomma med förslag till riksdagen om detta.

Vi välkomnar ändringsdirektivets syfte att öka tillgängligheten när det gäller information om företagets hållbarhetsarbete. Förslagen går väsentligt längre än vad EU-direktivet kräver när det gäller hållbarhetsrapportering. Betydligt fler företag inkluderas än vad som krävs för att uppfylla direktivets villkor, men det har inte klarlagts att överimplementeringen – gold-plating, som man säger – medför tillräckliga fördelar, exempelvis när det gäller företagets miljöpåverkan.

Riksdagen har nyligen gett till känna att regeringen ska återkomma med förslag som i fråga om kategoriindelningen av företag i årsredovisningslagen utgår från ambitionen att minska företagets regelbörda. De förslag som läggs fram i propositionen går i motsatt riktning. En ökad regelbörda och ökade kostnader för dessa företag riskerar att försvaga den svenska konkurrenskraften och slår ytterst mot svenska jobb, i tider då jobben måste värnas.

De förslag som regeringen återkommer med bör i den utsträckning det är möjligt skapa neutralitet mellan noterade moderbolag och onoterade moderbolag när det gäller hållbarhetsrapporteringen på koncernnivå. Vidare finns det anledning att tydliggöra vilka frågor som ska belysas genom hållbarhetsrapporteringen.

Allianspartiernas uppfattning är att hållbarhetsfrågorna ska ges en vid innebörd. Beroende på företagets verksamhetsinriktning kan exempelvis frågor om mänskliga rättigheter behöva belysas ur olika perspektiv. Ett företag som utvinner naturresurser i vissa områden kan till exempel behöva redovisa frågor om mänskliga rättigheter ur ett urfolksperspektiv, och migranters rättigheter kan vara särskilt relevanta för företag som anlitat många tillfälligt anställda gästarbetare.

Allianspartierna menar att riksdagen bör ställa sig bakom detta och tillkännage detta för regeringen. Jag yrkar därför bifall till reservation 2 från allianspartierna.

Anf. 31 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Vi debatterar som bekant frågan om obligatorisk hållbarhetsrapportering. Jag tror inte att det är någon här i kammaren, förutom möjligen Sverigedemokraterna, som riktar några principiella invändningar mot hållbarhetsrapportering som sådan. Faktum är att den information som

oftast ingår i hållbarhetsrapportering i allt större omfattning efterfrågas av kunder och aktieägare i dag.

I stället borde denna debatt ta sin utgångspunkt i hur vi i Sverige väljer att implementera EU-lagstiftning i konkurrenskraftshänseende. Vi är från svensk sida sällan sena med att gnälla över krångliga regelverk och ingripande EU-lagstiftning. I de allra flesta fall har vi dock oss själva att skylla. Det är nämligen inte EU-regelverken i sig själva som går längst, utan det är vår egen implementering. Detta sker både från lagstiftningshåll och från myndighetshåll vid implementering av föreskrifter.

Vi skulle kunna stå här hela dagen om jag ska räkna upp varje gång som den svenska lagstiftaren eller svenska myndigheter har gått längre än vad ett EU-direktiv kräver. Att så sker är mer regel än undantag. Så är fallet även denna gång, och vi måste ställa oss frågan: Vad innebär det för svensk konkurrenskraft och svenska arbetstillfällen?

Vid en implementering på miniminivå skulle ungefär 100 företag omfattas av lagstiftningen i Sverige. Regeringen väljer i propositionen att gå 16 gånger längre: 1 600 företag omfattas. I den skiss som låg på bordet för något år sedan skulle eventuellt ända uppemot 6 000 företag ha omfattats. Om inte vi och många med oss hade protesterat högljutt hade det förmodligen blivit så. Likafullt står vi här med en proposition på bordet som kommer att omfatta 1 600 företag.

Hur slår detta mot vår konkurrenskraft? Hur skapar vi fler jobb genom ökade pålagor för våra svenska företag utan att i någon annan del återkomma med regelförenklningar? Om man vill göra ett förslag konkurrenskraftsneutralt och om man vet att förslaget kommer att driva upp kostnaderna för svenska företag borde man rimligen kompensera företagen på något annat håll.

Enligt bedömningar av branschorganisationer kan en hållbarhetsrapportering, om den ska vara värd namnet, kosta så mycket som 1 miljon kronor per företag. Är regeringen medveten om vad det innebär att påföra den typen av kostnader på 1 600 bolag? Är regeringen medveten om att Europas största ekonomi – Tyskland – implementerade direktivet på ett sådant sätt att det omfattar hälften så många företag som omfattas i Sverige? Det säger något om rimligheten eller snarare orimligheten i den position som den svenska regeringen har landat i.

Jag tittar på talarlistan för dagens debatt och kan konstatera att det är märkligt att ett av de partier som har slagits hårdast för detta, nämligen Miljöpartiet, inte ens är här i dag. Vad skickar det för signaler till de företag som kommer att bli lidande? Vad skickar det för signaler till dem som kämpar för att minska regelkrångel och byråkrati? Här kan vi lättvindigt införa en regel som drabbar 1 600 företags konkurrenskraft, och så är man inte ens med och diskuterar frågan här i Sveriges riksdag.

Stefan Löfven sa under valrörelsen 2014: Om vi får regeringsmakten ska varje enskilt förslag som vi lägger på riksdagens bord prövas utifrån en sysselsättningsaspekt. Vi ska bara lägga fram förslag som genererar nya arbetstillfällen.

Jag har en fråga till regeringspartierna i dag som jag hoppas att de kan återkomma till: Hur många jobb kommer denna proposition att generera i svenska företag, genom att vi påför dem ytterligare kostnader utan att kompensera dem för det ökade regelverk som denna proposition för med sig? Det är min enkla fråga.

Prot. 2016/17:21

26 oktober

*Företagens
rapportering om
hållbarhet och
mångfaldspolicy*

Jag skulle vilja avsluta detta anförande med att göra det enda rimliga, nämligen att yrka avslag på denna proposition och bifall till reservation 1, och be regeringen återkomma med en proposition som bättre speglar direktivets intentioner. Implementera detta direktiv på dess minimnivå, som våra grannekonomier gör, för att låta det vara konkurrensneutralt för svenska företag.

Anf. 32 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Alla människor är unika och ska bedömas efter sina egna kvaliteter. Ingen människa ska heller tillskrivas ett högre eller lägre värde på grund av sitt kön, sin ålder eller sitt ursprung.

För oss sverigedemokrater är det viktigt att alla ska känna sig välkomna till en arbetsplats och att ingen diskrimineras. En arbetssökande eller en person som är tänkt att ingå i en styrelse ska bedömas efter kompetens, efter vem den personen är och vad den kan bidra med. Ingen ska behöva värderas som mer eller mindre värd på grund av sitt kön, sin ålder eller sin etnicitet. Om man säger att någon är mer värd på grund av sitt kön eller sin etnicitet säger man nämligen också att ett annat kön eller en annan etnicitet är mindre värdefull.

Jag vägrar att värdesätta människor utifrån de kriterier som regeringen nu vill att företagen ska börja värdera efter. Företagen ska tvingas rapportera hur de jobbar för mer mångfald avseende kön, ålder och ursprung. Det betyder att företagen nu ska börja kategorisera människor efter dessa kategorier och därefter ge årliga rapporter som ska visa hur de jobbar för att öka mångfalden i företaget inom dessa tre områden som regeringen ger som exempel på mångfald.

Mångfald har kommit att bli ett modeord som ingen vågar ifrågasätta, då man i så fall riskerar att stämplas som rasist. Alla ska vara för mångfald, oavsett anledning och sammanhang. Det är antagligen därför som inte hela förslaget från regeringen toksågas av remissinstanserna. Det borde verkligen sågas, när man tänker efter vad det innebär. Mångfald ska lyftas fram som en allsmäktig gud inom alla företag och alla branscher. Nu införs det bara på de större företagen och bara för styrelsen, men självklart förväntas alla företag ta efter. På sikt ska mångfald råda överallt, eftersom mångfald enligt regeringen alltid är bra på alla sätt. Mångfald betyder dock bara att det ska finnas många olika, vilket givetvis kan bli diskriminerande i det enskilda fallet. Varför ska någon se sin kompetens som mindre värd på grund av sitt kön eller sitt ursprung?

Herr talman! Den vision som jag har om ett samhälle där kön och ursprung inte har betydelse för en människas möjligheter att lyckas tycks komma allt längre från oss. Jag vill se ett samhälle där det som man har mellan benen är mindre intressant än vad man i huvudet och där en människas karriärmöjligheter är oberoende av vilket land man är född i eller var föräldrarna kommer från, ett samhälle där varje människa döms efter sina egna meriter utan att de värderas om för att passa in i någon mångkultursmall från staten.

I stället går regeringen i helt motsatt riktning och pekar ut områden där man i det enskilda fallet ska diskriminera människor som råkar befinna sig på de överrepresenterades sida.

Vän av ordning kanske undrar varför Sverigedemokraterna, som ofta själva lyfter fram problem kopplade till olika grupper i samhället, nu motsätter sig att man ser till grupper som kvinnor och invandrare. Svaret på det är att vi inte gör det. Vi motsätter oss inte att man diskuterar problemen inom grupperna. Man kan som politiker givetvis se problemen i en eller flera grupper i samhället och lyfta fram dessa problem. Även vi kan se att det finns problem med att kvinnor och invandrare lyckas sämre med att ta sig fram karriärmässigt. Det är inget problem att man lyfter fram dessa problem kring en grupp. Det är den lösning som regeringen presenterar som är ett problem. Det är nämligen ingen lösning i det enskilda fallet att försöka tvinga företag att välja kvinnan framför mannen eller invandraren framför den som är svensk.

Om vi fick bestämma skulle företagen snarare tänka på följande sätt: Väljer vi nu verkligen den person som har bäst kompetens oavsett kön, ålder eller ursprung, och hur undviker vi att styras av fördomar när vi väljer? Så bör företagen tänka.

Om regeringens förslag hade riktat in sig på att minska diskrimineringen i stället för att rikta in sig på att öka mångfalden hade vi kunnat stödja det. Om man i stället hade sagt till företagen att de ska redovisa hur de tänker arbeta för att undvika att någon blir diskriminerad utifrån kön, ålder och ursprung hade jag varit den första att ställa mig bakom det. Men nu gör man inte det, utan i stället säger man att vissa grupper ska öka på bekostnad av andra. Diskriminering av en grupp ska förhindras genom diskriminering av en annan. Vi tror inte att två fel blir ett rätt.

Herr talman! Vi har som parti ställt oss positiva till att man samlar in statistik om till exempel kön, då det kan vara intressant utifrån ett samhällsperspektiv och utifrån ett jämställdhetsperspektiv att veta hur könsfördelningen faktiskt ser ut. Att därifrån gå till att vilja påverka företagens rekrytering på ett sätt som i praktiken innebär att man uppmanar till diskriminering på grund av kön, ålder och ursprung är en helt annan sak.

Sverigedemokraterna anser att varje person ska bedömas utifrån sin utbildning, sina erfarenheter och sin lämplighet och inte som regeringen anser utifrån diffusa tyckanden om personens kön, ålder och släktskap. Alla människor är unika och har unika erfarenheter, kunskaper och mål i livet. Därför ska människor bedömas individuellt.

Utöver detta innehåller detta förslag hållbarhetskrav. Dessa hållbarhetskrav, som drabbar betydligt fler företag, har jag ännu inte kommit in på. Dock behöver det nog inte sägas så många ord om detta. Att vår regering och EU tror att företag i den storleken inte själva funderar på hållbarhet och att den svenska regeringen och EU kräver en redovisning säger nog betydligt mer om vår regering och om EU än om företagen.

Jag avslutar mitt anförande med att yrka bifall till reservation 1, som naturligtvis innebär ett fullständigt avslag på hela propositionen.

Anf. 33 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Regeringen har sent omsider presenterat en lagstiftning som innebär att Sverige, med bara några veckors marginal, lever upp till ett EU-direktiv om hållbarhets- och mångfaldsredovisning, vilket bygger på att företag av en viss storlek samt vissa koncerner ska kunna rapportera upplysningar om miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption. Vissa företag förväntas

med stöd av direktivet upplysa om den mångfaldspolicy som gäller för deras styrelse i fråga om ålder, kön, utbildningar och yrkesbakgrund.

Det handlar inte om någonting annat än krav på redovisning, som Mikael Eskilander från Sverigedemokraterna nyss påstod sig tro att det skulle handla om. Han måste ha missat vitala delar i förslaget.

Detta är en sorts rapportering som alla större företag ägnar sig åt, inte minst eftersom det i dag gudskelov anses som en konkurrensfördel att ha ett miljötänk, att syssla med CSR-frågor, att inte vara korrupt och att inte kränka mänskliga rättigheter. Dessutom är det glädjande nog så att hållbarhetsfrågor, naturresursfrågor, klimatfrågor och frågor om verksamhetens miljöpåverkan på frivillig basis är en hygienfaktor också hos små företag, allra mest kanske i vårt eget land.

Förslaget från EU tas emot väl av de nätverk som företagens miljöchefer ingår i, av olika tankesmedjor med miljöinriktning och självklart av miljörelsen här i Sverige. Det finns också mängder av expertkunskap och hjälp att få, inte bara för storföretagen. Centerpartiet är inte kritiskt till hållbarhetsredovisningen som sådan, utan vi har snarare tillskyndat detta.

Det var också under vår tid i regeringen som detta direktiv förhandlades fram. Vi var pådrivande, eftersom vi vet att svenska företag redan ligger långt framme medan andra länders företag inte gör det. För väldigt många, säkert fler än de som omfattas av minikraven, är detta inga konstigheter utan snarare en naturlig del i verksamheten och en konkurrensfördel i Europa och globalt.

Sedan kommer vi till detta med överimplementering, eller gold-plating som det också brukar kallas. När regeringen trots att det inte krävs ökar kretsen av företag från uppskattat 100 till 1 600 stycken bara genom att halvera det antal anställda som krävs – man går från 500 anställda, som det står i direktivet, till 250 – får det oönskade effekter. I det spannet finns hela 1 500 företag som kommer att få ökade kostnader på från 40 000 kronor och ända upp till ett par hundratusen kronor årligen för att producera något som vi inte med säkerhet vet resultatet av och nyttan med.

Kompetens finns så det räcker, och det ger visserligen ett utrymme för nya konsultföretag att växa fram. Men det riskerar också att försämra svenska företags konkurrenskraft gentemot de andra ländernas företag, som slipper detta arbete. Detta att regeringar i Sverige, och speciellt sådana som leds av socialdemokrater, är mindre känsliga för kritik mot nya regler som försvårar, fördyrar och försämrar villkoren, är det många – inte bara i näringslivet – som är kritiska till. Många medborgare, till exempel ni som nu sitter hemma och tittar på debatten på tv, undrar säkert varför Sverige alltid måste vara bäst i klassen.

För den förra regeringen, en alliansregering där näringsministrarna kom från Centerpartiet och hette Maud Olofsson respektive Annie Lööf, var regelförenkling ett mål i sig. Om man lägger till en regel måste man ta bort två. Detta uppskattades av näringslivet, och vi kan inte påstå att företagen under den tiden blev sämre på mångfaldsfrågor och hållbarhetsfrågor – tvärtom.

Herr talman! Det är fel att i lag tvinga fram en utveckling som ändå sker och på så sätt skapa nya handelshinder. EU:s ambitioner måste i stället vara att skapa större likheter och därmed göra det enklare att verka på varandras marknader. Det kan knappast vara till nackdel för Sverige. Lika

förutsättningar var ju skälet till att vi medverkade till att förhandla fram direktivet.

Det blir kostsamt för hela den inre marknaden i Europa när olika länder implementerar lagstiftningen på olika sätt. Svenskt Näringsliv säger i en rapport att hela 32 procent av de ökande administrativa kostnader som europeiska företag får för att följa ny lagstiftning kommer sig av en ineffektiv och ibland överdriven implementering och inte av lagarna som sådana.

Vår gemensamma EU-bnp skulle kunna vara 0,8 procent högre om inte strängare krav som påverkar rörligheten i den inre marknaden negativt införs i medlemsländerna. När Sverige inför hårdare krav drabbar det inte bara svenska företag utan hela EU, och ju fler länder som gör som Sverige, desto svårare blir det för Europa att klara den globala konkurrensen. Och vi vet ju varifrån den kommer och hur man arbetar med hållbarhetsfrågorna i de länderna.

Vi har nu som sagt ett lagförslag att ta ställning till. Centerpartiet är precis som övriga i Alliansen mycket kritiskt till det och yrkar därför bifall till reservation nr 2, som innebär att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med ny lagstiftning som bara berör de företag med mer än 500 anställda som är av allmänt intresse, noterade företag och kreditupplysningsföretag. Vi ska alltså följa minimikraven.

Det skulle innebära att betydligt färre företag tvingas göra en redovisning som de inte har behov av eller kompetens för. Regeringens förslag gäller de företag som uppfyller minst två av tre krav, nämligen

- att under vart och ett av de två senaste åren i medeltal ha haft mer än 250 anställda
- att under vart och ett av de två senaste åren ha haft en balansomslutning på mer än 175 miljoner kronor
- att under vart och ett av de två senaste åren ha haft en nettoomsättning med mer än 350 miljoner kronor i medeltal.

Regeringens förslag betyder också att fler än noterade företag kommer att påverkas, som Tuve Skånberg påpekade. Vi hade förväntat oss att regeringen tog bättre hänsyn till riksdagens tidigare beslut om att i fortsättningen kategoriindela företag på ett sådant sätt att gold-plating och överimplementering undviks. Det har den inte gjort, och vi i Centerpartiet är kritiska till det.

Centerpartiet ser värdet av en transparent rapportering om sådana verksamheter som kan ha en miljöpåverkan. Rapporteringen ska följa en liknande standard men kunna anpassas till olika branscher, till vilken verksamhet företaget bedriver och till var någonstans och inom vilket område påverkan är som störst. Vi har i vår egen följdmotion föreslagit två nivåer, vilket skulle innebära en klart förenklad redovisning för företag med mellan 250 och 500 anställda. Det är i stort sett likvärdigt med förslagen från övriga partier i Alliansen, som vill se en ny lagstiftning där dessa företag helt undantas.

Om tiden fram till den 6 december, då lagstiftningen i Sverige måste träda i kraft, inte vore så knapp skulle ett avslag vara naturligt. Då hade regeringen kunnat återkomma med ett mindre omfattande förslag som

kunde accepteras av en majoritet och välkomnas av företagens organisationer. Nu finns inte den tiden. En lagstiftning med den här innebörden måste vara på plats när Lucia står för dörren och glöggdoften sprids från julfester här och på andra arbetsplatser.

Låt Sveriges företag få en julklapp i år som innebär enklare regler, bättre konkurrenskraft och ett framtidsytande hållbarhetsarbete som stärker dem! Ett beslut till stöd för reservation 2 från Centerpartiet och Alliansen skulle vara en sådan välkommen present.

Anf. 34 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag kände mig så illa tvungen att begära replik när jag blev anklagad för att fara med osanning för att jag påstod att det är någonting mer än bara en redovisning, vilket Ola Johansson framhöll i sitt anförande att detta var.

Jag vill läsa högt från s. 59 i den proposition som är framlagd. Det bör vara samma proposition som Ola Johansson har läst.

”Syftet med kravet på rapportering om mångfaldspolicy är att ge marknaden tillgång till information om hur företagen arbetar med dessa frågor, vilket indirekt sätter press på företagen att öka mångfalden i styrelserna.” Detta är alltså *inte* bara en fråga om redovisning. Jag fortsätter att läsa: ”En ökad mångfald i styrelsen bidrar i regel till en effektiv tillsyn av ledningen och en framgångsrik styrning av företaget. Kön fördelning är en aspekt av mångfald.”

Utöver vad som står i propositionen kan jag framhålla vad som ofta framhålls när det gäller könsfördelningen i styrelserna, nämligen att det är viktigt att den är jämn därför att det säger någonting om hela företaget och att man genom att ha en jämnare könsfördelning i styrelserna ska få en jämnare könsfördelning i hela företaget. Då måste ju samma sak gälla även övrig mångfald – genom att jämna ut i styrelserna tror man att man ska sätta press på företagen att öka mångfalden i hela företaget.

Jag är inte säker på att det alltid blir så. Jag är definitivt inte beredd att ställa mig bakom att man i det enskilda fallet diskriminerar någon på grund av dess kön, ålder eller bakgrund.

Anf. 35 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Vad bra att Mikael EskilanderSSon tog tillfället i akt att själv beskriva varför och på vilket sätt han fullständigt feltolkar innehållet i propositionen!

Du säger själv att kravet på redovisning *indirekt* sätter en press, Mikael EskilanderSSon. Vem är det som värderar redovisningen? Jo, det är kunder, samarbetspartner, investerare och fonder som har för avsikt att satsa på ett företag. Grunden till att man satsar på, investerar i och köper tjänster och produkter av ett företag är ju en tilltro till att företaget har en potential att ta marknadsandelar och växa – och göra det på ett hållbart sätt, med hänsyn till mänskliga rättigheter och utan korruption, utnyttjande av människor runt om i världen och miljöbelastning.

Det är kunderna och företagets förväntade partner som ska värdera detta. Påstår Mikael EskilanderSSon och Sverigedemokraterna att de har fel?

Anf. 36 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Min åsikt är att den som ska avgöra vem som ska styra ett företag är den som äger företaget och ingen annan. Här framgår det tydligt att man vill sätta press på företagen så att det i det enskilda fallet ska fundera över om personen har rätt kön, om personen har rätt ålder eller om personen har rätt ursprung för att sitta i företagets styrelse. Det sägs ingenting om att man ska se till kompetens eller till vem som är mest lämplig för uppdraget.

Jag kommer aldrig att ställa mig bakom att människor ska diskrimineras, även om man gör en diskriminering därför att man tror att det på sikt blir mindre diskriminering. Diskriminering är aldrig rätt oavsett hur man lägger upp det. I det enskilda fallet blir det alltid en diskriminering om man säger att ett kön är mer värdefullt än ett annat kön, att ett ursprung är mer värdefullt än ett annat ursprung.

Det går inte att värdera människor på det sättet eftersom varje människa har en helt unik bakgrund och helt unika förutsättningar. Det finns ingenting som säger att den som kommer från ett annat land skulle ha en särskild erfarenhet på grund av just det. Vill man ha en person som har levt i utanförskap kan man lika gärna välja en svensk som har levt i Rosengård. Den personen har levt i precis lika stort utanförskap som en invandrare som har bott i ett svenskt område i Sverige.

Anf. 37 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det var ju föga förvånande att vi fick lyssna till Sverigedemokraternas främlingskritiska retorik här i kammaren också i den här debatten. Det finns en klar majoritet i riksdagen som är kritisk mot det sätt på vilket regeringen implementerar det här direktivet. Det finns några partier som har tagit sig för att yrka avslag på hela propositionen, vilket – som jag har redovisat – kommer att få oönskade konsekvenser. Vi från Centerpartiet skulle hellre se att regeringen återkom med ett förslag som följer det som vi har talat om att vi vill att regeringen ska göra när det gäller att kategoriindela företag.

Vi förväntar oss att regeringen även fortsättningsvis arbetar efter den principen även om vi inte skulle få majoritet för det förslaget när vi röstar i eftermiddag.

Vi kan också notera att Sverigedemokraterna i sin argumentation mot det här förslaget fullständigt skiljer sig från hur övriga partier resonerar om vad som skapar konkurrenskraft och en positiv utveckling.

Mikael Eskilanderesson kritiserar direktivet som sådant. Det framgick ju inte av hans argumentation att det fanns de problem som du här beskriver med det direktiv som EU vill införa, att det så fullständigt skulle snedvrida konkurrensen i hela Europa.

Vi känner också till Sverigedemokraternas EU-kritiska hållning. Det hade inte förvånat oss om även det hade dykt upp.

Men jag kan konstatera att det finns milsvida skillnader mellan hur vi och ni ser på att företag ska arbeta och skapa en konkurrenskraft på en global och väldigt utmanande marknad.

Anf. 38 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! För Liberalernas del vill jag börja med att yrka bifall till reservation nr 1 som handlar om att avslå propositionen i dess helhet.

Liberalerna välkomnar att både konsumenter och investerare ställer krav på att företag tydligt redovisar sitt arbete med hållbarhet. Hållbarhetsfrågorna har flera dimensioner, men de handlar till exempel om hur företaget ska arbeta för att ta relevanta miljöhänsyn, säkerställa goda arbetsvillkor, motverka korruption, att det finns tillgänglighet för personer med funktionshinder och att man säkerställer alla typer av mänskliga rättigheter. Frågan i detta sammanhang här i kammaren handlar därför inte om ifall det ska finnas någon hållbarhetsrapportering över huvud taget utan om det ska finnas det.

Hållbarhetsrapportering förekommer redan, och Liberalerna välkomnar verkligen den utvecklingen, och jag ska ge ett väldigt tydligt exempel.

Tre av fyra bolag som är registrerade på Stockholmsbörsen i dag redovisar sina klimatutsläpp. Det har varit en väldigt bra utveckling under senare år. Att det sker en hållbarhetsrapportering även utan tvingande lagstiftning ser vi redan.

Den aktuella frågan handlar i stället om hur mycket av hållbarhetsrapporteringen som ska regleras genom tvingande lagstiftning. Vi från Liberalerna är kritiska till att regeringen väljer alltför långtgående tvingande lagstiftning utöver vad EU-direktivet kräver.

Jag tror att de flesta känner till att vi Liberaler tror på att ett starkt EU-samarbete gör Sverige starkare och mer konkurrenskraftigt. För oss bygger EU:s inre marknad på lika konkurrens – ett samarbete som bygger på lika villkor att konkurrera för företagen oavsett vilket land man kommer ifrån.

När det kommer till implementeringen av detta EU-direktiv om hållbarhetsrapportering lider den rödgröna regeringen av vad jag och många andra liberaler kallar för ett bäst-i-klassen-komplex. Miljöpartiet och Socialdemokraterna tar varje chans de får att byråkratisera och fördjupa de direktiv som EU föreslår. Men då missar man ju hela poängen med EU-direktiven och med att ha en gemensam inre marknad. Poängen är att man ska ha samma villkor och förutsättningar för alla företag, oavsett om det är ett svenskt, rumänskt, tyskt eller grekiskt företag. I ett försök att vara bäst i klassen blir den rödgröna regeringen faktiskt sämst i klassen. Låt mig då förklara varför!

Man kan sammanfatta Socialdemokraternas och Miljöpartiets generella sätt att se på EU-direktiv ungefär så här: Fler svenskar och fler svenska företag ska omfattas av direktiven än vad EU-länderna kommit överens om. Tuffare spelregler ska ges till svenska företag än vad EU-länderna har kommit överens om. Fler myndigheter ska kontrollera de svenska företagen än vad EU-länderna har kommit överens om. Det ska kosta mer för svenska företag än vad det ska kosta för andra EU-länders företag.

Detta är vad man inom EU-sammanhang kallar för gold-plating. Man försöker att vara bäst i klassen, men i stället sätter man inre marknaden ur spel. Svenska företag får mycket sämre spelregler att arbeta med än vad andra företag får. Tyskland och Finland kommer nu att införa EU:s minimikrav medan Sverige tvingar dubbelt så många företag att hållbarhetsrapportera än vad Tyskland totalt gör, trots att Tyskland har 90 miljoner invånare och Sverige snart har 10 miljoner invånare.

Vad den rödgröna regeringen inte förstår är att Sverige nu i stället är sämst i klassen. Nu får helt plötsligt minst 1 400 mindre svenska företag en fördyrande rapportering på halsen. Regeringen kan inte heller precisera

hur mycket detta kommer att kosta. I propositionen anger man mellan 100 000 kronor och 1 miljon kronor. Enligt Svenskt Näringsliv uppgår kostnaden till mellan 1 och 2 miljoner kronor, vilket konkurrenterna i Europa inte behöver betala. Det är inte bra för konkurrenskraften och det är inte heller bra för Sverige. Det gör mig också lite irriterad att det inte finns någon analys i propositionen av vad detta innebär för de berörda företagen.

Jag skulle därför vilja att Socialdemokraternas representant förklarar detta i sitt anförande. Jag märker att Miljöpartiet inte ens har behagat att komma hit till kammaren i dag, trots att man har fem sex fler ledamöter än vad Liberalerna har. Om Miljöpartiet inte ens bemödar sig att komma hit och ta en debatt i frågan undrar jag varför de lägger fram ett förslag i kammaren.

Jag vill också poängtera att de flesta börsföretag, utom de minsta, redan i dag lämnar någon form av frivillig hållbarhetsrapportering, oftast baserad på de riktlinjer som utarbetats av den internationella organisationen Global Reporting Initiative. Man bör också nämna att många företag genom annan lagstiftning, till exempel redovisningslagen, redan har krav på rapportering inom många av de områden som liknar de krav som nu förts fram.

Det har över huvud taget inte framförts några argument i propositionen eller från de rödgröna om vad det är som bevisar att de krav som redan finns inte är tillräckliga.

Vi från Liberalerna anser därför att kravet på hållbarhetsrapportering ska avgränsas till att omfatta de företag och koncerner som ändringsdirektivet kräver. Därför säger vi i Liberalerna nej till propositionen. Vi anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett nytt förslag som bara omfattar dessa företag.

Jag vill också i sammanhanget nämna att Liberalerna har motionerat i riksdagen om att vi vill ha en regel in – en regel ut. Sverige bör alltså införa en lagstiftningsprincip som innebär att varje ny betungande administrativ regel som beslutas i riksdagen ska motsvaras av att man tar bort en annan betungande administrativ regel. Det har redan länder som Tyskland, Kanada och Storbritannien infört, och vi kommer att driva den här frågan i Sveriges riksdag och i Europaparlamentet. Jag tror att det är väldigt viktigt för svenskt företagande och vår konkurrenskraft.

Anf. 39 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag civilutskottets betänkande nr 2 *Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy*. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Hållbart företagande handlar i grund och botten om att driva företag med sikte på framtiden, se de utmaningar som finns och utifrån det jobba mot en positiv samhällsutveckling. Det handlar också om att minimera företagens negativa inverkan på samhället och om att ge omvärlden en större bild av vad man sysslar med. Vi ser nu att hållbarhetsarbete och mångfaldsarbete blir allt viktigare framgent.

Här i debatten har vi hört att hållbarhet är något bra, att man välkomnar hållbarhetsrapportering och så vidare. En bit in i anförandena kommer det dock ett ”men”: Detta är ingenting som vi lagstiftare ska pyssla med.

Vad den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen har sagt är att politik är att vilja. Vi vill att Sverige ska gå längre. Sverige ska sticka ut och ligga i framkant. Därför tycker vi att hållbarhetsredovisning är en oerhört viktig fråga. Det är även en framtidsfråga, vilket är ett av skälen till att vi i detta förslag går lite längre än EU:s regelverk.

Jag har haft en del kontakter med den bransch som jobbar med hållbarhetsredovisning. Det var intressant att se deras arbete. Detta är absolut en bransch som växer ganska mycket. I Sverige är vi i dag duktiga på hållbarhetsredovisningar, och vi exporterar denna kunskap. Jag tror till och med att ett och annat arbetstillfälle skapas – apropå frågan om hur många arbetstillfällen som försvinner. Vi är duktiga som attan på detta.

Jag har som sagt träffat personer i branschen och fått exempel på vad detta handlar om, något som man annars kanske undrar.

Ett av dessa exempel är en organisation inom internetbranschen. Man har 70 anställda och en omsättning på ungefär 170 miljoner. Där påbörjade man hållbarhetsredovisning 2015. Syftet har varit att skapa attraktionskraft som arbetsgivare, det vill säga man ville jobba med hållbarhet och mångfaldsfrågor för att attrahera de absolut bästa. Företaget har därför landat i att hållbarhetsrapportera enligt GRI, och detta har lett till stora positiva effekter.

Den största positiva effekten, förutom att företaget har en mycket bättre bild av vad man gör, är att detta har skapat en stolthet. De anställda i bolaget känner en stolthet över att de faktiskt gör rätt och att de gör bra saker.

Ett annat exempel är en organisation inom kläindustrin. Den har 37 anställda och en omsättning på ungefär 100 miljoner. Här har man även jobbat mycket med att konsumenten ska känna att de produkter företaget säljer är miljövänliga och att de produceras på ett sjyst sätt. Hållbarhetsredovisningen har här varit oerhört viktig för att gentemot konsumentledet visa att företaget är sjyst och säljer sjysta produkter.

Mitt sista exempel gäller en organisation inom livsmedelsindustrin. Företaget har ungefär 180 anställda, och omsättningen ligger på lite över 1 ½ miljard. Här handlar det om att visa såväl konsumenter som leverantörer och ägare att man har en sjyst leverantörskedja och använder sig av en bra certifiering. Mot kunden vill man visa att man har kvalitet i de produkter man säljer.

Detta var några exempel på bolag som i vissa fall inte kommer att beröras av regeringens förslag medan andra kommer att göra det. De visar hur som helst på varför hållbarhetsredovisning och mångfaldspolicyredovisning är viktigt.

Om man ser tillbaka på de senaste åren ser man en oerhört positiv utveckling på området. Många svenska bolag liksom många bolag globalt sett ägnar sig åt detta. Ett av de största skälen till att man gör detta är att investerare i allt större utsträckning i dag tycker att detta är viktigt. Bolag som har sådan rapportering drar lättare till sig investerare.

Ser man på en del telekombolag och deras mer eller mindre goda affärer runt om i världen kan man tycka att de kanske hade mått bra av att ha en tydligare hållbarhets- och mångfaldspolicy vid vissa affärer. Det kan också finnas företag inom Europas bilindustri som kanske hade mått bra av att jobba lite mer med hållbarhetsfrågor. Vi ser nu att dessa får problem med trovärdigheten inför investerare och kunder.

Låt oss ägna oss åt kärnan i debatten: Varför har regeringen gått lite längre? Jo, om vi hade hållit oss till EU:s minimidirektiv skulle ungefär 100 bolag beröras av detta. Av dessa hållbarhetsrapporterar i stort sett alla i dag. Regeringen använder sig i stället av definitionen ”stora bolag”, vilket innebär att 1 600 svenska företag berörs. Många av dessa företag hållbarhetsredovisar, som vi har hört i debatten, redan i dag. Jag ser alltså inte detta som särskilt problematiskt.

Jag gissar att vi i något av replikskiftena kommer att debattera de ökade kostnaderna, men dessa är inte speciellt stora. När jag har talat med branschen har jag fått reda på att det går att hållbarhetsredovisa för en kostnad på under 100 000, om man tycker att hållbarhetsredovisning inte är någonting viktigt. Jag tror att man klarar av lagkravet för 20 000–30 000. Men alla seriösa bolag vill nog ha en hållbarhetsredovisning som är värd namnet och därför får den kosta lite mer. Man kanske tycker att detta är en stor pålaga, men det rör sig om mycket lite pengar för ett bolag som omsätter hundratals miljoner.

Lagförslaget innebär i grund och botten att stora företag i Sverige ska informera om hur man jobbar med hållbarhetsfrågor, miljö och mänskliga rättigheter. Detta tycker regeringen är positivt.

Anf. 40 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det är spännande att i civilutskottet debattera så mycket närings- och jobbpolitik. Det är få som känner till att vi gör det. Det är bra att Johan genom sitt sätt att argumentera också lyfter fram de stora skillnader som finns i synen på företagande och jobb.

Vi är i huvudsak överens om att hållbarhetsrapportering är någonting bra och att det för många positiva saker med sig. Men regeringen överimplementerar det hela, vilket även syns i Johans sätt att argumentera då han använder ett citat av, tror jag, Olof Palme. ”Politik är att vilja.” Ja, politik är uppenbarligen att vilja något – och också att *inte* vilja något annat.

Vilken vilja har socialdemokratin och regeringen när det gäller att regelförenkla och skapa bättre förutsättningar för företag att kunna anställa fler och att kunna växa och konkurrera på en global marknad? Johan tar telekomindustrin som exempel. Det finns mycket i övrigt att önska av hur företag med svensk bakgrund arbetar på den marknaden, men det handlar också om vilka man har att konkurrera med. Det är i huvudsak inte europeiska företag, utan det handlar om företag som kommer från andra kontinenter och världsdelar. De verkar under helt andra villkor.

Mina frågor till Johan är: På vilket sätt har regeringen för avsikt att kompensera de 1 500 företag som nu kommer att drabbas ytterligare av merkostnaderna? Och varför är ni så sena – bilan faller ju den 6 december? Hur kommer det sig att det har tagit så lång tid att ta fram ett sådant förslag? Det finns ju ingen möjlighet att diskutera det här innan stupstocken ställs fram.

Anf. 41 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Först och främst tycker jag att det blir väldigt hårda ordalag. Man pratar om överimplementering och de gigantiska pålagor som läggs på de här bolagen. Men de bolag som kommer att beröras av den här lagstiftningen har ett par hundra miljoner i omsättning, och de flesta av de

bolagen genomför den här typen av redovisning redan i dag. Den pålaga som krävs ligger på ungefär 100 000. Man kan också uppfylla lagkravet till bra mycket mindre kostnader, sägs det i branschen, även om det inte kommer att vara speciellt snyggt gjort. Det innebär att pålagorna är väldigt små.

Vinsterna är desto större. Det handlar om att Sverige faktiskt sticker ut och säger att vi tycker att det är viktigt med hållbarhetsredovisning och mångfaldspolicyer, att detta är någonting som vi vill att svenska företag ska göra. Samtidigt visar det sig att Sverige i dag är oerhört duktigt på det här. Det är till och med så att det växer fram en ganska stor bransch inom detta område, vilket jag i förlängningen tror kommer att "lyfta ryktet" och ge Sverige en positiv skjuts i de här frågorna.

När jag nu har några sekunder kvar av min talartid vill jag kommentera de borgerliga partiernas motioner. När jag läser de olika yrkandena konstaterar jag att viljeinriktningen skiljer sig åt partierna emellan, åtminstone att döma av motionskrivandet, och ger lite olika ingångar. Jag får till exempel inte riktigt ihop hur man vill minska kretsen av bolag och samtidigt tycker att det är viktigt att fler moderbolag i koncerner ska hållbarhetsredovisa. Man drar alltså åt lite olika håll, och det är någonting som jag gärna skulle vilja att vi fokuserade lite grann på under de kommande replikskiftena.

Anf. 42 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Johan Löfstrand för debatten. Det finns en väsentlig skillnad i hur vi ser på jobbskapande och företagsklimat i Sverige. Det är uppenbarligen så att Socialdemokraterna och den sittande regeringen lever i tron att riksdagen kan besluta fram jobb. Här talar Johan om möjligheten som finns för konsultföretag att växa fram och genomföra hållbarhetsrapportering, som riksdagen bestämmer sig för att överimplementera i svensk lag. Därmed skapas det jobb och sysselsättning. Det är tydligt.

Många svenska företag ser konkurrensfördelar med att göra det här och gör det också. Det är alla de positiva exempel som både Johan och jag har möjlighet att lyfta fram som har lett fram till den här utvecklingen, inte ett riksdagsbeslut om att överimplementera ett direktiv.

Det Centerpartiet gick fram med i sin följdmotion var att vi skulle ha två nivåer på implementeringen, en med väsentliga regelförenklingar och en i enlighet med minimikravet. Det förslaget hade vi naturligtvis hoppats på att få uppslutning kring. Men i avvaktan på att det blir verklighet ser vi hellre att riksdagen tillkännager att regeringen ska återkomma med ett förslag om att införa direktivets minimikrav.

Det är lite intressant att Johan säger att det finns möjlighet för företag att göra det här på det enklaste sättet för 20 000 kronor. Om ni påstår att det finns en enklare dörr ut talar det ju emot hela implementeringen. Varför gör ni det här om man i huvudsak kan strunta i det och komma undan för 20 000 kronor?

Anf. 43 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Det jag menade var att jag tror att de flesta bolag – och i stort sett alla de bolag som kommer att beröras av den här lagstiftningen – anser att mångfaldsfrågor och hållbarhetsfrågor är viktiga. Man kommer

att göra en väldigt seriös redovisning av detta, och man kommer att följa den här lagen. Jag är helt övertygad om att de flesta av dem gör detta redan i dag. Jag har gått igenom ett antal av de bolag som skulle påverkas, och alla gör detta redan i dag. Den oerhörda pålaga som de borgerliga partierna talar om finns inte. Det handlar snarare om att man vill skapa en konflikt om någonting som egentligen inte finns.

Ola Johansson ställde tidigare en fråga om varför vi är så sena. Det har pågått ett antal samtal mellan regeringen och de borgerliga partierna, och där var kritiken inte alls så hård och spetsig som nu i den här kammaren. Visst är det så att man har kunnat framföra sina synpunkter!

Anf. 44 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Johan Löfstrand börjar med att säga att politik är att vilja. Nej, Johan, politik är att välja, att prioritera. Era prioriteringar landar av någon outgrundlig anledning alltid i att någon annan ska tvingas göra mer. Någon annan ska tvingas göra eftergifter. Någon annan ska få ökade byråkratiska pålagor. Någon annan ska betala mer i skatt.

Nu står Johan Löfstrand i talarstolen och säger att vinsterna är större. Men om vinsterna med att göra detta vore större skulle alla rimligen göra det på en fri marknad. Det är klart att det beror på situationen. Det som det här lagstiftningsförslaget inte tar höjd för är just vilken situation de respektive bolagen befinner sig i. Det är nämligen så att ni vill gå mycket längre än vad direktivet kräver av oss. Varför blir svensk konkurrenskraft bättre och starkare om vi går 16 gånger längre? Johan Löfstrand står i talarstolen och säger att vi går lite längre. Men vi går alltså 16 gånger längre än vad direktivet kräver av oss.

Johan Löfstrand pratar om att det här har tagit tid därför att regeringen har fört en massa samtal med Alliansen. Man har fört *ett* samtal med Alliansen. Under det samtalet tillkännagav vi den uppfattning vi också tillkännager här i dag.

Det är klagande, Johan Löfstrand, när du säger att det kommer att skapas fler jobb. Det visar sig att de jobb du syftar på i talarstolen går till de konsulter som kommer att fakturera mer på grund av ökade byråkratiska pålagor. Det är väl klart att de människor du träffar i den här branschen är av uppfattningen att det är kul att få fakturera mer. Men det är inte så man i grunden skapar fler jobb i Sverige, Johan Löfstrand.

Anf. 45 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin har en förmåga att vända och vrida på saker. Det jag menar när jag pratar om vinster och om att politik är att vilja är i grunden att jag och regeringen anser att det är en stor samhällsvinst att vi har ett tydligt regelverk kring hållbarhetsredovisning. Det är en vinst för företagen, både nu och i framtiden. Det är en vinst för konsumenterna, som får en mycket bättre bild av vad olika företag står för. Det är en vinst för investerare att veta vilka bolag de ska investera i.

Jag ser även en vinst i att vi kommer att vara himla duktiga och framstående på det här området. Det är någonting som jag tycker att vi ska vara stolta över. Sverige är redan i dag ett av de länder som är spjutspetsar i hållbarhets- och jämställdhetsfrågor. Jag tycker att vi ska vara stolta över det och över att det här är en bransch som växer. Men självklart ser jag

också att de företag som ska hållbarhetsredovisa och som redan i dag hållbarhetsredovisar gör en vinst genom att de har en mycket bättre dialog med sina ägare, med konsumenterna och med framtida investerare.

Sedan tycker jag att det blir lite fänigt i debatten med det som Carl-Oskar Bohlin lyfter fram i sitt anförande om att den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen nu ska överimplementera på det här området också. Under de åtta år då Alliansen styrde var det inte heller så att man gick på minimidirektiv på alla områden. Det är jag helt övertygad om. Det fanns, hoppas jag, en politisk vilja från den borgerliga regeringen att gå lite längre.

Anf. 46 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Johan Löfstrand säger att vi ska vara stolta över den bransch som växer. Han refererar då till den bransch av redovisningskonsulter som nu kan få fakturera mer. Det var nog länge sedan vi hörde ett så tydligt inlägg direkt från ett särintresse i den här talarstolen. Det är lite beklämmande, får vi säga.

Det som Johan Löfstrand konsekvent undviker att svara på är hur den svenska konkurrenskraften stärks av att vi tvingar svenska företag till 16 gånger fler pålagor än vad våra grannar i Finland och Tyskland genomför. Hur blir det fler jobb av det här förslaget? Det var faktiskt så att Stefan Löfven gav vallöftet att varje minister skulle redovisa hur alla framlagda förslag skapar fler arbetstillfällen.

Då talar vi inte om fler arbetstillfällen bland människor som lever på att skriva fram papper som vi kräver av företag. Då talar vi om hur företagen kan växa och anställa fler människor. Kan Johan Löfstrand drista sig till att svara på frågan?

Det är tråkigt att Johan Löfstrand fullständigt blandar ihop äpplen och päron i sitt huvudinlägg när han börjar tala om att om vi bara hade haft krav på hållbarhetsrapportering kanske inte Telia hade ägnat sig åt korruption i Uzbekistan och Volkswagen hade haft bättre värden i sina motorer.

Det är naturligtvis inte okej för företag att bryta mot vare sig internationell eller svensk lagstiftning bara därför att de inte hållbarhetsrapporterar. Att stå och insinuera det i talarstolen tycker jag är lite slarvigt.

Anf. 47 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin har en förmåga att vända och vrida på saker. Det är inte så som jag uttryckt mig.

I grund och botten handlar det inte om att vi har företag som bedriver konsultverksamhet. Det handlar om det signum som Sverige står för. Vi är ett av de länder som går bräschen för att bedriva ett hållbart samhällsbygge. Det är någonting som vi ska vara stolta över.

Det har gjorts genom politiska beslut och att vi har en miljömålsberedning som i bred samklang har lagt fram ett antal förslag. Det beror på att vi har haft politiker som varit modiga och faktiskt velat genomföra saker. Vi ska vara stolta över Sverige och svenska företag. De anses vara väldigt miljövänliga och ha en väldigt tydlig hållbarhetsstrategi. Det är någonting som vi ska vara stolta över.

Förutom att det uppstår väldigt mycket vinster för samhället skapas också jättestora vinster för konsumenterna. De är medvetna om vad som sker. Det uppstår vinster för ägare och investerare i mycket större utsträckning. I förlängningen uppstår det också vinster för de företag som hållbarhetsredovisar. Jag tror att de företagen kommer att attrahera nya grupper.

De köpstarka grupper som vi ser i samhället i dag är medvetna konsumenterna och medvetna investerare. Jag tror att de företag som ligger i framkant, vill någonting och ska gå före kommer att också tjäna på att hållbarhetsredovisa. Det tror jag att vi kommer att se ännu mer av än vad vi redan hittills har sett.

Anf. 48 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! Det är väldigt fascinerande att lyssna på Johan Löfstrand, som talar med en väldigt stark emfas. Du låter lite som en klassisk dammsugarförsäljare som knackar på dörren, erbjuder en lyxig dammsugare i snygg förpackning och förklarar varför det här är så himla bra och så himla nödvändigt. I verkligheten har man redan en dammsugare som fungerar. Man behöver inte betala det dyra priset, och man kommer mycket längre med den dammsugare man redan har hemma än med den lyxiga dammsugare som försäljaren vill erbjuda.

Jag önskar att du talar med samma emfas när det kommer till LSS-lagstiftningen. Politik är att vilja och att skapa ett hållbart samhällsbygge. Innan jag kom in i kammaren talade jag med en väljare från Västmanland, ledamot Erikssons hemlän, som sa om sitt barn: De kommer att ta bort hennes assistanstimmar.

Jag önskar att ni i stället för att tala om hållbarhet för företag och tvinga på dem redovisning på riktigt gick ut och kämpade med samma emfas för att till exempel människor som har barn som behöver assistansstöd ska kunna arbeta.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag får be ledamoten att hålla sig till ämnet.)

Det är ämnet. Det handlar om hållbarhet. Dessa företag sysslar redan nu med hållbarhetsredovisning. Det är viktigare för oss politiker att arbeta med andra frågor när företag redan arbetar med hållbarhet. Till exempel redovisar redan i dag tre av fyra börsbolag på Stockholmsbörsen sina klimatutsläpp. Politik är att vilja. Syssla i stället med LSS-lagstiftningen och gör det rätt för människor.

Nu ska vi titta på om det finns brister i lagstiftningen. Du säger att Global Reporting Initiative redan täcker stora delar av områdena. Du säger att företagen redan gör det. Du talar om en oerhört positiv utveckling. Du lyfter fram en mängd positiva exempel. Allt detta har skett utan några lagkrav.

Jag vill fråga dig: Vilka brister finns i dag i redovisningslagen? Vilka brister finns det i Global Reporting Initiative? Varför behöver du stå här och peta i stället för att förbättra LSS-lagstiftningen?

Anf. 49 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att du i väldigt stor uträkning talar emot dig själv, Robert Hannah. I grund och botten är det precis som jag sa i mitt anförande.

Det handlar om att jag som lagstiftare vill peka ut en riktning. På samma sätt som när politiker vågat peka ut en riktning många gånger tidigare vill jag peka ut en riktning mot vart jag vill att samhället ska gå. Jag är som socialdemokrat stolt över att ha gjort och fortfarande gör det. Det genererar ett bra samhälle.

Oavsett om det handlar om LSS eller hållbarhetsredovisning handlar det om att vilja. Den hållbarhetsredovisning och det miljötänk som Sverige och svenska företag har i dag handlar väldigt mycket om att det har funnits och finns en politisk vilja. Den ska vi fortsätta att driva på, för man ska aldrig avstanna en viljeinriktning.

Det blir lite lustigt när vi tidigare i replikskiftena hört att det största problemet är de oerhörda pålagor som nu kommer att tvingas på företagen på grund av regeringens överimplementering. I nästa stund när vi lyssnar på Robert Hannah hör vi att i stort sett alla dessa företag redan hållbarhetsredovisar. Då blir det ingen pålaga.

Det blir i stort sett så att regeringen implementerar en lagstiftning som alla redan följer. Då faller hela Alliansens resonemang i reservationen där man säger att de oerhörda pålagorna kommer att förstöra konkurrenskraften och tvinga svenska företag så att de inte klarar sig. Du säger i ditt anförande, Robert, att företagen redan gör detta. Då blir det ingen stor pålaga, som är den största kritiken, eller hur?

Anf. 50 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! Det är väldigt tydligt att Johan Löfstrand aldrig har sysslat med företagande. Det är väldigt okunniga svar.

Varför det blir en oerhörd pålaga är för att politiken ska gå in och regelbestämma exakt på vilket sätt företag ska redovisa. Då är det en pålaga. Du som socialdemokrat tycker att det är politisk vilja att sitta och styra över företagen, hur de ska styras, hur de ska redovisa och på vilket sätt.

Global Reporting Initiatives krav är att man ska redovisa. Du vill helt plötsligt agera som vd och ägare av företag och styra hur de ska redovisa. Det är den stora skillnaden. Svenskt Näringsliv och alla andra experter pekar på att det kommer att kosta. Det är inte Robert Hannah och Alliansen som säger det. Det är experterna. Det är dem som du inte har ett svar till, och det är för dem du inte kan förklara varför kostnaden och bördan kommer att öka.

Vad gäller politisk vilja är det bättre att syssla med frågor som faktiskt hjälper människor i vardagen och inte syssla med frågor som kommer att göra det svårare. Jag tycker fortfarande att du är som en dammsugarförsäljare. Du försöker sälja någonting som redan finns. Du vill göra det dyrare att ha varan som redan existerar.

Någonstans behöver ni gå tillbaka och fundera på varför detta ens är nödvändigt. Om det är någon som talar emot sig själv är det väl du. Om företagen redan redovisar och gör ett bra jobb, som du påpekar, och vi redan har en positiv utveckling, varför ska då helt plötsligt politiken gå in och peta i lagstiftningen?

Varför ska vi ha högre krav i vår lagstiftning än Tyskland, Finland och alla andra länder inom EU:s marknad har? Varför ska just Sverige syssla med gold-plating och ha de absolut högsta kraven på våra företag? Lös LSS-lagstiftningen och se till att människor kan komma till jobbet i stället för att bli arbetslösa och ta hand om sina barn eftersom ni drar ned på LSS-timmarna.

Anf. 51 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Skälet till att vi lägger fram förslagen är att vi vill någonting. På det här området som på så många andra områden vill vi någonting. Vi vill att Sverige ska gå före. Vi vill att svenska företag ska gå före, för vi tror att det är bra för konsumenterna och investerarna. Vi tror i grund och botten att det också är bra för företagen.

Robert Hannah talar om redovisningsregler. Tidigare i debatten talade vi om EU:s inre marknad. Det var viktigt att vi skapade transparenta regler som gjorde att alla hade samma förutsättningar. Då är det väl bra med gemensamma redovisningsregler som gör att alla redovisar på samma sätt så att investerare och konsumenter kan jämföra.

Men det här fria sättet där alla ska redovisa lite hur de vill skapar inte transparens. Det skapar inte möjligheter för den inre marknaden eller för konsumenterna och investerarna på den inre marknaden att göra enkla val. Du säger emot dig själv här också.

Det finns ett antal internationella standarder i dag, och om vi ska ha en standard ska vi försöka följa dem. Om det är så som Robert Hannah säger – att de flesta bolag redan i dag följer någon av dessa standarder – är väl det jättebra! Det blir ingen pålaga, och vi ser till att Sverige ligger i framkant.

Jag tror att det om några år kommer att råda stor konsensus om denna lagstiftning. Man kommer i stor utsträckning att tycka att detta var helt rätt väg att gå. Det kanske till och med borde vara fler företag som skulle få öva sig att jobba med hållbarhet och mångfaldspolicy.

Anf. 52 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag har, som märktes i mitt anförande, valt att koncentrera mig på den del av förslaget som gäller mångfaldspolicyn. Det gäller framför allt betydelsen av kön.

Nu väljer regeringen att ytterligare sätta fokus på kön och att öka fokus på vilket kön människorna i styrelserna, och därmed också i företagen, har. Jag ser det som ett problem, för det kan upplevas som diskriminerande. Framför allt kan det bli diskriminerande i det enskilda fallet. Det tror jag att regeringen inser. Om en styrelse redan har en låg representation av kvinnor kommer denna styrelse eller detta företag att känna en enorm press att välja bort män. Det är diskriminering, även om det är diskriminering av det som kanske traditionellt uppfattas som det starkare könet.

Jag skulle vilja se att man gick i riktning mot en lagstiftning och ett sätt att redovisa som i mindre utsträckning går in på vilket kön människor har – speciellt eftersom vi lever i en värld där man nu börjar tala om att införa ett tredje kön och att det finns människor som upplever att de inte har rätt biologiskt kön. Dessa människor ska man alltså tvinga in i ett system där de måste välja mellan de två kön som finns i dag. Om man skulle införa

ett tredje kön kan det bli ännu mer spännande att se hur man ska använda detta i en mångfaldspolicy.

Jag undrar varför regeringen tycker att det är så viktigt vilket kön människor tillhör att man förutom att i andra sammanhang har hotat med lagstiftning om en jämn könsfördelning även i detta fall väljer att peka ut kön som en viktig mångfaldsfaktor. Varför är kön så viktigt för er?

Anf. 53 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Nej, i grund och botten tycker inte jag att kön är viktigt. Det viktigaste är att hela samhället är representerat på olika sätt i olika instanser i vår samhällsstruktur.

Om man ser tillbaka, och om man gör en analys av samhället i dag, kan man se att vi har en skevhet där det ena könet i större utsträckning inte finns representerat – eller i alla fall är underrepresenterat – på ett antal olika funktioner i samhället. Då vill jag som politisk företrädare att vi ska jobba med dessa frågor.

Det kan man göra på en mängd olika sätt. Man kan jobba med det genom att föra en politisk debatt där man säger att det är oerhört viktigt att båda könen är representerade. Man kan också jobba med det genom en mångfaldspolicy eller till och med gå längre och i förlängningen diskutera kvotering eller vad det nu kan tänkas vara.

Detta är en fråga som är oerhört viktig när det gäller vilket samhälle vi vill ha. Jag vill ha ett samhälle där mina barn, oavsett om det är min dotter eller min son, som växer upp i det här landet ska ha samma förutsättningar när de går i skolan, när de kommer ut i arbetslivet eller den dag de kanske hamnar i en bolagsstyrelse. De ska ha samma förutsättningar oavsett kön. Det är någonting som är oerhört viktigt. Det är jag är övertygad om, och den övertygelsen delar jag med en ganska stor del av både denna kammare och svenska folket.

Vi har varit duktiga på jämställdhetsarbete, men man kan inte stanna upp. Då är det viktigt att man på olika sätt belyser frågan.

Anf. 54 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Här fick vi höra att det inte är viktigt med kön. Exemplet var att son och dotter skulle ha samma förutsättningar. Men förstår man inte från regeringens sida att Johan Löfstrands son och Johan Löfstrands dotter får helt olika förutsättningar om de söker till samma styrelse där det saknas en person och där man redan har en överrepresentation av män? Då bedöms de givetvis inte lika. Då bedöms givetvis dottern vara mer värd på grund av enbart sitt kön och ingenting annat för att det redan finns en överrepresentation av den ena sidan.

Mångfaldsfrågor är fruktansvärt viktiga och mycket intressanta för företaget. Så långt håller jag definitivt med. Det handlar om att företaget ska kunna få maximal kompetens. Ett företag som väljer bort människor på grund av kön, ålder eller ursprung får inte in maximal kompetens i sitt företag. För företagets egen skull måste det arbeta med mångfaldsfrågor på detta sätt.

Detta att man ska gå in och redovisa vilket kön ens styrelsemedlemmar har är att gå för långt. Då börjar man sätta fokus på fel saker, och då har man inte längre koncentrerat sig på vad som är viktigt för företaget. För

företaget är det viktigt att ha en företagskultur som inte väljer bort kompetens oavsett om det gäller en man eller en kvinna. Oavsett om det är Johan Löfstrands son eller dotter som söker tjänsten i styrelsen ska hon och han bedömas utifrån vilken kompetens just de har. Även om båda skulle vara Johan Löfstrands döttrar har säkert inte båda exakt samma kompetens bara för det.

Varför förstår inte regeringen en så grundläggande sak?

Anf. 55 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Självklart är kompetensfrågan jätteviktig. Om vi ska kunna bedriva företagande i det här landet måste man både när man väljer bolagsstyrelser och när man anställer människor välja den som har den absolut högsta kompetensen.

Det jag tycker att Mikael Eskilandersson missar lite grann i sitt resonemang är det grundläggande strukturella problem vi har i samhället i och med att kvinnor i mycket större utsträckning diskrimineras och inte får samma möjligheter att komma fram i samhället. Utifrån de strukturella fenomen som finns måste vi jobba för att försöka skapa jämställdhet. Då får man använda olika metoder för att lyfta upp dessa frågor. Det finns strukturella hinder som gör att vi inte har jämställdhet fullt ut och att människor inte har precis samma förutsättningar.

Därför är det oerhört viktigt att vi hela tiden först och främst för en debatt om jämställdhet och alla människors lika möjlighet att vara delaktiga i samhället. Men förutom att vi debatterar och lyfter frågan gång på gång handlar det om att vi ska våga gå vidare. Då gäller det att lyfta in de här frågorna i olika typer av redovisningar, men i förlängningen kanske man också behöver gå längre och faktiskt lagstifta.

Anf. 56 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Fru talman, kära ledamöter och åhörare! Världen står i dag inför stora utmaningar. Klimatförändringarna pågår, och vi ser effekterna på nyheterna varje dag: torka, extremväder och översvämningar som i förlängningen leder till svält, konflikter och hotade ekosystem. Men hållbar utveckling handlar inte bara om miljön utan även om social, ekonomisk och ekologisk utveckling. För att skapa hållbar utveckling behövs alla dessa tre dimensioner.

I september 2015 antog FN en agenda för hållbar utveckling med bland annat 17 nya globala mål som gäller fram till år 2030 – den så kallade Agenda 2030. I agendan lyfts företagens betydelse för utvecklingen fram, och det anges att företagen ska uppmuntras att införa hållbara metoder och att integrera hållbarhetsinformation i sin rapportering.

Det förslag som nu presenterats av regeringen går i linje med Agenda 2030. Förslaget innebär att alla svenska företag av en viss storlek ska upprätta en hållbarhetsrapport med information om miljö, sociala förhållanden, personal och respekt för mänskliga rättigheter samt hur de arbetar för att motverka korruption. Vissa noterade bolag ska också i sin bolagsstyrning upplysa om den mångfaldspolicy som tillämpas för styrelsen, med avseende på exempelvis ålder, kön, utbildning och yrkesbakgrund.

Mångfaldspolicyn behövs därför att vi ser att det finns stora brister i många bolagsstyrelser när det gäller just mångfalden, till exempel när det

Prot. 2016/17:21

26 oktober

*Företagens
rapportering om
hållbarhet och
mångfaldspolicy*

gäller kvinnors representation. Vi lever i ett patriarkalt samhälle där mannen ses som norm, och det avspeglar sig i många bolagsstyrelser. I börsbolagen dominerar männen fortfarande stort. Det här måste vi naturligtvis göra någonting åt, och det är därför beklagligt att Sverigedemokraterna inte ser vikten av jämställdhetsarbetet.

De här förslagen är både bra och nödvändiga, och Vänsterpartiet ställer sig bakom dem. Förslagen bygger dessutom på ett EU-direktiv.

Det finns ett stort samhällsintresse av att företag informerar om hur de arbetar med hållbarhetsfrågorna. Både investerare och en bredare allmänhet har rätt att få god vetskap om hur företagen hanterar frågor om miljö, sociala förhållanden, personalfrågor, mänskliga rättigheter och korruption. Även om många företag redan i dag lämnar sådan information skiljer sig rapporteringen åt. Ett lagstadgat krav på hållbarhetsrapportering kan dessutom öka transparensen och underlätta jämförelsen mellan olika företag.

Många svenska företag bedriver redan i dag ett aktivt och ambitiöst hållbarhetsarbete, vilket vi har hört om här i debatten, och rapporterar om det. Om de inte gör det är det hög tid att börja. Många företag har insett att hållbarhet är framgångsrikt och kan bidra till att stärka konkurrenskraften på sikt. Jag är övertygad om att ett hållbart företagande är en framgångsfaktor. Innovation, hållbar konsumtion och produktion kan bidra till lösningar på det globala samhällets gemensamma utmaningar.

Jag är förvånad över att de borgerliga partierna inte tycker att det är viktigt att mer än ett fåtal företag tar ansvar för hållbarhetsfrågorna fullt ut utan vill begränsa förslaget till att omfatta en miniminivå, vilket skulle betyda att endast omkring 100 företag skulle vara tvungna att rapportera om sitt hållbarhetsarbete. Vi kan inte lämna över ansvaret för dessa avgörande frågor till enbart enskilda, stat och kommun, utan företagen måste självklart också ta sitt ansvar för en mer hållbar utveckling.

Det finns heller ingen anledning att befara att det skulle innebära sådana enorma kostnader för företagen som motionärerna vill framhålla. Många företag har redan en hållbarhetsrapportering, och de flesta företag har information om utsläpp, korruptionsrisker och miljöpåverkan. Det man nu måste göra är kanske att bättre koordinera verksamheten, vilket kan innebära en del kostnader initialt men gynna både samhället och företagen långsiktigt.

Jag ser den här lagstiftningen som ett steg i rätt riktning för att skapa ett mer hållbart samhälle, men på sikt kommer det med stor sannolikhet att krävas fler och tydligare åtgärder och riktlinjer på detta område om vi vill uppnå social välfärd och global rättvisa inom ramen för ekologiskt hållbara gränser.

Jag yrkar bifall till förslaget i civilutskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 57 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Lotta Johnsson Fornarves anförande väckte en nyfikenhet hos mig. Jag skulle vilja fråga Lotta Johnsson Fornarve på vilket sätt det här förslaget bidrar till näringslivet och till svenska företags konkurrenskraft.

Anf. 58 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är lite märkligt att Centerpartiet och Ola Johansson inte ser att ett framgångsrikt hållbarhetsarbete kan vara en framgångsfaktor för företagande med innovationer på till exempel miljöområdet, hållbar konsumtion och produktion och att det här kan leda till en ökad konkurrenskraft i stället för tvärtom.

Om Sverige går i spetsen när det gäller de här frågorna tror jag att vi kan skapa många nya jobb på det här området framöver. Jag tror också att det är nödvändigt att vi tar ett gemensamt ansvar för miljön och att vi inte kan lämna över det ansvaret enbart till enskilda, stat och kommun utan att även företagen måste vara en del i det här viktiga arbetet. Vi står inför en stor utmaning, inte minst när det gäller klimatfrågan.

Anf. 59 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag gav Lotta Johnson Fornarve två minuter att redogöra för det här förslaget och för, såvida hon inte avviker från ämnet, hur Vänsterpartiet generellt sett vill bidra till att skapa bättre förutsättningar för svenska företag att verka.

Jag ger henne ytterligare två minuter att redogöra för hur Vänsterpartiet ser på regelförenklingsarbete och på vilket sätt det kan bidra till att förstärka förutsättningarna för svenska företag att anställa fler människor och kunna växa och därmed bidra till EU:s konkurrenskraft.

Anf. 60 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Man måste se att företagen har ett ansvar för hållbarhetsarbetet. Det är oerhört viktigt att vi inte lämnar över det bara till enskilda, stat och kommun, utan företagen måste vara med och ta ansvar för det här.

Jag är övertygad om att det här i förlängningen kommer att leda till att vi får ett företagande som riktar in sig på en mer hållbar marknad och att det kan leda till fler arbeten och en bättre konkurrens med omvärlden.

Anf. 61 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Lotta Johnson Fornarve sa i sitt anförande att Sverigedemokraterna är emot jämställdhet och tog även upp att vi lever i ett patriarkalt samhälle, alltså ett samhälle som styrs av ett patriarkat.

Patriarkat betyder fadersvälde, och det är där som söner och män normalt ärver titlar och pengar och har fördel av att vara man jämfört med att vara kvinna. Vi har haft patriarkala strukturer i Sverige under lång tid bakåt i tiden. Dock tror jag att det mesta vad gäller lagstiftning och så nu är reglerat. Jag får uppfattningen att Lotta Johnson Fornarve menar att hon fortfarande lever i ett patriarkat.

Då undrar jag: Exakt vilka lagar och regler är det som Lotta Johnson Fornarve menar finns kvar som hindrar kvinnor från att bli jämställda med män och där kvinnor förfördelas? Det finns inte någon lag som säger att styrelserna ska innehålla fler män än kvinnor eller att män ska ha större fördel av att driva företag.

Min personliga uppfattning är att vi kan få verklig jämställdhet först när vi kan bortse från kön och det inte har någon betydelse alls om du är kvinna eller man. Jag ser att den lagstiftning vi har till stora delar går ut på att vi inte ska ha några skillnader. Men nu inför ju regeringen skillnader

där man ska ta fram mångfaldspolicyer och eventuellt diskriminera män direkt när det gäller bolagsstyrelser för att få en jämnare fördelning i dem.

Vilka lagar och regler är det som Lotta Johnsson Fornarve menar finns kvar som är patriarkala?

Anf. 62 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är ganska uppenbart att Sverigedemokraterna inte står upp för ett jämställt samhälle. När jag talar om ett patriarkalt samhälle menar jag att vi fortfarande lever i en könsmaktsordning där det är mäns normer och värderingar som styr samhället på en mängd olika områden. Det betyder till exempel att kvinnor tjänar mindre, ofta har sämre arbetsvillkor och är sämre representerade, framför allt i bolagsstyrelser. Det här måste vi förändra och göra någonting åt. Jag vill skapa ett jämställt samhälle där kvinnor och män har samma möjligheter, samma skyldigheter och samma rättigheter.

Det finns mycket att göra på det här området, och att kräva en sådan här mångfaldspolicy kan ju vara en bra början. Det kan bli ett incitament för bolagen att börja se över representationen.

Anf. 63 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag delar inte riktigt bilden av att det fortfarande skulle finnas en könsmaktsordning som gör att kvinnor tjänar mindre. En stor anledning till att kvinnor generellt tjänar mindre är att de arbetar inom den offentliga sektorn. Där sitter sådana som Lotta Johnsson Fornarve och hennes vänner i samma parti och beslutar om vilka löner som det ska vara. Man hade i stort sett med *ett* beslut kunnat höja lönerna så att de blev mer jämställda, men man väljer att inte göra det eftersom man i så fall inte får ihop budgeten.

Att kvinnor har sämre arbetsvillkor finns det inget inskrivet i någon lag som säger, utan det handlar om att framför allt den offentliga sektorn har dåliga arbetsvillkor överlag, och många kvinnor arbetar inom den offentliga sektorn.

Där delar sig nog vår syn på vad som är könsmaktsordning och vad som faktiskt handlar om vad vi har beslutat som politiker. Mycket av det skulle man kunna upphäva i morgon om man hade velat. Det är rena politiska beslut som avgör vilka löner det ska vara i offentlig sektor, och det är rena politiska beslut som avgör vilka arbetsvillkor det ska vara i offentlig sektor, för dem beslutar vi ju om till största delen.

Jag förstår fortfarande inte varför man skyller det på en könsmaktsordning. Beror det på män i allmänhet att det ser ut så här? Beror det på män i allmänhet att det inte beslutas om höjda löner och bättre arbetsvillkor inom offentlig sektor? Jag tror inte det. Jag tror att det beror på att de politiker som sitter där inte har tillräckligt med pengar för att genomföra det, som det ser ut i dag.

Anf. 64 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Det är beklagligt att Mikael Eskilanderesson inte ser att det fortfarande finns en könsmaktsordning i vårt samhälle. Det är mäns normer och värderingar som är styrande på en mängd olika områden. Vi måste göra någonting åt det, om vi vill skapa ett verkligt jämställt samhälle.

Det stämmer att många kvinnor jobbar inom typiska så kallade kvinnoyrken och att lönerna där är lägre. Vi måste jobba för att få upp de lönerna. Att lönerna är låga beror till stor del på att yrkena är just kvinnodominerade. Men om vi vill uppnå ett jämställt samhälle behöver det göras mycket, också inom en mängd andra områden. Vi måste skapa ett samhälle där kvinnor och män, tjejer och killar har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 16 Vildsvin och viltskador

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2016/17: MJU4
Vildsvin och viltskador (prop. 2015/16:199)
föredrogs.

Anf. 65 ISAK FROM (S):

Fru talman! Vi ska debattera betänkande MJU4 om vildsvin och viltskador. Det kan också hänföras till den förra debatten om hållbarhet.

Vi socialdemokrater har tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet två reservationer. Men för att inte uppta kammarens tid med ytterligare borgerligt tjafs yrkar vi bifall endast till reservation 1.

Regeringens proposition 2015/16:199 *Vildsvin och viltskador* är uppbyggd i tre delar: utfodring, kameraövervakning och skyndsamt hantering av mål som handlar om jakt efter björn, järv, lo eller kungsörn. Regeringen har föreslagit ändringar i jaktlagen. Ändringarna innebär i huvudsak att det i jaktlagen införs möjlighet för ansvariga myndigheter att utifrån behov förbjuda eller reglera utfodring av frilevande vilt.

Det föreslås även att det i jaktlagen föreskrivs att mål om jakt efter björn, järv, lo eller kungsörn ska hanteras skyndsamt.

När det gäller kameraövervakning har regeringen funnit att frågan är komplex och har därför flyttat över den till en utredning som pågår på Justitiedepartementet om kameraövervakning. Det handlar om direktiv 2015:125, som i det här huset hanteras av justitieutskottet och KU. Vi kommer alltså säkert att få anledning att återkomma till det.

Just den frågan blev inte mindre komplex när Högsta förvaltningsdomstolen i en uppmärksammat dom som kom förra veckan meddelade förbud mot kameraövervakning vid drönarflygning. Det ska också hanteras av utredningen.

Fru talman! Den förra regeringen beslutade efter förslag från förre landsbygdsministern, Eskil Erlandsson, i juni 2012 att en särskild utredare skulle se över jaktlagstiftningen i den så kallade Jaktlagsutredningen. I uppdraget ingick bland annat att överväga hur utfodring av vilt kan regleras. I ett tilläggsdirektiv från 2013 gavs utredaren också i uppdrag att utreda möjligheten att införa just ett undantag från tillståndsplikten för övervakningskameror för viltövervakning.

Det här utskottet har drivit fram både tilläggsdirektiv till jaktlagen och tillkännagivande för regeringen om att det är angeläget att regeringen läm-

Prot. 2016/17:21

26 oktober

*Företagens
rapportering om
hållbarhet och
mångfaldspolicy*

Vildsvin och viltskador

nar ett lagförslag om undantag från tillståndsplikten när det gäller kameraövervakning av vildsvinsätlar och annan viltövervakning. Man bör se över om det är möjligt att införa ytterligare undantag från tillståndsplikten.

Kameraövervakningen är ju en större fråga. Även om vi tycker att den är lätt när det gäller viltövervakning är det en fråga som rör den personliga integriteten. Därför har regeringen också tillsatt en särskild utredning under ledning av Susanne Kaevergaard, som är tillsynschef på Åklagarmyndigheten. Hon har fått regeringens uppdrag att utreda vissa frågor om kameraövervakning av vilt. Utredningen har fått förlängd tid och ska redovisa resultatet av sitt uppdrag i juni 2017.

Med hänvisning till regeringens pågående arbete anser vi att det inte finns skäl för riksdagen att komma med ett uttalande i frågan. Vi avstyrker således de motionerna och majoritetens text. Frågan blir som sagt inte mindre komplex av att Högsta förvaltningsdomstolen har meddelat en dom på området. Den domen kan ingen regering – oavsett färg – bortse från. Vi kommer därför att få anledning att återkomma. De motioner i frågan och den majoritetstext som allianspartierna och Sverigedemokraterna har skrivit anser vi vara trams.

Fru talman! Vi socialdemokrater eftersträvar en hållbar och effektiv viltförvaltning. När det gäller rovdjursförvaltningen har regeringen nu ändrat i förordningen och direktiv till ansvariga myndigheter så att jaktbeslut kan tas med god framförhållning. Regeringen beslutade den 25 februari i år om en ändring i jaktförordningen som innebär att länsstyrelsernas beslut om jakt efter de stora rovdjuren björn, varg, järv, lo och kungsörn ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Det beslutades också om ett skyndsamhetskrav för ärenden om jakt efter de stora rovdjuren. Det är viktigt att överklagandeprocessen blir effektiv och att överklaganden hanteras på ett sådant sätt att beslut kan komma i god tid före jaktstart. För att tydliggöra det ytterligare har regeringen flyttat alla mål som handlar om sådana överklaganden till en förvaltningsrätt, nämligen Förvaltningsrätten i Luleå.

Det är extra aktuellt då vinterns vargjakter traditionellt överklagas av mer extrema bevarandeorganisationer. Det vi ska besluta om i dag är att ett krav på skyndsamt hantering av sådana överklaganden införs, så att vi kan få stopp på det.

Fru talman! När det gäller utfodring eller dumpning av foder är det märkligt. Två regeringar driver och arbetar med en fråga under ganska lång tid. När frågan sedan kommer tillbaka till oss i riksdagen får vi en majoritet i utskottet som tvivlar på två regeringars intentioner.

Jag kan ha förståelse för att Sverigedemokraterna tvivlar på två regeringar. Det är liksom Sverigedemokraternas grej, att tvivla på all trovärdighet.

Det är ställt utom allt rimligt tvivel att utfodring av vilt har ökat kraftigt under de senaste 20 åren. Trots intensiv debatt och opinionsbildning mot detta, inte minst från LRF, minskar inte utfodringen av vilt. En undersökning från SLU, gjord 2014, visar att vilt utfodras för minst 340 miljoner kronor per år. LRF har också kunnat visa att utfodringen har fortsatt att öka sedan dess. Det beror bland annat på att synen på vilt, jakt och jaktutövning har förändrats successivt. Konflikterna bottnar i olika synsätt på hur stor mängd vilt ett landskap och mark bör och kan bära och hur det påverkas av viltutfodring.

Socialdemokraternas bedömning är att viltförvaltningens kantring mot att naturen ska manipuleras för att producera mer vilt till del är en följd av den kapprustning som startade när vildsvinet kom tillbaka. Det är en kapprustning som är och har varit driven av de stora godsägarnas vilja och intresse av att sälja jakt dyrt.

Utfodringen blev en metod för att få vildsvin och klövvilt att stanna kvar på marken. Sockerrör är en fantastisk gröda för att locka kronhjort, dovhjort och älg att stanna kvar på markerna, så att de kan jagas och säljas dyrt. De som blir kvar sprids sedan på grannmarkerna och trampar ned grödorna för andra jordarrendatorer. Ska det vara på det sättet? Vi tycker inte det.

Stora mängder foder som dumpas lockar också andra, till exempel fåglar och råttor, som bär med sig andra olägenheter såsom smittspridning.

Det känns också för mig ytterst märkligt att de borgerliga partierna nu så öppet tvivlar på sin förra minister. Regeringen har utgått från Jaktlagsutredningen. Man har utgått från remissinstansernas synpunkter. Eskil Erlandsson får förklara sedan vad som var så fel med den. Han kan ju också redovisa varför man inte ska beakta remissinstansernas svar. Varför ska det vara så att en markägare kan fortsätta att göda vilt i akt och mening att driva upp stora stammar som man kan sälja för dyra pengar, samtidigt som bondens grödor på fastigheten bredvid och sommarstuge- eller villaägarens trädgård förstörs?

Fru talman! Man uttrycker också en stor oro över den svenska modellen och våra svenska myndigheters förmåga att hantera en sådan här fråga, en fråga som ju är särskilt lämpad att få regionalt prövad. Vildsvinen är hemtama och lätta att fodra fast i ett område. Vildsvin är svårjagade, eftersom de är mest aktiva nattetid. 63 procent av vildsvinen fälls vid åteljakt, 13 procent vid skydds jakt på åker och 14 procent med drivande hund.

Det finns också studier som tydligt visar att det krävs 17 timmars vakjakt per skjutet vildsvin vid åteljakt. Den utan tvekan viktigaste frågan är att få åteljakten mer effektiv. Det funkar ju inte, fru talman, om grannen utfodrar med stora mängder foder i grannfastigheten och stör hela den lokala bilden och hur det rör sig.

Fru talman! I stället för att kunna göra en riktig skillnad för de markägare, bönder och villaägare som får sina marker och grödor nedtrampade hemfaller här borgarna till trams och fulspel. Vi kommer senare att rösta här i kammaren om ordning och råda i viltförvaltningen. Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna kan fortfarande rädda sitt anseende genom att lägga ned sina röster och indirekt stödja vår reservation. Ni skulle få många lantbrukare att göra tummen upp och säga: Det var bra gjort!

Men det återstår att se. Röstar ni för majoritetstexten kommer ni faktiskt att sänka det arbete som två regeringar har arbetat med, ett arbete som har pågått i över sex år.

Fru talman! Jag vill avsluta med att uppmana alla som får sina grödor förstörda av vildsvin eller annat vilt och villaägare som får sina trädgårdar förstörda att skicka räkningen till Centerpartiet. Det är de som bär det tyngsta ansvaret om regeringens proposition faller i dag.

(Applåder)

Anf. 66 EMMA NOHRÉN (MP):

Fru talman! Vi är alltså här i dag för att debattera jaktfrågor, en proposition som heter *Vildsvin och viltskador*. Borgarna har tillsammans med Sverigedemokraterna drivit igenom två tillkännagivanden. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1. Jag står givetvis bakom även reservation 2, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till den ena.

Vi är alltså här för att debattera jaktfrågor. Det är frågor som ofta engagerar detta utskott, där vi ofta har starka åsikter. Men jag trodde nog inte att vi skulle stå och debattera emot varandra i just de här frågorna, för här har vi tidigare varit överens.

Vi har, precis som ledamot Isak From redogjort för, tre delar i den här propositionen. En del handlar om utfodring, vilket är den del jag kommer att prata mest om.

Vi har också en del som handlar om kameraövervakning med åtelkameror, och precis som Isak From sa har detta arbete flyttats över från utskottet till att ingå i en utredning om kameraövervakning, brottsbekämpning och integritetsskydd. Den utredningen har fått förlängd tid för att reda ut dessa komplexa frågor, och jag kan hålla med om att det är trams att hålla på med tillkännagivanden i en fråga som det faktiskt arbetas med och där det kommer att komma fram bra ställningstaganden som också är hållbara. När det finns så många komplexa frågor som skär igenom så många områden måste vi ha ett gediget underlag.

Vi har också en tredje del som handlar om skyndsamhet när det gäller hanteringen av överklaganden för rovdjuren. Den nuvarande regeringen har tagit tag i den delen av politiken för att bringa ordning och reda i jaktfrågorna, där vi försöker att få ihop den förra regeringens sammelsurium av olika delar till en rak linje. Där föreligger heller inga skilda meningar.

När det gäller utfodring är det för mig väldigt konstigt att vi står här och pratar emot varandra. Det här är en fråga som handlar om att underlätta för lantbrukare, få ordning på ett problem och få ett modernt regelverk på plats. Här borde vi vara överens. Men det är vi inte, trots att förslaget för att komma till rätta med utfodring av vilt, framför allt vildsvinen, kommer från Jaktlagsutredningen som påbörjades under den förra regeringen.

Vår regering tog vid i det arbetet, och det processades vidare. Det har anpassats efter remissförslagen. Det har varit i Lagrådet, och det har blivit bästa möjliga förslag utifrån alla dessa intressen, med undantag för några: det stora kapitalet och de stora jordägarna.

Nu har de borgerliga partierna lyssnat på Moderaternas skrämselfpropaganda och vänt kappan efter vinden. Man ser till det stora kapitalet och röstar emot det här i stället för att se till allas bästa.

Vildsvinen, som det här framför allt handlar om, har ökat i rask takt i Sverige. Vi har över 175 000 vildsvin i dag, och i vissa delar av landet ökar de med 30 procent per år. De har alltså en enorm reproduktionsförmåga.

Det är glädjande på många sätt. Vi har fått in naturliga markarbetare i faunan igen. Vildsvinen gör ett väldigt bra underhållsarbete. Det är ett bra, jaktbart vilt och bra föda. Som vi har hört ger det en god avkastning och kan inbringa en del pengar på landsbygden i form av upplevelser, jakt och även gratis markberedning.

Men vildsvinen ställer också till en hel del oreda. Vi har enorma skador på både skogsbruk och jordbruksgrödor. År 2014 gjordes det en undersökning som visade att vildsvin är det djurslag som orsakar störst skada på

grödor förutom på havre, för där är älgen värst. För två år sedan förstörde vildsvinen 42 700 ton spannmål.

Det är enorma belopp, och det handlar inte bara om det ekonomiska. Det handlar också om allt nedlagt arbete och förstås även om ett psykiskt lidande för den som har investerat i allt detta och fått sitt livsverk förstört.

Detta påverkar också hur lantbruket arbetar. I samma undersökning svarade var fjärde lantbrukare att de inte har de grödor som de skulle vilja odla, eftersom de vet dessa blir förstörda. Man använder inte heller marken optimalt, och då får man heller inte bästa avkastning. Lokalt finns det odlare som helt har slutat med både ärter och höstraps.

Detta är som sagt ett stort problem för lantbrukarna. Men det finns förstås de som tjänar pengar på vildsvinen. Att mata vildsvin så att de ökar och vi får en större population än vad marken har bärighet till ger en stor mängd vilt att jaga på. Vi får en större stam än vad naturen själv skulle tillåta, och det blir konflikter. Djuren håller sig inte på ett ställe. Djuren tillhör oss alla, fram tills att de är skjutna, och om de äter på en gård och sedan går och förstör på en annan gård är det förstås väldigt, väldigt svårt.

Vildsvinen orsakar också enorma skador i trafiken. Förra året hade vi över 4 000 trafikolyckor med vildsvin. Det är stora ekonomiska värden, men det innebär också ett enormt lidande för den enskilde som blir drabbad.

För Miljöpartiet är det självklart att det ska finnas en ekosystembaserad viltvård och att det ska ingå att inte ha större viltstammar än bärigheten på marken. Om en stam måste utfodras för att upprätthållas är den inte i balans.

Förvaltningen måste utgå från ekosystemet. Hur ser marken ut? Hur många rovdjur finns? Vad äter de? Hur ser åldersfördelningen ut? Vad är bäst? Därefter gör man sitt jaktuttag. Också trafiken är viktig.

Alla inser att det behövs regler för utfodring. Jag är därför förvånad över att de borgerliga partierna tillsammans med Sverigedemokraterna är emot förslaget. Det är ett förslag som skulle gynna alla lantbrukare, allmänheten, trafiksituationen – de absolut allra flesta utom några få som lever gott på att föda upp vildsvin och sälja jakten dyrt samt de människor som betalar dyrt för att få jaga vildsvin.

Jag tycker att tillkännagivandet bara är att försvåra och förhala. Jag träffade representanter för LRF i måndags. De var förtvivlade över utfallet. De partier som röstar mot förslaget är skyldiga Sveriges bönder, trafikskadade och allmänheten som får sina villaträdgårdar förstörda ett svar. Det gäller även andra fritidsintressen. Fotbollsplaner, golfbanor och tennisplaner förstörs – till stora kostnader.

Jag hoppas att det blir en ändring av hur ni tänker rösta i dag så att det går att få bukt på frågan. En lite krystad invändning är att åteljakt skulle försvåras. Nej, det skulle det inte. Det står tydligt i propositionen att det skulle försvåra utfodringen av fåglar. Det är inte fråga om bara klövvilt, utan det måste finnas vilt. Det finns goda resonemang både från remissinstanserna och i propositionen om hur förslaget ska formuleras. Det är utifrån det som regeringen har skrivit sin proposition.

(Applåder)

Prot. 2016/17:21

26 oktober

Vildsvin och viltskador

Anf. 67 JENS HOLM (V):

Fru talman! En bakgrund till att vi i dag debatterar frågan är att det finns en snabbt växande vildsvinsstam i Sverige. I dag finns mer än 175 000 vildsvin i Sverige. För ett par decennier sedan var populationen nästan ingen alls. Stammen förökar sig med en hastighet av 30 procent per år. Det är en oerhört snabb tillväxt.

Precis som har anförts tidigare i debatten ställer den stora stammen av vildsvin till med stora problem runt om i Sverige. Olyckorna i trafiken har nämnts. Det är ungefär 4 000 olyckor med ungefär lika många vildsvin involverade varje år. Det blir stor skada på människor, djur och jordbruket. Emma Nohrén talade tidigare om de 40 000 ton spannmål som förstörs varje år på grund av att vildsvin bökar och förstör för lantbrukarna. Bönderna måste anpassa vad de odlar på grund av att det kan finnas så mycket vildsvin i området. Skadorna på skogen är också allmänt kända, liksom skador för fritidsverksamhet och annat.

Ett skäl till att vildsvinspopulationen växer så snabbt är att det finns begränsade men tydligen mycket röststarka intressen som vill ha höga populationer av vildsvin. Inte minst är det redan välbeställda godsägare som kan sälja jakträttigheter för att jaga vildsvin. Populationerna kan ökas genom att man helt enkelt utfodrar – matar – djuren så att djuren kommer tillbaka och blir lätta att jaga.

Är man en rik godsägare eller en skjutglad jägare kan man tycka att detta är trevligt, men för nästan alla andra i samhället får detta mycket negativa konsekvenser. Nu har det gjorts utredningar. Det har varit en lång process för hur man ska komma till rätta med problemet. Regeringen lade nyligen fram en proposition med förslag för att få kontroll över utfodringen. Regeringen ska kunna förbjuda utfodringen av vilda djur, men där det är befogat ska dispenser mot förbudet utfärdas. Ibland kan det finnas rimliga skäl för att utfodra djur.

Jag trodde att vi skulle vara relativt överens om saken i kammaren. Någonting måste göras. Men döm om min förvåning då jag såg förslaget från de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna. Det innebär att det väl genomarbetade förslaget från regeringen, det vill säga att få kontroll över situationen och minska mängden skador, inte kommer att genomföras efter voteringen kl. 4 i eftermiddag.

Jag skulle vilja ställa ett par frågor till Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna. Med ert förslag, alltså att inte göra något alls, tror ni att det blir färre trafikolyckor med vilda djur? Med ert förslag, alltså att inte göra något alls, kommer skadorna för jordbruket att minska? Med ert förslag, alltså att inte göra något alls, kommer skadorna i skogen att minska? Om svaret på de tre frågorna är nej, bör ni verkligen överväga hur ni röstar i eftermiddag.

Jag yrkar bifall till reservation 1, där vi skriver att vi motsätter oss förslaget från borgarna och Sverigedemokraterna.

Fru talman! Det finns en fråga till i ärendet som jag skulle vilja ta upp, nämligen att det återigen finns ett förslag från de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna om att inte längre behöva be om tillstånd för att ha kameraövervakning i skogen. Genom att sätta upp en kamera i skogen kan de som vill jaga vilda djur lätt se när det kommer in vilda djur på området. Då kan man ge sig ut och jaga dem.

För att sätta upp en sådan kamera i dag krävs tillstånd. Det har utfärdats ungefär 700 tillstånd för kameraövervakning, men alla vet att antalet kameror runt om i våra skogar är långt mycket större. Det talas på ett ställe om att det finns tiotusentals kameror ute i skogarna.

Jag tycker att kameraövervakning – och så är det också formulerat i svensk lag – är en inskränkning av den personliga integriteten. Det är något som vi ska vara restriktiva med. Det är just därför som man måste ansöka om ett tillstånd för att sätta upp kamera på allmän plats.

Jag tycker att skogen ska vara en plats som generellt sett ska vara fri från massövervakning. Man ska kunna gå ut i skogen och veta att man är helt och hållet ensam, att här finns inga kameranlinser som zoomar in vad man gör ute i skogen. Därför är jag så oroad över förslaget från de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna. I eftermiddag kommer det att röstas om ett förslag där ni vill ta bort kravet på tillståndsplikt för kameraövervakning och bara öppna alla spjäll så att det blir tusentals fler kameror runt om i skogen.

Jag vänder mig särskilt till Liberalerna och Centerpartiet. Ni har tidigare hållit en hög profil i integritetsfrågor. Vad hände med kampen mot massövervakningen? Varför ska det vara kameraövervakning i den stora skalan i våra skogar? Ni är svaret skyldiga.

(Applåder)

Anf. 68 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Jakt och viltvård har en lång tradition i Sverige och har varit en väg till framgångsrikt samspel mellan människa, djur och natur. I dag debatterar vi från miljö- och jordbruksutskottet en del av dessa frågor från propositionen *Vildsvin och viltskador*.

Propositionen spänner över ett brett område, vilket är en av anledningarna till att frågan är komplicerad att behandla här i kammaren. Jag ska därför förklara varför Alliansen och Moderaterna gjort det ställningstagande vi gjort. Vi väljer nämligen att skicka tillbaka propositionen till regeringen. Vi har hört regeringsföreträdarna här svartmåla oppositionen på alla sätt. För att förstå ärendet bättre krävs det lite förkunskap om vad som skett fram till nu.

Det finns problem med en vildsvinsstam som växer, i vissa delar av landet snabbt och helt okontrollerat. Viltets skador på jord och skog kostar den enskilde lantbrukaren tiotusentals kronor och ställer till problem och ökade kostnader även för den enskilde i trädgårdar och för kommuner på allmänna platser.

Vi i Alliansen tar det här problemet på största allvar. Det var också därför alliansregeringen tillsatte en jaktlagsutredning när den såg att det behövdes en reform inom området. Vi tillsatte en ambitiös jaktlagsutredning redan 2012. Syftet var att göra lagstiftningen modern, systematisk och ändamålsenlig. Till detta kom ett tilläggsdirektiv året efter för att möjliggöra undantag från tillståndsplikten för övervakningskameror vid viltövervakning.

När den rödgröna regeringen tillträdde 2014 valde den att plötsligt lägga ned Jaktlagsutredningen innan den var helt avslutad. Dock hann det komma ett delbetänkande, varifrån brottstycken har tagits till propositionen.

Varför regeringen valde att lägga ned Jaktlagsutredningen kan vi bara spekulera i. Det är fortfarande höljt i dunkel. Det står klart att viktiga samhällsproblem förblir olösta för den rödgröna regeringen. Men att nu lägga fram en framhastad och ofullständig proposition som skapar fler frågor än klargöranden är oansvarigt och gynnar inte landet.

Herr talman! Den proposition som de rödgröna nu presenterat handlar om tre olika delar. Den del som väckt mest uppmärksamhet är frågan om utfodring av vilt, men propositionen behandlar även handläggningstider i domstol och kameraövervakning av vilt. Jag kommer att beröra de delar av propositionen där det finns en skiljelinje mellan oss och regeringen.

Landsbygdsministern har ända sedan propositionen kom i somras varit tvungen att gå ut i medierna och förklara vad den egentligen syftar till men framför allt vad den *inte* syftar till. Det säger en del om hur många frågor propositionen väcker och lämnar obesvarade.

Vi vill komma till rätta med avarterna av utfodring, men då krävs en tydlig lagstiftning. Till exempel hör mängder av spannmål och majs inte hemma i skogen, och detta skulle kunna regleras mycket bättre än det görs i dag.

Regeringens förslag till lösning är dock mer långtgående än vad vi vill. Man vill införa generella förbud. De är dessutom otydliga och oprecisa, vilket riskerar att ställa till med oreda och göra mer skada än nytta i praktiken.

I propositionen föreslås att den myndighet som regeringen utser ska kunna införa generella förbud mot utfodring eller villkorad utfodring. Det riskerar att ställa till problem för både markägare och jägare som sköter viltvården på ett bra sätt med avledning och stödutfodring.

I ett förslag till reglering av utfodring är det viktigt att ta hänsyn till olika typer av vilt och olika typer av utfodring och åtling. Det är även viktigt att ta hänsyn till viltets värde, då en urholkning av äganderätten försvårar brukandet. Det finns bättre sätt att komma åt avarterna av utfodring än generella förbud och ingrepp i äganderätten.

Vi förespråkar en lagstiftning som bygger på frihet under ansvar och inte detaljreglering från okunniga politiker eller oklara myndighetsuppdrag som inte går att verkställa i praktiken.

För att nämna några av de saker som ett så här pass långtgående förbud mot utfodring skulle kunna hindra kan jag nämna fågelutfodring på vintern, kantremorna på fältet som bonden lämnar oskördade och den anlagda våtmarken som är bra för den biologiska mångfalden som vi alla tycker är viktig. Definitionen av utfodring är också viktig när den lilla månskensbonden ställer upp ett jaktorn vid sin åker och plötsligt blir fälld för otillåten åtling. Det är inte rimligt.

Det är inte bara vi här i riksdagen som ser problem med propositionen. LRF, Sveriges Jordägareförbund och Svenska Jägareförbundet har även de riktat kritik mot förslaget. I en gemensam skrivelse är de eniga om att propositionen bör revideras i syfte att på ett tydligt sätt precisera regelverket i lagtext.

Herr talman! En annan del av propositionen som vi inte heller är överens med regeringen om rör kameraövervakning av vilt. I dag krävs det tillstånd för att sätta upp en viltkamera. Vi vill skapa ett undantag från

tillståndsplikten genom att i stället införa anmälningsplikt i efterhand. Regeringen håller inte med och ser inte någon mening med att gå vidare med detta.

Vi här i den lagstiftande församlingen måste göra det lätt att göra rätt. I dag säljs det tiotusentals viltövervakningskameror, men endast ett fåtal är registrerade. Det tyder på att något är fel. Onödig och slentriamässig övervakning är på inget sätt bra, men under kontrollerade former där det finns ett tydligt syfte kan övervakning vara av godo. Därför är det tråkigt att regeringen väljer att ignorera den lagstiftande församlingens tillkännagivande. Därför vill vi nu skicka tillbaka frågan till regeringen.

De rödgröna regeringspartierna säger här i kammaren detsamma som landsbygdsministern har sagt i medierna: att vi i Alliansen sviker landsbygden genom att skicka tillbaka propositionen. Det kan inte bli mer fel. Det är inte vårt fel att regeringen lämnar en slarvig proposition som inte hänger ihop. I sak är vi ju hyggligt överens, men vi kan inte fatta beslut som inte går att genomföra där ute. Det måste vi väl ändå vara överens om här i den lagstiftande församlingen.

En slarvig proposition som den här säger kanske mer om regeringssamarbetet än den gör om sakfrågan. Vi tycker att det är oansvarigt att lämna över en proposition till riksdagen som är en skrivbordsprodukt som aldrig borde ha lämnat Rosenbad. Vi tycker att det är viktigt att se de riktiga samhällsproblemen och hitta riktiga lösningar som faktiskt fungerar.

Regeringens politik är landsbygdsfientlig på otroligt många olika sätt. Den här propositionen är bara en i raden av dåliga förslag som de rödgröna lämnar till riksdagen. Därför, herr talman, skickar vi tillbaka propositionen till regeringen för att den ska göra om och göra rätt.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i dess helhet.

(Applåder)

Anf. 69 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack, Åsa Coenraads, för anförandet! Tack också för tydligheten, i vart fall när det gäller äganderättens betydelse för Alliansens agerande. Man följer tydligt jordägarnas remissvar. Man följer inte LRF:s första remissvar.

I slutet kallar Åsa Coenraads propositionen för en skrivbordsprodukt. Som jag sa i mitt anförande var den utarbetad av Jaktlagsutredningen och låg i princip färdig på regeringens bord när regeringen tillträdde – bortsett från att den tidigare regeringen hade glömt att ta del av remissinstansernas synpunkter på hur en tillsyn ska kunna fungera och vad som är möjligt att genomföra. Det är en sak som den här regeringen har fört in. Då tycker Åsa Coenraads att det helt plötsligt blir otydligt.

Sedan kvarstår, Åsa Coenraads, att grundproblematiken är att Moderaterna och Alliansen säger sig inte ha förtroende för Sveriges myndigheter. Detta är en sådan specifik sakfråga som det är extra viktigt att avgöra regionalt så att länsstyrelserna faktiskt kan utöva tillsyn och göra regionala avvägningar. När vi justerade försökte vi komma till rätta med detta. Vi aviserade att vi skulle kunna gå med på en gemensam skrivning och ett tillkännagivande till regeringen. Men Alliansen och Sverigedemokraterna yrkar avslag på punkt 1! Det är rätt viktigt, herr talman, att ha med sig i den fortsatta debatten.

Anf. 70 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Isak From från Socialdemokraterna tar till brösttoner, och det gör man i regel när argumenten tryter.

Vi lämnade inte ifrån oss ofullständiga förslag från alliansregeringen. En av anledningarna till att detta inte blev en konkret lagstiftning var att ärendet inte var färdigt. Jag hade förväntat mig mer av ett regeringsbärande parti som Socialdemokraterna än att de skulle lämna ifrån sig en så pass ofullständig proposition som detta faktiskt är.

Vi tycker också att det är ett problem med den utfodring som görs i stora mängder ute i naturen och inte behöver göras på det viset. Men vi behöver precisera vad som är utfodring och vad som är åtling och hur det ska gå till.

Förtroende för myndigheterna kräver tydlig lagstiftning, där lagstiftaren pekar på vad myndigheterna ska göra och inte göra. I denna proposition ges myndigheterna och de enskilda brukarna tolkningsföreträde när det gäller hur man ska göra, och jag tycker inte att det är värdigt att lämna ifrån sig ett sådant förslag här i kammaren.

Vi tycker att detta är ett problem. Vi vill göra något åt det. Men det är inte vi som har lagt fram en slarvig proposition, och därför lämnar vi tillbaka den till regeringen och ber er göra om och göra rätt.

Anf. 71 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Saken är väl den, Åsa Coenraads, att ni ska stå i två spannar samtidigt. Ni vill göra jordägarna glada, och äganderätten är ju överställd all annan lagstiftning och ska avgöra om jag som jordägare har rätt att utfodra en stor mängd vilt som trampar ned grannens och arrendebondens grödor och trampar ned eller käkar upp sommarstugeägarnas trädgårdar. Det är den avvägning ni gör och den faktiska skillnad som detta handlar om.

Sedan anför ni att det är slarvigt skrivet och kan tolkas si eller så. Ja, precis som jag sa i anförandet: Ni har inte förtroende för Sveriges myndigheter, och därmed har ni inte heller förtroende för den svenska modellen. (Applåder)

Anf. 72 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Till vem är propositionen egentligen skriven? Vi skulle väl säga att den är skriven till den stora allmänheten: de som vistas i naturen, brukar naturen och faktiskt dör i alla de trafikolyckor som viltet ställer till med.

För att komma till rätta med allt detta behöver vi en tydlig lagstiftning, och den lagstiftning som regeringen har lämnat ifrån sig är inte tydlig. Vi ber er därför att göra om den och komma tillbaka till riksdagen så att vi kan få till stånd ett beslut.

Vi har stort förtroende för människor ute i Sverige. Vi har stort förtroende för myndigheter där ute. Men vi har inte stort förtroende för en regering som ständigt lämnar ifrån sig slarvigt skrivna förslag i denna kammare. Vi kommer att återkomma.

Anf. 73 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Åsa Coenraads och Moderaterna säger att det är viktigt att göra rätt, men när det gäller att sätta upp kameror ute i skogen tycker

Moderaterna uppenbarligen inte att man ska avvakta en utredning som titrar just på detta och en del andra övervakningsfrågor. Jag undrar hur det kom sig att det blev så bråttom att vi redan här och nu ska ha ett tillkännagivande om att det inte längre ska vara tillståndspliktigt att sätta upp en kamera i skogen.

Jag tog upp detta därför att jag har läst er motion och tycker att det känns oklart vad syftet är. Ni pratar om att det är så bra med kameror i skogen – då kan man se hur vilda djur rör sig, och forskare kan använda sig av materialet och så vidare. Men som jag förstått det ska kamerorna bara sättas upp vid åtelplatser, det vill säga där man utfodrar djur. Det kanske Coenraads kan bringa lite klarhet i.

Från talarstolen fick vi nu höra ett helt nytt argument från Moderaterna, nämligen att det redan nu finns tiotusentals kameror uppsatta i skogen. De är uppsatta utan tillstånd, så därför måste vi ta bort tillståndskravet. Det tycker jag känns som ett väldigt ologiskt eller felaktigt resonemang. Det skulle vara som att säga att det redan nu är så många som kör 130 på 110-vägar, så därför måste vi tillåta människor att köra 130. Tycker inte Moderaterna att det är viktigt att man kan göra en avvägning mellan den personliga integriteten – viljan och önskan att inte bli massövervakad – och det rimliga i att ibland kunna sätta upp en kamera?

Anf. 74 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Frågan om kameraövervakning av vilt handlar inte alls om massövervakning, som Vänsterpartiet gärna gör gällande. Det handlar om att kunna underlätta jakten på framför allt vildsvin men också, precis som Jens Holm tog upp i sin replik, om att kunna bedriva forskning på ett bra, enkelt och snabbt sätt.

Vi i Alliansen ser ett samhällsproblem. Vi ser också enkla lösningar på det problemet. Vi kommer med konkreta förslag, vilket vi har gjort i ett tidigare tillkännagivande. Nu ser vi att regeringen inte vill göra så som den lagstiftande församlingen har sagt, och vi kommer därför med ytterligare ett tillkännagivande om exakt samma sak.

I dag är tillstånden väldigt dyra, och det är ganska komplicerat att få tillstånd för kameror. Vi anser därför att det skulle vara mycket enklare att i stället införa anmälningsskyldighet för kameror till en mycket billigare peng enligt förslaget. Detta handlar om att underlätta för våra medborgare i Sverige att göra rätt.

Anf. 75 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till Åsa Coenraads. Den ena frågan får jag ställa igen, för den fick jag inte svar på. Den gäller det nya argument som vi hörde från talarstolen: att det redan finns tiotusentals kameror uppsatta i våra skogar och att vi därför måste ge tillstånd för dem eller ta bort tillståndskravet. Hur, Åsa Coenraads, kan det komma sig att detta blev ett argument för er? Tycker inte Moderaterna att det är viktigt att man faktiskt kan göra den avvägning som görs i dag i kameraövervakningslagens 8 § mellan den personliga integriteten å ena sidan och önskan att sätta upp en kamera å andra sidan?

Jag vill påminna om att man vid 700 tillfällen har sagt att en kamera får sättas upp. Men tycker inte Moderaterna att det är viktigt att man kan

göra denna avvägning? Då blir argumentet att man redan satt upp tusentals kameror ute i skogen så att säga ett icke-argument.

Sedan får vi ett till argument, nämligen att de filmer som spelas in ute i skogen ska kunna användas vid forskning. Jag skulle vilja fråga Åsa Coenraads hur länge man ska kunna använda det material som spelats in med kamerorna ute i skogen. Tycker inte Moderaterna att det ska finnas en begränsning, återigen utifrån den personliga integriteten?

Anf. 76 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Lag stiftas och ska följas – om detta hoppas jag att vi är överens här i kammaren.

Vi kan i dag se att det säljs tiotusentals kameror i butiker, via internet och på olika sätt, men vi vet inte var de finns. Vi vet dock att det finns ungefär 700 tillstånd för kameror. Vart tar alla dessa kameror vägen? Jag antar att de sitter i skogen någonstans, och då kan man ställa sig frågan varför. Jo, antagligen därför att man vill använda dem just för viltövervakning. Vi ser också att vi behöver bra viltövervakning för att kunna skjuta av fler vildsvin, eftersom det är ett stort problem i samhället. Jag hoppas att det besvarar Jens Holms ena fråga.

Den andra frågan är: Vad ska filmerna användas till, och varför ska vi spela in i forskningssyfte? Jag vill ta ett exempel, nämligen det mårhundprojekt som vi har haft i Sverige. Där har vi tack vare viltövervakningen kunnat stoppa denna invasiva art, som var på väg att angripa Sverige på många fronter. Det är ett lyckat projekt där viltkamerorna har spelat en stor roll.

Om detta kan vi prata mycket. Det är intressant att Vänsterpartiet, som stöder regeringens proposition, också stöder det mycket slarviga förslag som lämnats till riksdagen. Jag tycker att detta säger mer om Vänsterpartiets politik än de konkreta förslag som Alliansen vill ha från regeringen.

Anf. 77 RUNAR FILPER (SD):

Herr talman! Jag ska börja med att säga att Sverigedemokraterna står bakom utskottets samtliga ställningstaganden i det betänkande vi diskuterar här i dag.

Regeringens föreslagna utfodringsförbud är dåligt utformat och lämnar gamla problem olösta, samtidigt som man med ett utfodringsförbud skapar nya problem som ger upphov till juridiska oklarheter och utrymme för olika tolkningar. Det föreligger en överhängande risk för att förbudet leder till vitt skilda bedömningar om vad som är utfodring från fall till fall. Det framgår inte av propositionstexten hur allt detta ska hanteras i praktiken. En väl avvägd utfodring kan däremot minska både antalet trafikolyckor med vilt och skador på grödor och skog.

Liksom en majoritet av remissinstanserna tillstyrker Sverigedemokraterna att dagens krav på tillstånd för kameraövervakning av vildsvin vid åtel ska ersättas med ett krav på anmälan och att kameraövervakning där efter får användas från kväll till morgon. Det skapar incitament och förutsättningar för en effektivare jakt. Det är väl ändå detta som är ändemeningen i detta – att vi ska komma underfund med hur vi ska kunna skjuta av vildsvinsstammen på bästa sätt. Då ska vi inte ta bort incitamenten för jakt.

Vi är som sagt kritiska till inriktningen i propositionen. Vi anser att det är helt fel att förebygga lokala skador med ett nationellt beslut. Viltskador uppkommer ju väldigt lokalt. Jag har till exempel aldrig någonsin sett ett vildsvin i mina trakter i Värmland, även om de finns i Vänerområdet. Att i ett statligt regelverk reglera hur markägare får använda sin mark kan aldrig vara rätt väg att gå.

Däremot ligger såklart ett extra stort ansvar på den markägare som utfordrar viltet. Att reglera viltet med jakt är jägarens ansvar. Det är också det bästa och mest gångbara sättet för att minska skador på grödor.

Herr talman! Propositionen väcker ett antal berättigade frågor. Skulle ökade konflikter kunna bli ett resultat av propositionen? Utfordringsförbud, efterlevnad och kontroll – hur ska det hanteras? Leder det till skvaller, anmälningar och hotelser? Hur blir sämjan mellan markägare och jägare i grannskapet?

Det kan skapa djupa konflikter som omöjliggör jaktsamverkan över stora områden, vilket bland annat är nödvändigt för att reglera just vildsvinsstammen. Lokala konflikter är inte önskvärda. Att man ska samsas om mängd och typ av utfodring, viltförvaltningsmål och viltstammarnas storlek, i dialog, jägare, bönder och andra markägare emellan, måste ändå vara det absolut viktigaste. Utfodring ska ske med rimliga mängder, god etik och rätt foder.

Som sagt, en nationell lagstiftning för lokala problem löser inga problem.

Herr talman! Sverigedemokraterna har också i ett särskilt yttrande förtydligt att ärenden och mål som gäller skydds- och licensjakt på de stora rovdjuren ska handläggas skyndsamt med förtur i domstol. Beslut om skyddsjakt, som syftar till att förhindra skador vid rovdjursattacker, kräver snabba beslut. Beslut om licensjakt som överklagas kräver en skyndsam hantering för att domstolarna ska hinna avgöra målen före jakttidens början.

Dagens rättsordning har visat sig ha brister, vilket i sig medfört att myndighetsbeslut som överklagas har fördröjts så länge att den korta jakt-säsongen redan är till ända när väl målet har avgjorts av domstol. Detta medför inte bara bekymmer för drabbade djurägare utan skadar också förtroendet för hela rättssystemet när myndighetsbeslut inte kan verkställas. Det har vi sett prov på under 2012, 2013, 2014 och 2016. Vi i Sverigedemokraterna vill inte ha samma rättscirkus gällande utfodringen som har blivit den dystra verkligheten när det gäller överklagade myndighetsbeslut om licensjakt på varg.

Anf. 78 ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Miljö- och jordbruksutskottets betänkande *Vildsvin och viltskador* innehåller som sagt tre delar. Den första delen handlar om handläggning i domstol. Jag ser den delen som en del av svaret på de frågeställningar som har funnits under ganska lång tid när det gäller hur rovdjursförvaltningen ska vara i vårt land. När nu läget är som det är, efter de domstolsprövningar som har varit, tycker jag att regeringen har kommit med ett bra förslag i denna del. Det går säkert att utveckla det ytterligare, men det får duga i dagsläget.

Den andra delen i betänkandet handlar om vildsvin och viltskador. Den delen tänkte jag återkomma till efter att ha nämnt den tredje delen, nämligen kameraövervakningen.

Det har av tidigare talare här framhållits att det förmodligen finns tiotusentals övervakningskameror – vi får väl beteckna dem som illegala – i vårt land i dag, för det finns inte mer än drygt 700 tillstånd för att sätta upp denna typ av övervakningskameror. Det är en etablerad del av bland annat den jaktliga utövningen att använda övervakningskameror för att övervaka det vilda. Då tycker jag att det är rimligt att det också finns ett regelverk som möjliggör för människor att leva ett legalt liv. Jag tycker att det är häpnadsväckande att regeringen ännu inte har kunnat få fram ett förslag som kan reglera denna frekventa företeelse i dag. Jag förutsätter att det arbete som i dag har aviserats av majoritetsföreträdarna påskyndas.

Den stora delen i betänkandet handlar emellertid om vildsvin och viltskador. Jag var del av en regering som tillsatte den utredning som benämndes Jaktlagsutredningen. Den utredningen fick faktiskt inte arbeta färdigt. Den nuvarande regeringen tyckte tydligen att dessa frågor inte var av den vikten att man ville slutföra ett arbete som pågått under flera år. På så sätt blev det, kan man säga, kastat i sjön.

Jag tycker att det är häpnadsväckande, vilket jag har sagt i någon tidigare debatt, att man inte lät en pågående utredning om en fråga som är angelägen för väldigt många människor i vårt land arbeta färdigt. Det var att kasta arbete och därmed offentliga medel i sjön att avsluta det arbete som hade pågått under en så lång tid.

Jag tillsatte den här utredningen – jag talar i jagform, för det var jag som var ansvarig för tillsättandet – bland annat för att jaktlagstiftningen som sådan var föråldrad. Den har sina grunder i 1930-talet. Men jag gjorde det också för att vi har viltskador i vårt land. Det är viltskador som berör jordbruket och dess grödor men också skogen, skogsbruket, trafiken och så vidare. Och jag gjorde det för att vi i den regering som jag var en del av tog de här skadorna på stort allvar. Det vi eftersträvade var att få en samsyn från de olika intressenter som är berörda av de här frågorna.

Nu kan jag konstatera att den samsyn som vi eftersträvade faktiskt har delgivits oss. Alla vi som nu är i kammaren har fått ett papper där man har skrivit ihop sig kring hur man vill ha det i den fråga som är under en väldig debatt i dag. Det är ett papper där Lantbrukarnas Riksförbund – LRF –, Jordägareförbundet och jägarna har enats om hur de vill ha utformningen av de bestämmelser som ska reglera den här saken.

Till det tycker jag emellertid ska läggas att det redan i dag finns två lagstiftningar som i varje fall indirekt reglerar detta. I 3 kap. jordabalken står det ordagrant: ”Var och en skall vid nyttjande av sin eller annans fasta egendom taga skäligen hänsyn till omgivningen.” Jag tycker att det måste utgöra grunden för hur markägare och fastighetsägare är gentemot varandra. Samma sak är, med lite andra ord, uttryckt i miljöbalken, vilken jag också betecknar som en grundläggande fundamental lagstiftning i vårt land. Detta måste på något sätt, tycker jag, utgöra grunden för följdlagstiftningar som kan komma att behövas i vårt samhälle.

Varför har då detta blivit en nödvändighet? Ja, herr talman, som det har påpekats flera gånger kan det vilda ställa till skador. Men man måste alltså enligt lagstiftning som redan i dag finns ta skäligen hänsyn till omgivningen – ingenting annat. Då handlar det om att avväga saker och ting, och det

tycker jag inte att regeringen har gjort i det här fallet. Man har till exempel inte tagit hänsyn till vad som händer med alla de viltåkrar som finns. Ska de sprutas ned, plöjas upp eller inte få nyttjas? Man har inte tagit upp frågan om vad som händer när någon glömmer att skörda en gröda. Ska ett statligt organ ge sig ut, herr talman, och skörda eller destruera klövervalen, viltåkern eller den glömda grödan? Eller hur ska man göra?

Dessutom är lagstiftningen, enligt det förslag som är framlagt, väldigt generellt utformad. Jag ska inte ta kammarens tid till att resonera ytterligare runt det, för det har tidigare talare gjort tillräckligt.

Jag vill med det här anförandet, herr talman, yrka bifall till förslaget i föreliggande betänkande.

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 79 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Eskil Erlandsson för anförandet även om jag inte kunde höra honom bringa någon klarhet i varför han har svängt. När Eskil Erlandsson tillsatte Jaktlagsutredningen och egentligen arbetade fram hela grunden för det förslag som nu ligger på vårt bord var det precis som både jag och Eskil sa: Det förekommer stora utfodringar som inte tas om hand.

Vi har redan nu jordabalken, precis som Eskil Erlandsson redovisade. Vi har miljö- och hälsoskyddslagstiftningen i miljöbalken, som också kan användas men som inte används.

Vi var bägge förmodligen ganska överens om att det behövde göras en insats på området. Och om vi nu var lite osäkra på vad som stod här fanns det möjlighet att göra ett gemensamt tillkännagivande till regeringen. Men Eskil Erlandsson och hans parti yrkar faktiskt avslag på punkt 1 i propositionen. Man yrkar avslag, för man vill inte ha någon reglering av den felaktiga utfodring som pågår. Och man skickar in olika former av tvivel: Det är otydligt skrivet, man har inte förtroende för myndigheten och så vidare.

Det ser väldigt olika ut runt om i landet. Det är därför som jag har tyckt att det är bra att länsstyrelsen ska ges ett reellt inflytande över detta. Det hade vi kunnat komma överens om. Ska det bli någonting måste ju också tillsynen fungera.

Anf. 80 ESKIL ERLANDSSON (C) replik:

Herr talman! Skälet till att regeringen normalt lagstiftar i vårt land är att regeringen gör beredningar. Riksdagen lagstiftar ytterst sällan. Under de år jag har varit en del av riksdagen har det hänt vid något enstaka tillfälle, alltså inte ens en gång per år. Det beror på att riksdagen inte har den beredningsmöjlighet som en regering har. Det är skälet till att vi i det läge som vi var i när vi fick det ofullständiga materialet från regeringen sa: Vi måste avslå det. Därefter kom skrivelsen från Lantbrukarnas Riksförbund – LRF –, Jordägareförbundet och Jägarnas Riksförbund, där man hade enats. Det är ungefär det vi har uttryckt i vår motion som man nu har kommit överens om. Vad jag förstår, genom deras förbundsordförande och motsvarande, är man överens om detta.

Anf. 81 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Eskil Erlandsson talar om vad skälet är. Skälet är väl snarare att Eskil Erlandsson nu har hemfallit till att lyssna mer på Jordägareförbundet än på sin tidigare organisation LRF. Det torde bli en diskussion mellan LRF:s medlemmar om det. Det är nämligen helt klart att i september tillskrev LRF oss alla och tyckte att det här var tämligen bra. Efter att Alliansen hade väckt sin motion kom ett gemensamt brev. När motionen var offentlig och lagd på riksdagens bord kom det en skrivelse. Detta måste LRF:s ordförande svara på gentemot sina medlemmar. Det är ingenting som vi kan ta i debatten här. Men det är ett faktum. Man ville avslå regeringens förslag. Allting här handlar om att man vill sätta käppar i hjulet för regeringen, som vill reglera den olagliga och osunda utfodringen. Det bygger på Jordägareförbundets förslag att man ska kunna utfodra stora mängder vilt och sälja för dyra pengar.

Eskil Erlandsson har här i kammaren tydligt tagit ställning för den starka jordägaradeln mot de svaga arrendebönderna. Det är det som är fakta i kammaren i dag. Fakta är att Alliansen har yrkat avslag på regeringens förslag om att få till en ordning. Fakta är också att Eskil Erlandsson har bytt knä. Tidigare kanske han har suttit i LRF:s knä, men nu sitter han i Jordägareförbundets knä.

(Applåder)

Anf. 82 ESKIL ERLANDSSON (C) replik:

Herr talman! Jag sitter inte i någons knä. Jag står för de värderingar som jag genom åren har byggt upp för mig själv. En av de grundläggande värderingarna för mig är rådighet i äganderätten. Anledningen till det är att jag vet att man vårdar och sköter det man äger.

Sedan finns det en omgivning, och den ska man också vårda. Lagstiftaren, Sveriges riksdag, har sagt att man ska ta skäligen hänsyn till denna omgivning. Denna princip har varit ledande för mig också i den här debatten. Det gäller den lilla bonden såväl som den större jordägaren. Båda är skyldiga att ta hänsyn till omgivningen.

Jag förutsätter att man kan tala med varandra, vilket nu har bevisats av det förslag som vi alla har fått ta del av. Enligt mitt sätt att se det är det dock inte möjligt att lagstifta om detta direkt i riksdagen. Det borde och ska en regering sköta.

Anf. 83 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på de två reservationerna.

Jag vill ta upp frågan om skyndsamt i domstol. Jag gick tillbaka och kontrollerade vad Liberalerna och jag själv sa i maj när vi diskuterade jakt och viltvård. Jag konstaterar att vi då sa att Högsta förvaltningsdomstolen hade sagt ifrån vad gäller överklaganden av dessa beslut. Vi måste fatta beslut så att funktionen blir som den var tänkt och så att man kan avgöra dessa frågor skyndsamt innan jaktsäsongen startar.

Därför konstaterar jag nu att det är bra att det införs en paragraf i jaktlagen om att mål om de stora rovdjuren ska handläggas skyndsamt. Detta gäller Förvaltningsrätten i Luleå och även kammarrätten.

Det är viktigt att följa upp denna förändring i lagstiftningen så att den i praktiken verkligen blir som vi har tänkt oss. Tanken är att de här målen

ska avgöras i sak innan jaktperioden börjar för licensjakt och skyddsjakt. På den här punkten är vi eniga om att detta är bra, men vi måste följa upp det så att det fungerar i praktiken. Det torde det väl också kunna göra – förutsättningarna finns.

Herr talman! Vi är också eniga om att det, vid vissa tillfällen och på vissa platser, förekommer direkt felaktig viltutfodring. Framför allt gäller det klövvilt. Vi diskuterar kanske mest vildsvin, men det handlar även om andra djur. Detta leder till oacceptabla skador på jord- och skogsbruk. Vi har pratat om skador i trädgårdar, och inte minst viltolyckor är en fråga som är relevant för många människor, med tanke på de tragedier som följer i spåren av dessa.

Verklighetsbilden av det problem som vi ska lösa är det nog inte särskilt stor skillnad på. Därför kan jag tycka att man använder överord i denna debatt beträffande att vi skulle ha olika bild av problematiken, eller huruvida det finns en problematik eller inte. Från Liberalernas och Alliansens sida har vi tydligt markerat att det finns klara motiv för att det ska finnas möjlighet att utfärda förbud mot felaktig viltutfodring.

Problemet är att det lagförslag som vi har fått från regeringen är alldeles för långtgående och oprecist. Därför vrids diskussionen och de frågor som har kommit upp här till att detta skulle handla om att inte göra någonting alls. Det handlar inte alls om det, utan det handlar om att göra det på ett annat sätt.

Genom att – som regeringen nu gör – föreslå en lagstiftning som utgår från generella förbud, där man sedan beslutar om undantag utifrån lokala hänsynstaganden, riskerar man att slå över målet. Detta är inte lösningen. Det sättet att hantera lagstiftning riskerar definitivt att resultera i ett ökat antal juridiska processer. Det måste ändå kunna gå att överklaga alla dessa beslut. Varken viltvården eller de inblandade aktörerna gynnas av detta. Jens Holms påstående om att det handlar om att inte göra någonting alls är helt felaktigt.

Att vi säger nej och vill avslå propositionen i denna del – vilket Isak From skapar dramatik kring – beror på att det är det sätt vi har att arbeta på när vi ska skicka tillbaka en proposition för att få tillbaka ett nytt förslag från regeringen. Vi har också markerat vilka utgångspunkter vi har: Vi vill att förslaget ska vara tydligare, mer preciserat och ge en tydligare ram för hur en lagstiftning ska se ut.

Det ska handla om att ha möjlighet att kunna utfärda förbud mot utfodring av klövvilt när andra lösningar inte visar sig möjliga och när påtagliga skador finns. Det handlar, som sagt, om ett tydligt ramverk.

Vidare tycker vi att det ska göras tydligt att ett förbud ska gälla i begränsade områden och under begränsad tid.

Vissa organisationer har blivit slagträn i debatten. Vi kan konstatera att det kanske finns intresse även från dessa organisationer av att ha en samsyn i frågan. Det är väl inte alldeles märkligt att LRF, Jordägareförbundet och Svenska Jägareförbundet sätter sig ned och diskuterar en gemensam linje. Detta är också något vi har fått presenterat för oss.

Jag tycker inte att vi ska använda dessa aktörer som slagträn i den politiska debatten. Man kan i stället konstatera att de har kommit fram till en linje som stämmer ganska väl överens med den linje som vi nu lägger fram som förslag. Jag tycker att regeringen också bör kunna ta sitt ansvar i detta

avseende och skyndsamt – för att använda detta ord även här – återkomma med ett lagförslag som innehåller de förändringar som vi föreslår.

Jag är övertygad om att det absolut mest effektiva sättet att få denna lagstiftning på plats är att vi nu säger nej till förslaget i propositionen och skickar tillbaka det till regeringen, som då får ett tydligt budskap från riksdagen om hur man vill ha lagstiftningen utformad. Regeringen kan sedan återkomma med ett nytt förslag.

Att Isak From gör ett sådant stort nummer av att detta handlar om att avslå, att vi inte ens ser problemet och att vi inte vill göra någonting alls, kan jag i sammanhanget tycka är ganska märkligt.

När det gäller tillståndsplikt och anmälningsplikt för kameraövervakning tänker jag inte säga så många ord. Det diskuterades kring att det finns tillstånd för 700 kameror. Jag kan inte verifiera den siffran, men om någon säger att det finns 10 000 kameror ute i skogen får jag väl hoppas att det stämmer. Det visar att vi har ett system som vi har tappat kontrollen över. Det måste vara angeläget att vi får ett system som faktiskt fungerar och som vi har kontroll över. Detta har definitivt med den personliga integriteten att göra – vi kan inte ha så många kameror ute i terrängen som vi inte har kontroll över.

Anf. 84 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! I somras besökte jag Lillhärdal i södra Härjedalen, en by där jag är uppväxt. Jag talade med en man från Dalarna som berättade att folk i Älvdalen var förundrade och upprörda. De undrade vilka som upprepede gånger hade förstört byvägen som man skulle köra på. Den var upprävd med stora diken, och man tittade snett på varandra och undrade vem det kunde vara.

Svaret kom när en bilförare en natt plötsligt upptäckte att ett vildsvin bökade upp vägen som var belagd med oljegrus, som tydligen innehåller salt som vildsvinen gillar.

Av denna berättelse förstår vi alltså att vildsvinen inte bara finns i Skåne och Mellansverige utan även i Norrland. Dessutom förstår vi att vildsvinen inte bara bökar upp åkrar, vallodlingar, villaträdgårdar, golfbanor och kyrkogårdar utan också vägar som är belagda med oljegrus. Vildsvinen står också för ett stort antal viltolyckor i trafiken, omkring 3 000 per år eller ett sextiotal i veckan, vilket är väldigt omfattande. Vi kan konstatera att vildsvinen orsakar skador för miljonbelopp varje år.

Det är uppenbart att vildsvinsstammen i Sverige under ett antal år har ökat snabbt, och det är det många talare här i dag som har sagt. Ingen vet med säkerhet hur många det finns, men man har uppskattat, som vi har hört här tidigare i dag, att det finns 175 000. Jag har också sett siffror på 250 000 och 350 000 djur i Sverige.

I stället för att lägga krut på att försöka se till att så många vildsvin som möjligt skjuts tycker jag att regeringen skjuter över målet när man kommer med sitt förslag, som vi tycker borde återförvisas, och vi tycker att man ska komma tillbaka med ett bättre förslag.

Gränsdragningen mellan vad som å ena sidan är utfodring och å andra sidan handlar om avledning från vägar, odlingar och åtling är svår att dra. Men det är alldeles riktigt att avarter med en omfattande utfodring av vildsvin leder till fler kultingar. Men, som sagt, vem avgör var gränsen går mellan avledning, åtling och utfodring? Som Eskil Erlandsson sa förut:

Om någon skulle glömma att ta upp sin potatis ur jorden, är det då att betrakta som utfodring?

Regeringen föreslår ett generellt förbud sommartid, medan problemet framför allt är stort vintertid. Vi vill komma åt den omfattande utfodringen, avarterna. Men jag tycker som sagt att regeringen skjuter över målet.

Det gynnsamma vädret i år har dessutom lett till att bok och ek producerar extra mycket ollon, vilket brukar leda till att betydligt fler kultingar föds. Därmed kan vi förvänta oss att vildsvinsstammen växer i antal om inte avskjutningen ökar.

Hur ska man då öka avskjutningen? Det finns en utredning som också tog upp alternativet med skottpengar. Men jag tror att det är betydligt bättre att låta marknaden ta hand om det här.

Orsaken till att avskjutningen hittills inte varit tillräcklig är till stor del svårigheter att enkelt nå ut till konsumenterna med köttet. Därför behöver en översyn göras av vilka hinder som i dag finns för att vildsvinskött lättare ska nå till restaurangerna och till butikernas köttdiskar.

Den modell som finns i Tyskland är värd att titta på och kanske kan tjäna som inspiration. Där har de inte, som i Sverige, krav på att vildsvinsköttet först måste passera vilthanteringsanläggningar innan det kan nå ut till kunderna. Självklart ska kravet på trikinest finnas kvar, men frågan är om inte kravet på vilthanteringsanläggningar borde tas bort i vårt land.

Herr talman! Livsmedelsverket har också tidigare utrett frågan och föreslagit hur reglerna för hanteringen av vildsvinskött skulle kunna förenklas och att jägarna själva kanske skulle kunna leverera mindre mängder kött utan mellanhänder direkt till konsumenterna. Förslaget går ut på att med hänsyn till folkhälsan behålla kravet på trikinprovtagning, men i princip skulle jägaren vara ansvarig för provtagningen.

Ett argument för att slopa kravet på vilthanteringsanläggning skulle också kunna vara att det sänker incitamentet för svart försäljning av vildsvinskött. Jag har i dag googlat på det här och sett att man kan köpa vildsvinskött. Jag misstänker starkt att det är illegal handel och att köttet inte gått via en vilthanteringsanläggning.

Den vanligaste jaktmetoden för vildsvin är med åtel nattetid. Jakten försvåras dock av att det krävs tillstånd för att ha kameraövervakning av åteln. Ett borttagande av tillståndsplikten skulle underlätta jakten. Det är därför beklagligt att regeringen inte velat lägga fram ett sådant förslag.

Det behövs också ett bättre stöd till näringsidkare som blivit lidande av vildsvinsskador. Eftersom vildsvin inte är ett fredat vilt kan den drabbade bonden i dag inte ansöka om ersättning för förlorad skörd eller pengar för stängsel. Kristdemokraterna föreslår att en möjlighet till ersättning för skador orsakade av vildsvin och annat klövvilt ska införas.

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag, som vi har hört också har stöd från LRF, Jordägarna och Jägareförbundet, och avslag på motionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 21.)

Prot. 2016/17:21

26 oktober

Vildsvin och viltskador

§ 17 Genomförande av EU:s direktiv om arbetstidens förläggning vid transporter på inre vattenvägar

Trafikutskottets betänkande 2016/17:TU3
Genomförande av EU:s direktiv om arbetstidens förläggning vid transporter på inre vattenvägar (prop. 2015/16:189)
föredrogs.

Anf. 85 JIMMY STÅHL (SD):

Herr talman! Vi ska nu behandla trafikutskottets betänkande TU3 *Genomförande av EU:s direktiv om arbetstidens förläggning vid transporter på inre vattenvägar*.

Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 1.

Det är mycket glädjande att regeringen har fått upp ögonen för sjöfarten och möjligheten för fartygen att frakta gods inom Sverige. Begreppet inre vattenvägar är relativt nytt, och alla delar är inte på plats för att få igång den trafik som vi alla önskar. Att få igång trafiken på våra inre vattenvägar möjliggör att våra vägar och järnvägar avlastas.

Regeringen har lagt fram en proposition genom EU:s direktiv om arbetstidens förläggning, och det finns egentligen inte mycket att säga om denna. Det som vi har att anmärka på är i sak detsamma som Seko har anmärkt på. Det handlar kort och gott om att sjömännen ska tvingas att spara sina papper, inklusive lönebesked, i minst ett år. Vi anser att det inte bör vara en skyldighet och vill att man ska stryka just den delen i § 13 i propositionen.

I övrigt tycker vi att propositionen ser bra ut, så jag tänker inte orda så mycket mer om den.

I detta anförande instämde Per Klarberg (SD).

Anf. 86 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Det är bra att en arbetstidsreglering nu införs i den inre sjöfarten. Frågan har inte tidigare varit reglerad på vare sig EU-nivå eller nationell svensk nivå. Men det är ett problem att personer som arbetar ombord på en farkost som ingår i ett företag, enskild firma, och har F-skattsedel inte ska inbegripas i det här regelverket.

Det hänvisas i betänkandet till att frågan om arbetstagarförhållanden ska avgöras genom en helhetsbedömning där omständigheten ska ses utifrån ett helhetsperspektiv. Man pratar runt omkring detta, men man beskriver inte konkret varför man inte vill reglera arbetstiden även för personer med F-skattsedel.

För att orka göra ett bra jobb behöver vi vila och ha rimliga arbetstider. Det är en illusion som har uppkommit hos arbetsgivarna de senaste åren att det går att pressa arbetstagarna ytterligare och få mer utfört. Det är dags att flytta fram marginalerna igen. De har blivit för små för att vi ska kunna ha ett samhälle med kvalitativa samhällstjänster.

Det samhälle vi byggde upp med stark arbetsrätt och mer rimliga marginaler på arbetsuppgifterna gav kvalitativa funktioner och en större trygghet och livskvalitet för arbetstagaren. Detta har urholkats, och kvaliteten på en rad områden har drastiskt förändrats sedan vi gick med i EU.

Ett stort problem inom många områden är att man använder F-skattsedel som anställningsform, inte för att ha ett eget företag. Vi ser detta inom åkerinäringen, och Seko visar att samma problem finns just inom detta område. Man har i sitt remissvar påpekat att även enskilda firmor därför borde ingå i detta regelverk.

Vänsterpartiet delar Sekos uppfattning och har därför lämnat en reservation. Jag yrkar bifall till denna reservation, nr 2.

Anf. 87 SUZANNE SVENSSON (S):

Herr talman! Vi behandlar nu trafikutskottets betänkande 2016/17:TU3 som grundar sig på regeringens proposition *Genomförande av EU:s direktiv om arbetstidens förläggning vid transporter på inre vattenvägar*.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och regeringens proposition 2015/16:189 samt avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Bakgrunden till förslaget är att det 2012 ingicks ett avtal mellan parterna på europeisk nivå inom sektorn för transporter på inre vattenvägar angående arbetstidens förläggning. Man ansåg att de särskilda arbets- och levnadsförhållanden som rådde vid transporter på inre vattenvägar inte fanns med i tillräcklig utsträckning i de bestämmelser som gällde enligt arbetstidsdirektivet. Samtidigt ville man också skapa lika ramvillkor på arbetsmarknaden för sektorn och förhindra illojal konkurrens som berodde på skillnader i lagstiftningen i fråga om arbetstidens förläggning.

Genomförandet sker huvudsakligen genom en ny lag, lag om arbetstid vid inlandssjöfart, och genom ändringar i fartygssäkerhetslagen, arbetsmiljölagen och lagen om vilotid för sjömän. Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 31 december 2016.

Anledningen till att man inför en ny lagstiftning och inte bara en förändring i arbetsmiljölagen är att vilotidslagen huvudsakligen gäller endast ombord på svenska fartyg, medan direktivet om arbetstid för inlandssjöfart gäller inom medlemsstatens territorium oavsett i vilken stat fartyget är registrerat.

Herr talman! Jag konstaterar att det finns ett intresse för att bedriva inlandssjöfart i både Mälaren och Vänern och att det är bra att regelverket kommer på plats. I förlängningen kan det innebära att mer godstransporter kan flyttas över till sjöfart. Trafikverket visar här ett bra omdöme när man klagör att man inte vill ha stenmassorna från Förbifart Stockholm på väg, utan de ska fraktas bort sjövägen.

Herr talman! Stockholms universitet utreder på regeringens uppdrag regler för cabotage för inlandssjöfarten, och uppdraget ska redovisas den 15 december 2016.

Regeringen har dessutom gett Sjöfartsverket, i nära samarbete med Trafikverket, i uppdrag att analysera utvecklingspotentialen för inlandssjöfarten och kustsjöfarten i Sverige. Man ska identifiera eventuella hinder för en utveckling och, om det behövs, föreslå åtgärder för att främja förutsättningarna för sjöfartens gods- och persontransporter. Utredningen ska vara klar den 31 december 2016.

Prot. 2016/17:21

26 oktober

*Genomförande av
EU:s direktiv om
arbetstidens förlägg-
ning vid transporter
på inre vattenvägar*

Prot. 2016/17:21
26 oktober

*Genomförande av
EU:s direktiv om
arbetstidens förlägg-
ning vid transporter
på inre vattenvägar*

I och med att lagstiftningen för inlandssjöfarten kommer på plats och att regeringen har initierat dessa utredningar stärker vi svensk sjöfart ytterligare.

(Applåder)

Anf. 88 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Betänkandet handlar om reglering av arbetstiderna inom sektorn för transporter på inre vattenvägar, men det ger också ett ypperligt tillfälle att tala om inlandssjöfart. Vi kan nämligen aldrig tala för mycket om sjöfart.

Sett ur energisynpunkt erbjuder sjöfarten det bästa sättet att transportera stora godsvolymer. Sjöfarten i allmänhet, och inlandssjöfarten i synnerhet, har stor utvecklingspotential i ett land som Sverige med så mycket kust och många vattendrag. Överföring av godstransporter till vattenvägar skulle kunna avlasta våra redan hårt belastade vägar och järnvägar samt bidra till minskning av skadliga utsläpp.

Efter flera års arbete av alliansregeringen kom de första grundläggande reglerna för inlandssjöfart på plats i december 2014. I ett första steg blev inlandssjöfart tillåten på Vänern via Göta älv ned till Göteborg och på Mälaren ut till Stockholm respektive Södertälje kanal.

Vi i Alliansen har hela tiden drivit frågan om att inlandssjöfarten inte ska belastas med en mängd särregler utan ska göras till ett konkurrenskraftigt trafikslag. Dessvärre har inlandssjöfarten fortfarande inte vuxit i den omfattning som alla hade hoppats. Därför har Sjöfartsverket fått i uppdrag att i samarbete med Trafikverket analysera hindren för utveckling och föreslå åtgärder för främjande av inlandssjöfart. Som redan nämnts ska uppdraget redovisas senast i december 2016. Vi väntar med spänning på resultatet.

Dagens debatt är inte lika spännande. Den handlar om genomförande av EU:s direktiv om arbetstidens förläggning vid transporter på inre vattenvägar. För att genomföra detta direktiv har det krävts en ny lag, lag om arbetstid vid inlandssjöfart, och förändringar i lagen om vilotid för sjömän, arbetsmiljölagen och fartygssäkerhetslagen.

Vi tycker att det är positivt att lagstiftningen harmoniseras inom EU eftersom det säkerställer likvärdiga konkurrensförhållanden. Vidare anser vi att det är positivt att egenföretagare undantas från reglerna. Onödig byråkrati har aldrig främjat utvecklingen av en bransch.

Nu när vi har fått lagarna om arbetstiden för inlandssjöfarten på plats är det dags att få även inlandssjöfarten på plats, på riktigt.

Jag yrkar bifall till förslaget.

(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottoson och Jessica Rosencrantz (båda M).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 21.)

Utbildningsutskottets utlåtande 2016/17:UbU7

Ny kompetensagenda för Europa (KOM(2016) 381)
föredrogs.

Anf. 89 HÅKAN BERGMAN (S):

Herr talman! Nu behandlar vi utbildningsutskottets granskning av EU-kommissionens meddelande om en ny kompetensagenda för Europa. Tanken är att riksdagen inte ska fatta några beslut annat än att utlåtandet läggs till handlingarna. Dock kommer de synpunkter som framförs i utskottets utlåtande att skickas till EU-kommissionen inför det fortsatta arbetet med agendan.

EU-kommissionens förslag handlar om hur kunskap och kompetens kan stärkas i Europa och i alla medlemsstater. Kommissionen inleder meddelandet med att säga att kompetens är vägen till anställbarhet och välbefinnande och att människor måste ha rätt kompetens för att kunna arbeta med kvalificerade uppgifter och förverkliga sin potential som trygga, aktiva medborgare. Kommissionen använder en bred definition av begreppet kompetens: det en person vet, förstår och kan göra.

I den globala ekonomin och det kunskapsamhälle vi lever i bestäms konkurrenskraft och innovationsförmåga i hög grad av tillgången till kunskap och kompetens och förmågan att utveckla eller sätta samman dem till ny kompetens. Men kommissionen framhåller också att kompetens är avgörande för den sociala sammanhållningen i Europa. Jag instämmer i det.

I ett Europa med hög arbetslöshet, växande ekonomiska klyftor, stora kunskapsklyftor i samhällen samt länder eller regioner som halkar efter hotas alltså inte bara innovationsförmågan och konkurrenskraften utan också den sociala sammanhållningen och stabiliteten i unionen. Här står Europa inför stora utmaningar.

Kommissionen pekar på att ca 70 miljoner av invånarna i de europeiska länderna inte har tillräcklig läs- och skrivförmåga, att ännu fler har bristande räknefärdigheter och att nödvändig digital kompetens saknas i dag. Mer än hälften av de 12 miljoner långtidsarbetslösa som finns inom EU – helt ofattbara siffror, för övrigt – har en låg utbildningsnivå.

Man pekar också på kompetensbrist och kompetensglapp, hög arbetslöshet och att många människor har jobb som inte motsvarar deras kunskaper, samtidigt som 40 procent av arbetsgivarna i Europa har svårt att hitta personer med den kompetens som behövs för tillväxt och innovation.

Man konstaterar också att lärande i allt större utsträckning sker utanför det formella utbildningssystemet – i arbetet, på nätet, genom egen fortbildning, i sociala och frivilliga aktiviteter eller genom frivilligarbete – men att detta informella lärande, eller tysta lärande, som man kan kalla det för, sällan ges ett erkännande eller kan valideras.

Det är något av bakgrunden till behovet av en ny kompetensagenda, och kommissionen menar att det kommer att krävas betydande politiska insatser och reformer på utbildningsområdet i alla medlemsstater.

Kommissionen är klar över att respektive medlemsstat bestämmer om undervisningens och utbildningens innehåll samt utbildningssystemets organisation men menar att det krävs en gemensam satsning för att uppnå

ändamålsenliga och hållbara resultat. Agendan är en del i ett brett arbete med olika insatser för att stärka det man kallar kompetensbasen i Europa.

Herr talman! Agendan innehåller sammanlagt tio initiativ, och arbetet kommer att inriktas på tre områden: kompetensutveckling, kompetenser och kvalifikationer som är jämförbara mellan medlemsländerna och bättre sätt att inventera kompetens. Initiativen är av olika slag och karaktär och är olika långtgående.

Utskottet har granskat kommissionens förslag, och det finns enighet om yttrandet. Utskottet ser positivt på att stärka kompetensbasen i Europa genom samarbete. Utskottet konstaterar att mycket redan görs på nationell nivå i medlemsstaterna. I Sverige pågår flera nationella initiativ som berörs i agendan: stora satsningar på vuxenutbildning, kvalificerad yrkeshögskoleutbildning, validering, vägledning och arbete med digitalisering.

Samarbetet mellan medlemsstaterna är viktigt, och det är angeläget med erfarenhets- och informationsutbyte på utbildningsområdet, framför allt därför att EU:s medlemsstater står inför liknande utmaningar. Samtidigt är det viktigt att framhålla att utbildning är en nationell kompetens, det vill säga att medlemsstaterna själva bestämmer om inriktning, innehåll och utbildningssystemets organisation i varje land.

Utskottet anser vidare att agendans innehåll bör ha ett mer tydligt fokus på frågor där EU:s insatser kan ge ett mervärde, till exempel jämförbara kvalifikationer och möjligheten för medborgare att röra sig över gränserna men också ett gemensamt arbete för att stärka yrkesutbildningarnas roll i de olika länderna.

I yttrandet påpekas att utformningen av agendan inte får leda till att det uppstår målkonflikter i förhållande till medlemsstaternas egna ambitioner för de nationella utbildningssystemen. I Sverige har vi sedan länge utbildning för vuxna som en reguljär del på olika nivåer i utbildningssystemet, inklusive yrkesutbildningar och högre yrkesutbildning. Det ger stora möjligheter till flexibelt lärande och till personlig utveckling och bildning. I Sverige har också våra folkhögskolor och all den verksamhet som finns inom folkbildningen och våra studieförbund en viktig roll.

Herr talman! Jag tycker personligen att EU-dokumentet *En ny kompetensagenda för Europa* är ganska spännande och att den innehåller flera intressanta ansatser och förslag. Jag tycker att resonemangen och förslagen om att lågutbildade ska få möjlighet att kartlägga sin befintliga kompetens och sitt behov av kompetenshöjning är intressanta. Jag tycker att valideringstankarna och möjligheten att validera så kallad tyst kunskap, informellt lärande och nyanländas kunskaper är viktiga liksom tankarna om höjd kvalitet i yrkesutbildningarna.

Målet, skriver kommissionen, är ett gemensamt engagemang och en delad vision om kompetens som nyckeln till hållbara arbetstillfällen, tillväxt och konkurrenskraft för hela Europa. Låt mig också lägga till social sammanhållning – jag tror att det är viktigt.

Uppgiften är att hitta balansen mellan vad EU kan, bör och vill göra å ena sidan och medlemsstaternas egen beslutsrätt, ansvar och ambitioner för sina egna utbildningssystem å andra sidan. Jag tycker att kommissionen har en del kvar i arbetet med att förtydliga denna balans.

Avslutningsvis är det bra att medlemsstaternas parlament tidigt kan komma in i diskussionen om EU-förslag. Det var också ett bra initiativ av riksdagens talman att skicka meddelandet till utbildningsutskottet. Det har

lett till att vi har haft en bra utskottsdiskussion, en granskning och nu en möjlighet till en kammardebatt om förslaget.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 90 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! I likhet med vad Håkan Bergman sa vill vi i Alliansen – som jag representerar här i dag – inom utbildningsutskottet tacka talmanen och gruppledarna som i samråd beslutat att denna fråga bör ligga till grund för en debatt.

Dagens ärende gäller alltså den nya kompetensagendan för Europa. Vi tycker att det är bra, eftersom vi ser det som högst väsentligt att riksdagen tidigt får chansen att granska och debattera de eventuella beslut som kommer att beröra Sverige men som kommer att fattas i EU-sfären. De är många.

Sett till den kommunala nivån hävdar Sveriges Kommuner och Lands-ting i olika rapporter att hela 60 procent av de beslut de fattar på olika sätt är påverkade från Bryssel, antingen via rättsliga beslut eller via rekommendationer där EU har en ambition att påverka.

Dagens betänkande rör det sistnämnda, nämligen ett område där EU har ambitionen att försöka påverka medlemsländerna att öka sin kompetensförsörjning. Det gör de även om de egentligen inte har befogenhet till det.

Jag kommer att ha en lite annorlunda ansats än min debattör från Socialdemokraterna. Vi i Alliansen vill betona det som är frågor som EU ska engagera sig i och det som EU inte ska engagera sig i. Därför kommer jag inte att referera så mycket till vad kompetensagendan innehåller i sak.

Men vi tycker att det är glädjande att ett enigt utbildningsutskott noga framhåller att utbildningsfrågorna är del av den så kallade nationella kompetensen och att EU nu endast har befogenhet att stödja, samordna eller komplettera medlemsländernas åtgärder på detta område. Utbildningsutskottet markerar alltså ett revir, och det gör vi på goda grunder.

Med detta sagt är frågeställningarna som lyfts fram i agendan, liksom vissa av de åtgärder som föreslås, viktiga. Vem kan säga nej till att EU vill höja kompetensnivån i Europa och att europeiska länder i högre grad ska uppmärksamma frågor såsom vuxenutbildning, ekonomiskt studiestöd och digitalisering? Det gör i alla fall inte svenska politiker, eftersom detta är precis vad vi jobbar för och har jobbat för sedan många decennier tillbaka. Men vi vill, som sagt, besluta om dessa frågor själva.

Ett enigt utbildningsutskott uttalar därför också att agendan bör ha ett mer tydligt fokus på frågor där EU faktiskt kan ge ett mervärde, precis som Håkan Bergman sa. Som exempel nämner vi validering av formell och informell kompetens, vilket är avgörande för att personer som flyttar mellan olika länder snabbare ska komma i studier eller i sysselsättning. Det är något som hittills har visat sig vara så svårt, men som är än mer trängande och angeläget i migrationens spår. Här behövs gemensamma metoder där EU kan samordna och/eller komplettera medlemsländernas ansträngningar.

Prot. 2016/17:21

26 oktober

*Ny kompetensagenda
för Europa*

Men vi i Alliansen anser att det vore bra om Sverige också kan låta sig inspireras av några frågor som nämns i kompetensagendan. Det rör framför allt nya områden som lyfts fram i form av vikten att främja företaggaranda och entreprenörskap, lärlings- och yrkesutbildningar och ökad studie- och yrkesvägledning. Detta är förbättringsområden som alla identifierades och aktualiserades under alliansregeringens tid och som behöver fortsatt uppmärksamhet genom ett strategiskt och systematiskt arbetssätt.

Alliansen i utskottet välkomnar också att kompetensagendan tar ett helhetsgrepp såtillvida att den lyfter fram frågor alltifrån utbildning, via näringspolitik och till integration. Men det gör dessvärre också att agendan blir spretig och ofokuserad, och det borde åtgärdas.

I sammanhanget vill vi också uttrycka vår oro för att finansieringen av det fortsatta EU-arbetet med agendan är oklar. Därför tycker vi att det som antyds i skrivningarna om att Horizon 2020, som rör mycket av forskning och innovation, och Erasmus+ väntas bidra till finansieringen är mycket illavarslande. Det känns inte rätt.

Herr talman! Avslutningsvis vill vi i Alliansen – då talar jag för Moderaterna, Centern, Liberalerna och Kristdemokraterna – framhålla att vi står bakom majoritetstexten i dagens betänkande men att vi också noggrant kommer att överväga våra framtida ställningstaganden då de enskilda rättsakterna sedermera kommer att behandlas i utskottet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD).

Anf. 91 ROBERT STENKVIST (SD):

Herr talman! Jag har inte heller något annat yrkande än att ärendet läggs till handlingarna. Det var, som sagt, ett enigt utskott som ställde sig bakom detta utlåtande.

Jag tänkte nämna lite grann om utskottets utlåtande. Håkan Bergman gick på ett förtjänstfullt sätt igenom själva kompetensagendan. Jag kommer att återkomma till den, måhända med en något mer kritisk touch.

Jag tycker att det var ett bra och välavvägt utlåtande. Det är det bästa som jag har sett om EU i riksdagen.

I dokumentet nämns att EU ska ha som uppgift att komplettera, inte dubblera, verksamheter. Det är bra. Finansieringen nämns och ska enligt uppgift inte belasta vår nationella budget. Det är få förslag som gör det direkt. Vi betalar en ganska hög EU-avgift, och nästan alla kostnader är indirekta. Jag tror att det är ett rimligt antagande att även de indirekta kostnaderna blir rätt små med denna kompetensagenda. Det framgick också av handlingarna.

Frivillig medverkan nämns, vilket är bra. Det påpekas att man i Sverige arbetar med många av de saker som tas upp i dokumentet. Det känns ibland nästan som om sådana här förslag inte är riktigt riktade till norra Europa utan till andra länder som inte har ett lika bra utbyggt skolsystem.

På ett utskottsmöte väcktes frågan om vad vi kan lära oss av andra och vi kan lära ut till andra. Jag tror inte att jag är det minsta scoutaktig när jag påstår att vi gällande själva skolsystemet inte har så mycket att lära av andra – tvärtom. Vi skulle kunna lära andra en hel del.

Själva systemet är vi bra på. När det däremot gäller innehållet i systemet, som själva undervisningen, ordning och reda och så vidare, kan vi ha mycket att lära av vissa andra länder. Detta illustreras bland annat i form av de sjunkande resultaten i PISA-undersökningar och andra liknande undersökningar. Här borde vi kanske öppna dörren betydligt mer än i dag för vissa utländska impulser.

Slutligen, när det gäller vårt dokument, poängteras detta med prioriteringar. Det är kanske viktigare nu än vi kan föreställa oss. Vi mister nämligen inkomsterna från Storbritannien i EU:s budget. Det kommer att bli ett avbräck, och det ska bli mycket intressant att se hur man hanterar det.

Herr talman! Jag ska nämna några ord om själva kompetensagendan. Jag försöker att vara positiv men är måhända lite mer negativ än Håkan Bergman.

I dokumentet tar man upp mycket av det som vi jobbar med hela tiden i vårt land, till exempel att få in arbetslösa i utbildning så att de blir anställbara och matchar det som arbetsmarknaden efterfrågar etcetera. Man påpekar också att arbetsmarknaden, och samhället i övrigt, är stadd i förändring. Det vet vi naturligtvis. Om EU driver på medlemsländerna så att vi och andra medlemsländer kan matcha utbildningarna bättre är det bra. Men huvudsakligen sker naturligtvis även detta på nationell nivå.

Det står också i kompetensagendan att kommissionen ska stödja flexibla läroplaner. Vad är flexibla läroplaner? Men tänk om medlemsländerna inte vill ha det? Det låter i alla fall som någonting som jag inte vill ha.

I samma stycke står det något om innovation i undervisningen. Det låter inte som någonting för svenska förhållanden. Jag vet inte ens riktigt vad det innebär.

En annan märklig passage finns på s. 19: EU kommer att bedöma medlemsstaternas reforminsatser genom landspecifika analyser och genom att främja ömsesidigt lärande och evidensbaserade politiska beslut.

Om vi inte tar evidensbaserade politiska beslut, vad händer då? Ska vi pryglas på torget i Bryssel, eller? Vi tar vilka beslut vi vill här. Det är helt enkelt nationellt självbestämmande. Jag tycker att EU går för långt och har ett tonfall som är arrogant ibland.

Det står också i dokumentet att EU jobbar för en attitydförändring hos individer och organisationer. Det kanske behövs, speciellt kanske hos britterna. Men det kan tolkas som lite översittaraktigt.

Vidare meddelar kommissionen och rådet att man har lyckats i sin strategi att höja utbildningsnivån. Det är jättebra. Nu ska man koncentrera sig på utbildningens kvalitet i stället – själva innehållet.

Detta är helt rätt tänkt, och det är exakt vad vi borde göra även i vårt eget land. För en gångs skull tycker jag att man inom EU har kommit fram med något riktigt bra.

Detta måste naturligtvis huvudsakligen ske på nationell nivå, inte på EU-nivå. Men om EU kan driva på denna positiva utveckling tycker jag att det är jättebra.

Lite längre ned står det: Vidare anser EU-kommissionen att alla måste kunna läsa och skriva.

Jag håller med EU om det. Man har helt rätt. Det är skarpsinnigt.

Kommissionen tar upp vikten av yrkesutbildningar. Det är exakt den fråga som vi alla jobbar med nationellt, och regeringen har nyligen lagt fram en proposition om yrkeshögskolor. Det är för övrigt en bra proposition.

Tydligen är detta med yrkeshögskolor ett europeiskt problem, när det gäller matchningen i fråga om arbetsmarknadens behov av rätt utbildad arbetskraft. Om vi kan få till något fruktbart samarbete när det gäller detta tycker jag att det är bra.

I dokumentet står det om en gemensam referensram för yrkeskvalifikationer, där människor ska kunna söka jobb i hela Europa och där kvalifikationerna direkt ska kunna avläsas i hela EU. Tanken är faktiskt inte helt fel, även om vi – ifall jag minns rätt – har motsatt oss delar av detta.

Sedan skyntar man dock i texten att väldigt få använder sig av detta system. Vi har alltså ett system som kostar stora summor pengar men som få använder. Det är ett enormt resursslöseri. Nu när brexit står för dörren måste vi börja prioritera. Jag vet inte om någon här inne i lokalen har tänkt på det, men i och med brexit försvinner en ansenlig del av EU:s budget. Har vi sett några planer på hur EU:s budget ska bantas?

Sammanfattningsvis, herr talman: Många idéer som EU driver, och många idéer även i detta dokument, är i grunden bra. En del fungerar väl någorlunda som det är tänkt, medan andra inte fungerar i praktiken, på grund av en massa orsaker. Det kan vara att länderna i EU ligger för olika till vad gäller utvecklingsnivå. Det är väl den främsta orsaken.

En del idéer ser bra ut på papperet men fungerar inte i verkligheten. Så är det ju inom företagsvärlden också – man prövar idéer som inte håller måttet, och då lägger man ned dem. I EU driver man idéerna i alla fall, eftersom kostnaderna ändå är täckta och man vill undvika en prestigeförlust. Till slut blir det ju ett svart hål där pengarna rinner bort.

Sedan är det så att detta förslag tillsammans med liknande förslag verkar lägga sig på en europeisk lägstanivå, och eftersom Sverige inte befinner sig på denna lägstanivå har vi ibland inte speciellt mycket att hämta.

För att avsluta lite positivt, herr talman, hoppas jag på ett framgångsrikt samarbete i Europa när det gäller frihandel, bekämpning av kriminalitet och liknande. Där tror jag att det finns mycket att hämta även för Sveriges del.

Anf. 92 ELISABET KNUTSSON (MP):

Herr talman! Kunskap väger tungt men är lätt att bära. När man väl har skaffat sig kunskap om något kan ingen ta den ifrån en. Kunskap är också förutsättningen för att man ska kunna vara med och påverka ett samhälle och stärka demokratin. Den är nyckeln till ett rikt liv, personlig utveckling och bildning.

Möjligheten att skaffa sig kunskap och utbildning ser väldigt olika ut, mycket beroende på i vilket land man bor. Olika länders utbildningssystem är uppbyggda på olika sätt. Vi lever i ett samhälle där det händer så mycket nya saker i rask takt. Nya innovationer lanseras, nya hjälpmedel blir tillgängliga för gemene man och behovet av utbildning och vidareutbildning bara ökar.

Europas länder står inför en stor utmaning när det gäller kompetens och kompetensutveckling. Kunskapsklyftan har en tendens att öka, vilket kan leda till ett demokratiskt underskott. Kompetensagendan vi diskuterar

i dag har sammanlagt tio initiativ. Det är tre övergripande områden, nämligen

- bättre och mer relevant kompetensutveckling
- tydligare och mer jämförbara kompetenser och kvalifikationer
- bättre kompetensinvestering och dokumentering, liksom mer välgrundade yrkesval.

I Sverige pågår flera nationella initiativ inom de områden som kompetensagendan berör, bland annat inom vuxenutbildning, validering, ekonomiskt studiestöd, vägledning och digitalisering.

Människor behöver en bred kompetens för att kunna förverkliga sig själva såväl i arbetslivet som på fritiden och i samhället. Kunskap är avgörande för välstånd, jobb, tillväxt och varaktigt välbefinnande. Vi i Sverige har sedan länge ett väl uppbyggt system för att människor ska kunna gå in i och ut ur utbildningssystemen. Vi har vuxenutbildning i olika former, med bland annat komvux och folkhögskola som exempel. Vi har även möjlighet att studera på universitet och högskola långt upp i åldrarna.

Utbildningen är inte en EU-fråga, utan varje land äger frågan själv. Det finns dock stora vinster för den enskilda och för länder i EU med en viss samordning och samsyn kring utbildning och kompetens. Utan att för den skull sudda ut de olika ländernas särdrag går det att lyfta fram de likheter som förenar oss. Här kan man tänka sig en utveckling av läroplaner och undervisningsmetoder, ett närmare samarbete mellan olika utbildningsordnare, validering och erkännande av informellt lärande. Möjligheterna till ett livslångt lärande, och insatserna, måste vara inkluderande och omfatta alla.

Varför är det då så viktigt med en ny kompetensagenda för Europa? Jo, den främjar medborgarnas rörlighet mellan länder och underlättar deras livslånga lärande. Den kan medverka till att förbättra yrkesutbildningens kvalitet och bli en verktygslåda för att stödja länderna i arbetet med ett kontinuerligt förbättrat kvalitetsarbete.

Här behöver vi underlätta ett samarbete med nationella myndigheter för att främja validering inom EU och arbeta för att stödja erkännandet av migranters och flyktingars kompetens och kvalifikationer. Vi behöver stödja utbildningen av personal i mottagningscenter för att påskynda förfarandet för erkännandet samt främja utbytet av information och fungerande rutiner när det gäller kunskaper om och erkännande av kompetens och kvalifikationer.

All utbildning bidrar till den enskilda individens utveckling och till livslångt lärande, samhällsengagemang och kritiskt tänkande. Därför behöver vi arbeta och öppna för ett bättre samarbete mellan EU-länderna.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i utlåtandet.

(Applåder)

Anf. 93 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Möjligheten att diskutera EU:s kompetensagenda låter kanske lite torr, men samtidigt finns verkligen möjlighet för oss i utskottet att delge varandra hur vi tänker runt kompetens, kompetensutveckling och så vidare.

Prot. 2016/17:21

26 oktober

*Ny kompetensagenda
för Europa*

Egentligen skulle jag önska att det blev mer av diskussion och debatt än att var och en läser upp sitt redan förberedda anförande. Tyvärr kan man ju inte begära replik på talare förrän man själv har deltagit i debatten, men jag och Daniel Riazat – som är sist på talarlistan – får möjligtvis chansen att diskutera med varandra.

Det är framför allt några utgångspunkter jag skulle vilja lyfta fram i dag. Att ge alla människor möjlighet att bygga kompetens, oavsett om man tänker sig en framtid som anställd, företagare, medarbetare eller ledare, är otroligt viktigt för Sveriges utveckling, för Europas utveckling och inte minst för den enskilda individens utveckling. Som ledamot i utbildningsutskottet tänker jag att detta väl är några av de viktigaste frågorna att diskutera i kammaren när det gäller Sveriges utveckling.

De tre utgångspunkterna för EU:s kompetensagenda har redan nämnts. Jag kan tycka att det är svårt att se de tio initiativen som särskilt vassa allihop, men de tre rubriker de samlas under känns väldigt viktiga. Den första handlar om kompetensutveckling, och den andra handlar om jämförbara kompetenser – så att vi också gör det möjligt för människor att flytta mellan länder och använda sina kompetenser i olika länder.

Den tredje och väldigt viktiga delen är den om kompetensinventering. Kanske har vi hittills i debatten mest uppehållit oss vid kompetensutveckling och vilka fantastiska möjligheter till detta det finns i Sverige, men med kompetensinventering blir det genast lite svårare. Det är väl det som vore intressant att diskutera med varandra.

Maud Olofsson påbörjade ett arbete med kompetensplattformar när hon var näringsminister. Jag tror att många har kommit i kontakt med detta på olika sätt. Runt om i Sverige har man tittat på vilken kompetens som är viktig för oss, vad vi har brist på och vad vi behöver bygga vidare på.

Det har gett ett underlag som man har använt sig av på olika sätt vid fördelning av platser på yrkeshögskolan och för satsningar inom kommunal vuxenutbildning, yrkesvux och lärlingsutbildning. Under alliansregeringen sjösattes den nya gymnasieskolan med tydligare yrkesprogram än tidigare.

I debatten målar våra olika politiska partier upp olika bilder av yrkesprogrammen och kompetensutvecklingen. Det har förts en debatt i Sverige huruvida yrkesprogrammen inte skulle leda till högskolebehörighet. Det är kanske många som har gått ett studieförberedande program och sedan inte blivit behörig till yrkeshögskolan. Vi som politiska partier oavsett inriktning är nog besjälade av att skapa många vägar framåt för barn och unga i vårt samhälle.

Arbetsmarknaden för alla elever som har gått igenom ett yrkesprogram är mycket god. Här är det extra viktigt att betona det som utskottet vill att Sverige nu ska jobba vidare med, nämligen vägledning. Därför hade det varit lite mer spännande om företrädarna för regeringspartierna Håkan Bergman, Socialdemokraterna, och Elisabet Knutsson, Miljöpartiet, hade berättat lite mer om de delar som vi försöker att jobba mer med, till exempel om vägledningen, och vad det skulle innebära för människor i Sverige i dag.

Jag tror att vi alla har uppmärksammat yrkeslandslaget och är nyfikna på den tävling som går av stapeln i Göteborg med Euroskills 2016 i början av december. Anna Ekström träffade yrkeslandslaget för bara någon vecka

sedan, och då sa hon: ”Möjligheterna som finns med en examen från ett yrkesprogram är större än vad många vet.”

Därför tycker jag att det är viktigt att i diskussionen här i dag poängtera att det finns fantastiska framtidsmöjligheter. Och återigen: Jag vill betona vikten av vägledning för att man ska ge elever möjligheter att göra goda val.

I den nya gymnasieutredningen diskuteras om gymnasiet ska vara obligatoriskt och om gymnasiet ska ge allmän högskolebehörighet. I EU:s kompetensagenda pratas det mycket om – som också tidigare talare har varit inne på – företagarganda, om entreprenörskap och om innovativt tänkande. Och vad innebär då det? Borde vi inte kunna stärka yrkesprogrammen på många olika sätt, inte enbart genom att ge allmän högskolebehörighet, som inte heller ger tillträde till så många ytterligare utbildningar inom högskolan som man kanske ger sken av i debatten?

Jag vill fråga företrädarna för regeringspartierna, Håkan Bergman och Elisabet Knutsson, om det skulle vara möjligt att driva UF-företag på fler yrkesprogram för att stärka företagargandan som stärker det innovativa tänkandet. Vi vet att det är oerhört positivt.

Jag skulle också gärna vilja lite höra mer om detta med yrkesutbildningens år som är 2016. Regeringen har satsat 30 miljoner, och nu är vi snart inne i november och året har nästan gått. Vad har det lett till? Vilka initiativ har man tagit under året för att stärka yrkesutbildningarna?

Jag vill också säga någonting kort om det tredje området, kompetensinventering. Hur långt har vi egentligen kommit i Sverige? Det har inrättats några snabbspår för utbildade från olika länder. Men jag skulle vilja höra lite mer om hur man tänker sig kompetensinventering på det stora området. Folkbildningen kan vara en viktig del i att genomföra valideringen utifrån det breda kompetensperspektiv som Håkan Bergman lyfte fram i sitt inledningsanförande. Det handlar om att kunna saker, göra saker och förstå saker.

(Applåder)

Anf. 94 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Kollegor! Åhörare! Det kan inte ha undgått någon att Vänsterpartiet är ett parti som är EU-kritiskt. Vi ifrågasätter hur EU är uppbyggt och hur EU drivs i dag. Det gäller alltifrån det ekonomiska systemet till hur man ibland går över vissa gränser när det handlar om nationella angelägenheter.

När det gäller kompetensagendan för Europa är det fler av oss som har uppmärksammat att man på något sätt har försökt att gå över en viss gräns.

Men jag är glad över att samtliga ledamöter i utbildningsutskottet har ställt sig bakom en skarp linje som tydligt markerar vad som är en nationell angelägenhet och vad som ingår i EU:s uppdrag.

Jag vill ta upp tre punkter som rör kompetensagendan som vi måste följa upp där vi kan lära av andra länder och där vi själva kan bli bättre.

En ena punkten handlar om valideringssystemet. Sverige skulle möjligtvis kunna lära sig av andra länder. Ska vi vara helt ärliga har vi haft ett valideringssystem som har varit icke-fungerande. Det ser man när man åker taxi på olika jobbresor och när man äter på olika pizzerior runt om landet. Över huvud taget kan man se det i samhällsdebatten när man pratar med olika människor som har en annan bakgrund.

Prot. 2016/17:21

26 oktober

*Ny kompetensagenda
för Europa*

Det är en fråga som det är väldigt viktigt att samarbeta med andra länder om, men återigen: det är det nationella ansvaret att utveckla detta arbete tillsammans med andra länder.

Den andra punkten som vi måste följa upp handlar om att höja yrkesutbildningarnas status.

Jag kan hålla med Ulrika Carlsson om att den enda lösningen inte handlar om behörighet för vidareutbildning. Samtidigt är det ett av de viktigaste verktygen som vi kan använda oss av. Men generellt behöver det göras mycket mer för att stärka yrkesutbildningarna och för att dessa elever senare i arbetslivet ska ha en höjd status i sitt arbete. Vi måste få bort det klassförakt som kan finnas gentemot vanliga arbetare som kanske har genomgått en yrkesutbildning.

Den tredje punkten handlar om privatiseringar. Jag instämmer i det mesta som utskottet har skrivit i dokumentet. Men jag kan inte riktigt hålla med om att de tre riktlinjerna överensstämmer med EU:s övriga politiska inriktning. Samtidigt som vi pratar om att stärka utbildningssystemet, stärka valideringen och skapa ett mer enhetligt system driver EU en linje som leder till privatiseringar och ett marknadstänk inom utbildningsväsendet, vilket – enligt mig och Vänsterpartiet – inte gynnar den agenda som vi alla har ställt oss bakom.

Jag vill yrka bifall till förslaget att ärendet läggs till handlingarna samtidigt som jag vill framföra min kritik.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 21.)

§ 19 EU-förslag om europeisk statistik om personer och hushåll

Finansutskottets utlåtande 2016/17:FiU18

EU-förslag om europeisk statistik om personer och hushåll (KOM(2016)
551)

föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 21.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.18 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då parentation och votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

Anf. 95 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Ärade riksdagsledamöter! Vi har mottagit det sorgliga beskedet att riksdagsledamoten Pia Hallström har avlidit efter en tids sjukdom. Jag vill uttrycka allas vårt varma deltagande till Pia Hallströms närmaste: maken Per, barn och barnbarn samt familj och vänner.

Pia Hallström föddes 1961 och bodde i Forshaga. Innan hon blev riksdagsledamot var hon först gymnasielärare i kemi och biologi och blev sedan rektor på Frödingskolan i Karlstad.

Pia blev invald i riksdagen 2010 för Värmlands valkrets och som representant för Moderaterna. Under den innevarande mandatperioden var Pia ledamot av Nordiska rådets svenska delegation samt suppleant i justitietskottet och utbildningsutskottet. Pia var också ledamot i Nämnden för brottskadeersättning och ersättare i Rättshjälpsnämnden.

Hon har också bland annat varit ordförande för Moderata Samlingspartiet i Forshaga och förste vice förbundsordförande för Moderata Samlingspartiet i Värmland samt ordförande för Moderatkvinnorna i Värmland. Pia var ledamot av kommunfullmäktige i Forshaga och hade före riksdagstiden både kommunala och regionala uppdrag som ledamot av kommunstyrelsen, ledamot i barn- och utbildningsnämnden samt suppleant i regionstyrelsen för Region Värmland.

Pia var starkt engagerad i arbetet för utsatta kvinnor och arbetade därför politiskt med sådant som våld i nära relationer, hedersvåld och brottsoffer. Hon brann för dessa frågor och var ansvarig för dem i justitietskottet för Moderaternas räkning.

Som politiker hade Pia snarare en eftertänksam stil än en konfliktinriktad. Hennes politiska gärning bottnade hela tiden i hennes starka känsla för utsatta människor. Hon var en varm och medkännande politiker som kom nära människor.

Pias politiska intresse tog fart med kärnkraftsomröstningen 1980. Miljö och energi engagerade en biokemist som Pia. Det politiska intresset stannade dock inte där.

Pia var aktiv i frågor som rör barn och ungdomar. Hon arbetade med detta både som politiker och i sitt yrkesliv som lärare och rektor. Utbildningspolitik och en bra start i livet för barn och ungdomar var viktigt för Pia. Som värmlänning och ledamot av Nordiska rådets svenska delegation låg också värmländsk industri, gränshandelsfrågor och nordiskt samarbete henne nära.

Privatpersonen Pia var intresserad av att resa, av att läsa böcker och av vackra saker – konst men också mode. Hon tyckte om att laga god mat som familj och vänner ofta fick njuta av. Lägenheten i Spanien var en fin tillflyktsort för Pia och hennes familj. Och just familjen var oerhört viktig för Pia. Hon månade mycket om sina barn, och när Pia fick barnbarn blev hon mycket lycklig.

Pia var en omtyckt människa med nära till skratt, och det är många som kommer att sakna henne.

Hon hade ett stort engagemang i allt vad hon tog sig före. Pia var duktig i alla sina yrkesroller och som politiker men hade också höga krav på sig själv. Hon var lojal och höll sitt ord. Hade Pia lovat att göra något så blev det också ordentligt gjort. Denna redighet kunde hon med självdistans och glimten i ögat ibland skoja om – klassens ordningsman som kanske borde släppa loss någon gång.

Pia var också en stark människa, och det märktes inte minst under de sista åren. När hon blev sjuk blev det även början på en lång kamp. Trots bakslagen som kom gav hon aldrig upp. Hon var tapper och beundransvärd i sin styrka, men till sist besegrades även hennes starka vilja.

Pia Hallström har gått bort alltför tidigt i sitt liv och i sin gärning. Vi kommer att minnas henne som en driven och mycket uppskattad ledamot, kollega och vän här i riksdagen. Hon var en älskad maka, mamma och mormor som lämnar ett stort tomrum efter sig.

Vi hedrar nu Pia Hallströms minne med en tyst minut.

§ 21 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

NU7 En samlad torvprövning

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU6 Konkurrensskadelag

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU5 Kollektiv förvaltning av upphovsrätt

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU6 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2015

Punkt 4 (Etik och miljö i AP-fonderna)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

289 för utskottet

21 för res. 3

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 79 M, 38 SD, 22 MP, 17 C, 15 L, 15 KD

För res. 3: 21 V

Frånvarande: 10 S, 5 M, 10 SD, 3 MP, 5 C, 4 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU8 Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU2 Genomförande av EU:s försvarardirektiv*Punkt 1* (Genomförande av EU:s försvarardirektiv)

1. utskottet
2. av Kent Ekeröth (SD) under överläggningen framfört yrkande om avslag på propositionen

Votering:

272 för utskottet

39 för yrk. om avslag

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 79 M, 22 MP, 17 C, 21 V, 15 L, 15 KD

För yrk. om avslag: 39 SD

Frånvarande: 10 S, 5 M, 9 SD, 3 MP, 5 C, 4 L, 1 KD, 1 -

Punkt 2 (Utredning om lagändringar)

1. utskottet
2. res. (SD)

Votering:

271 för utskottet

39 för res.

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 78 M, 22 MP, 17 C, 21 V, 15 L, 15 KD

För res.: 39 SD

Frånvarande: 10 S, 6 M, 9 SD, 3 MP, 5 C, 4 L, 1 KD, 1 -

JuU3 Riksrevisionens rapport om Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens tillsyn över brottsbekämpande myndigheter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU2 Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy*Punkt 1* (Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy)

1. utskottet
2. res. 1 (M, SD, L)

Votering:

178 för utskottet

133 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 22 MP, 17 C, 21 V, 15 KD

För res. 1: 79 M, 39 SD, 15 L

Frånvarande: 10 S, 5 M, 9 SD, 3 MP, 5 C, 4 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2016/17:21
26 oktober

Punkt 2 (Lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet
2. res. 2 (KD, M, C, L)

Votering:

149 för utskottet

126 för res. 2

36 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 3 SD, 22 MP, 21 V

För res. 2: 79 M, 17 C, 15 L, 15 KD

Avstod: 36 SD

Frånvarande: 10 S, 5 M, 9 SD, 3 MP, 5 C, 4 L, 1 KD, 1 -

Kent Ekeröth (SD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU4 Vildsvin och viltskador

Punkt 2 (Lagförslaget i övrigt)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

164 för utskottet

147 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 78 M, 39 SD, 17 C, 15 L, 15 KD

För res. 1: 103 S, 1 M, 22 MP, 21 V

Frånvarande: 10 S, 5 M, 9 SD, 3 MP, 5 C, 4 L, 1 KD, 1 -

Lotta Olsson (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU3 Genomförande av EU:s direktiv om arbetstidens förläggning vid transporter på inre vattenvägar

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

37 för res. 1

22 för res. 2

252 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
251 för utskottet
39 för res. 1
21 avstod
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 103 S, 79 M, 22 MP, 17 C, 15 L, 15 KD
För res. 1: 39 SD
Avstod: 21 V
Frånvarande: 10 S, 5 M, 9 SD, 3 MP, 5 C, 4 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2016/17:21
26 oktober

UbU7 Ny kompetensagenda för Europa

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU18 EU-förslag om europeisk statistik om personer och hushåll

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 22 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

KOM(2016) 662 Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i partnerskapet för forskning och innovation i Medelhavsområdet (Prima) som genomförs gemensamt av flera medlemsstater

§ 23 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 25 oktober

2016/17:75 Statligt subventionerade jobb

av *Lotta Finstorp* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

2016/17:76 Kilometerskattens effekter

av *Anders Åkesson* (C)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2016/17:77 Järnvägsplanerna för sträckan Mölnlycke–Bollebygd

av *Jan Ericson* (M)

till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2016/17:78 Sveriges utvecklingssamarbete med Burkina Faso

av *Hans Linde* (V)

till statsrådet *Isabella Lövin* (MP)

2016/17:79 Sveriges arbete för fred i Jemen

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2016/17:80 Israels blockad mot Gazaremsan

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:81 Sveriges politik för fred i Syrien

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:82 Drönares klassning som övervakningskameror

av *Rickard Nordin* (C)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:83 Fördröjning av regeringsbeslut

av *Katarina Brännström* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:84 Sydafrikas utträde ur ICC

av *Tobias Billström* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 25 oktober

2016/17:199 Skuldsanering för återvändande Isis-stridande

av *Robert Hannah* (L)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:200 Social housing i Göteborg

av *Robert Hannah* (L)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:201 Regelverk för forskning på universitetssjukhus

av *Karin Rågsjö* (V)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:202 Den nya skuldsaneringslagen

av *Robert Hannah* (L)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:203 Fatahs hyllande av massmördare

av *Kent Ekeroth* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:204 Fatahs hyllande av massmördare på gator och torg

av *Kent Ekeroth* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:205 Vindkraftsetablering och försvarets krigsduglighet

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2016/17:206 Jämförbarhet inom högre utbildning

av *Fredrik Christensson* (C)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:207 E-hälsovision och patientsäker läkemedelshantering utan medarbetare

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:208 Omlokalisering av E-hälsomyndigheten

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2016/17:209 Obligatoriska syntester vid körkortsförnyelse

av *Tina Ghasemi* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:210 Ögonoperationer

av *Tina Ghasemi* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:211 Utvärdering av jobsatsning

av *Jenny Petersson* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:212 Snabbspåren

av *Jenny Petersson* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:213 Brister inom jobsatsning

av *Jenny Petersson* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:214 Fler enkla jobb

av *Jenny Petersson* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:215 Jobb genom 100-klubben

av *Jenny Petersson* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:216 Kemikalieskatten

av *Tina Ghasemi* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 25 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 26 oktober

2016/17:135 Åtgärder kring Postnord

av *Sofia Fölster* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:134 Statens försäljning av SAS

av *Sofia Fölster* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:142 Statsbidrag till försvarshistoria

av *Hans Wallmark* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2016/17:145 Vinterdäckskrav på drivaxlarna på tunga fordon

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

Prot. 2016/17:21
26 oktober

2016/17:156 Lantmäteriets resurser
av *Ingemar Nilsson* (S)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)
2016/17:161 Den östliga förbindelsen
av *Tina Ghasemi* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 26 Kammaren åtskildes kl. 16.14.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 15 anf. 37 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 68 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 14.18 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1 Val till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond	1
§ 2 Avsigelser	2
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	2
§ 4 Utökning av antalet suppleanter.....	2
§ 5 Val av extra suppleant.....	3
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	3
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott	4
§ 8 En samlad torvprövning.....	4
Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU7	4
(Beslut fattades under § 21.).....	4
§ 9 Konkurrensskadelag.....	4
Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU6	4
(Beslut fattades under § 21.).....	4
§ 10 Kollektiv förvaltning av upphovsrätt.....	5
Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU5	5
Anf. 1 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	5
Anf. 2 LARS HJÄLMERED (M).....	5
(Beslut fattades under § 21.).....	6
§ 11 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2015	6
Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU6.....	6
Anf. 3 HÅKAN SVENNELING (V).....	6
Anf. 4 HANS UNANDER (S).....	9
Anf. 5 CARL SCHLYTER (MP)	10
Anf. 6 JÖRGEN ANDERSSON (M)	11
Anf. 7 CARL SCHLYTER (MP) replik	12
Anf. 8 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik	12
Anf. 9 CARL SCHLYTER (MP) replik	12
Anf. 10 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik	12
(Beslut fattades under § 21.).....	12
§ 12 Utvecklingen inom den kommunala sektorn	13
Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU8.....	13
Anf. 11 NIKLAS KARLSSON (S)	13
Anf. 12 ANETTE ÅKESSON (M).....	14
Anf. 13 HÅKAN SVENNELING (V).....	15
Anf. 14 ANETTE ÅKESSON (M) replik.....	17
Anf. 15 HÅKAN SVENNELING (V) replik	17
Anf. 16 ANETTE ÅKESSON (M) replik.....	18
Anf. 17 HÅKAN SVENNELING (V) replik	18
(Beslut fattades under § 21.).....	19
§ 13 Genomförande av EU:s försvarardirektiv.....	19
Justitiekommitténs betänkande 2016/17:JuU2.....	19
Anf. 18 KENT EKEROTH (SD).....	19
Anf. 19 SUSANNE EBERSTEIN (S).....	20
Anf. 20 KRISTER HAMMARBERGH (M)	21
Anf. 21 KENT EKEROTH (SD) replik.....	22
Anf. 22 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	23

Anf. 23 KENT EKEROTH (SD) replik	23
Anf. 24 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	24
Anf. 25 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	24
Anf. 26 KENT EKEROTH (SD) replik	25
Anf. 27 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	25
Anf. 28 KENT EKEROTH (SD) replik	26
Anf. 29 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	26
(Beslut fattades under § 21.)	26
§ 14 Riksrevisionens rapport om Säkerhets- och integritetsskyddsmyndighetens tillsyn över brottsbekämpande myndigheter	27
Justitiekontorets betänkande 2016/17:JuU3.....	27
(Beslut fattades under § 21.)	27
§ 15 Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy	27
Civilutskottets betänkande 2016/17:CU2.....	27
Anf. 30 TUVE SKÅNBERG (KD)	27
Anf. 31 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	28
Anf. 32 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	30
Anf. 33 OLA JOHANSSON (C).....	31
Anf. 34 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	34
Anf. 35 OLA JOHANSSON (C) replik.....	34
Anf. 36 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	35
Anf. 37 OLA JOHANSSON (C) replik.....	35
Anf. 38 ROBERT HANNAH (L).....	35
Anf. 39 JOHAN LÖFSTRAND (S)	37
Anf. 40 OLA JOHANSSON (C) replik.....	39
Anf. 41 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	39
Anf. 42 OLA JOHANSSON (C) replik.....	40
Anf. 43 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	40
Anf. 44 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	41
Anf. 45 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	41
Anf. 46 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	42
Anf. 47 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	42
Anf. 48 ROBERT HANNAH (L) replik	43
Anf. 49 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	44
Anf. 50 ROBERT HANNAH (L) replik	44
Anf. 51 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	45
Anf. 52 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	45
Anf. 53 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	46
Anf. 54 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	46
Anf. 55 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	47
Anf. 56 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	47
Anf. 57 OLA JOHANSSON (C) replik.....	48
Anf. 58 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	49
Anf. 59 OLA JOHANSSON (C) replik.....	49
Anf. 60 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	49
Anf. 61 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	49
Anf. 62 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	50
Anf. 63 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	50

Anf. 64 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik	50
(Beslut fattades under § 21.).....	51
§ 16 Vildsvin och viltskador	51
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2016/17: MJU4	51
Anf. 65 ISAK FROM (S)	51
Anf. 66 EMMA NOHRÉN (MP)	54
Anf. 67 JENS HOLM (V)	56
Anf. 68 ÅSA COENRAADS (M)	57
Anf. 69 ISAK FROM (S) replik	59
Anf. 70 ÅSA COENRAADS (M) replik	60
Anf. 71 ISAK FROM (S) replik	60
Anf. 72 ÅSA COENRAADS (M) replik	60
Anf. 73 JENS HOLM (V) replik	60
Anf. 74 ÅSA COENRAADS (M) replik	61
Anf. 75 JENS HOLM (V) replik	61
Anf. 76 ÅSA COENRAADS (M) replik	62
Anf. 77 RUNAR FILPER (SD).....	62
Anf. 78 ESKIL ERLANDSSON (C).....	63
Anf. 79 ISAK FROM (S) replik	65
Anf. 80 ESKIL ERLANDSSON (C) replik.....	65
Anf. 81 ISAK FROM (S) replik	66
Anf. 82 ESKIL ERLANDSSON (C) replik.....	66
Anf. 83 LARS TYSKLIND (L).....	66
Anf. 84 LARS-AXEL NORDELL (KD).....	68
(Beslut fattades under § 21.).....	69
§ 17 Genomförande av EU:s direktiv om arbetstidens	
förläggning vid transporter på inre vattenvägar	70
Trafikutskottets betänkande 2016/17:TU3	70
Anf. 85 JIMMY STÅHL (SD)	70
Anf. 86 EMMA WALLRUP (V).....	70
Anf. 87 SUZANNE SVENSSON (S).....	71
Anf. 88 BORIANA ÅBERG (M).....	72
(Beslut fattades under § 21.).....	72
§ 18 Ny kompetensagenda för Europa	73
Utbildningsutskottets utlåtande 2016/17:Ubu7.....	73
Anf. 89 HÅKAN BERGMAN (S).....	73
Anf. 90 BETTY MALMBERG (M).....	75
Anf. 91 ROBERT STENKVIST (SD).....	76
Anf. 92 ELISABET KNUTSSON (MP)	78
Anf. 93 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	79
Anf. 94 DANIEL RIAZAT (V).....	81
(Beslut fattades under § 21.).....	82
§ 19 EU-förslag om europeisk statistik om personer och	
hushåll	82
Finansutskottets utlåtande 2016/17:FiU18	82
(Beslut fattades under § 21.).....	82
Ajournering.....	82
Återupptaget sammanträde.....	82
§ 20 Parentation	83
Anf. 95 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	83

§ 21 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	84
NU7 En samlad torvprövning	84
NU6 Konkurrensskadelag	84
NU5 Kollektiv förvaltning av upphovsrätt.....	84
FiU6 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2015	84
FiU8 Utvecklingen inom den kommunala sektorn.....	84
JuU2 Genomförande av EU:s försvarardirektiv	85
JuU3 Riksrevisionens rapport om Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens tillsyn över brottsbekämpande myndigheter	85
CU2 Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy	85
MJU4 Vildsvin och viltskador	86
TU3 Genomförande av EU:s direktiv om arbetstidens förläggning vid transporter på inre vattenvägar	86
UbU7 Ny kompetensagenda för Europa	87
FiU18 EU-förslag om europeisk statistik om personer och hushåll	87
§ 22 Bordläggning.....	87
§ 23 Anmälan om interpellationer	87
§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar	88
§ 25 Anmälan om skriftliga svar på frågor	89
§ 26 Kammaren åtskildes kl. 16.14.	90